

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa angelica de casibus conscientiae

Angelus <Carletus>

[Nürnberg], 10. Feb. 1492

Sacerdos - Susurratio

[urn:nbn:de:bsz:31-300937](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300937)

ff. q. v. habet, Secdo in obtemperacionis obedientia...

Rigor est iuris excessus q quiq sta...

In iuris fm regulas ipsi scriptas; vt in. c. super...

Inus vt sit ptni? R. q aliqui pue...

tionone suauitatis diuine. r iste pertinet...

Trax videt qd da puatu bellu qd agi...

atur inter personas puatas non...

Quid si ticius r sempionius percussissent se adin...

Sed nunqd pcutens ex iusto calore iracundie te...

vlasci. L. qn h sine iudi. p totu. ar. p locu a spali. in...

rogationum dies sunt...

tres imediate pcedetes festu ascensionis...

Sacerdos nome est coposituz ex...

das. xxj. di. clerico. Cuius offm est sacrm...

ere: r bndicere dona dei vt di in. c. plectis. xxv. di.

Sacerdos parochialis dyuistare infirmos sepe...

bus coluendy ad ecclesiaz sua? R. Pa. in. d. c. j. q...

Sed nuquid cu facit offm diaconatus vtef sto...

beat stola sup humeru sinistru taliter q veniat an...

Prz in pcto mortali possit exequi offm suu. R.

Acramentum est fm Ma...

go. de sancto...

- victore. li. vj. de sacris pte. ix. c. ij. materiale elementum extrinsecus oculis suppositum et institutione figuras et similitudine repitans. et ex sanctificatione ali qua gratia inuisibile pferens. et elementum sumit hic p quacuq; re sensibili: sicut oculus p omni sensu. Similitudo vo. p repitatioe fm quandam proportionabilitate. s. vt sicut se bz aqua ad lauandū lordes corporales sic gra ad spūales. et cōpetit hec diffinitio sacris noue legis. in quib; sunt tria. s. naturalis similitudo ex q; hū aptitudinē repitandi. actualis institutio occulta vel exp̄ssa ex q; hūit determinatā ordinationē respectu huius significati et spūalis sanctificationis ex qua hūit virtutē efficiēdi illud significatū.
- 1 In quo consistit sacra? Rñ. mḡ s̄uarū. in. iij. di. j. q. in duob; sc; in verbis et in rebus. ita q; sub verbis cōprehendat intentio proferentis. et sub rebus factum seu facta.
  - 2 Que sunt necessaria i om̄i sacro? Rñ. q. iij. p̄imum elementū. siue debita materia. Scdm̄ forma verborū. Tertium minister debitus. Quartū intentio ministrans. et de istis habes. s. Baptismus. et in alijs locis suis.
  - 3 Sacra in tñ di puta in baptismo ablutio sub forma verborū. i. eucharistia ipsa hostia consecrata et h̄mōi res sacri in baptismo et alijs in quib; imprim̄it est character. In quib; vo nō imprim̄it est quidam ornatus aie. In sacro aut̄ corpus xpi est ipsū corpus xpi vere sub illa sp̄e contentū et est corpus mysticū. i. sancta ecclesia: q; tñ in ipso nō p̄inet sed signat. Est etiā quoddam qd̄ est res et nō sacra et istud est gratia gratificans siue effectus sacrorū.
  - 4 Quot sunt sacra noue legis? Rñ. q. vij. s. baptis mus. p̄firmatio. eucharistia. p̄nia. extrema vinctio. ordo. et matrimoniu. In quib; aut̄ imprim̄at character. vide. s. Character.
  - 5 Vtrū aqua b̄ndicta sit sacra. Rñ. Ri. i. iij. di. j. q. nō. q; p̄ et a sp̄ione remittit̄ pctā p modū meriti inq̄n̄. i. excitat motū charitatis: seu feruore vo lūtatis p quē sit remissio: nō aut̄ tanq; p vim sacri.
  - 6 Quot sunt sacra necessitatis? Rñ. v. s. baptis mus. p̄firmatio. p̄nia. post pctū mortale p̄missus. eucharistia. et extrema vinctio vt no. j. q. j. s. h̄ nō dū. et in c. venēs. de trāfac. in glo. q; iō dicūt necessaria. q; si ne ipsis nō p̄t q̄s saluari: si ex p̄ceptu omittūt et hū p̄t. De p̄mo h̄s de p̄e. dist. iij. nullus p̄ter. De sc̄do ibidē. in. c. null? mistroy. et di. v. c. vt icunius De tercio de pe. di. j. q̄s p̄ totū. De q̄rto de p̄e. di. ij. ois h̄s. De quinto. xvij. q. vij. ab infirmis. Alia duo. s. matrimoniu et ordo dicunt sacra volūtaria q; siue ipsis p̄t h̄ saluari si ea nō vult.
  - 7 Quot sunt dāda? Rñ. q; eo mō quo dī i suis locis cū qd̄libet habeat suū modū. In vno tñ oia cō ueniūt. q; in signo. crucis oia sacra sunt danda. de p̄e. di. v. nung.
  - 8 A quo sunt suscipiēda? R. q; baptis mus p̄t suscipi in necessitate ab om̄ib; vt s. Baptis mus. v. Alia aut̄ excepto infirmo nō. nisi a sacerdotib;. et de hoc dic vt in suis locis.
  - 9 Vtrum possint recipi ab eo qui est in pctō mortali? Rñ. vt. s. Clericus. vij. s.
  - 10 Quib; debent dari? R. q; diuersis diuersimode

fm q; sacra sunt. de q; vide in locis suis. Vtrum tñ notādū est q; nullus et̄s in pctō mortali p̄t aliq; sacra suscipere qn̄ peccet mortali. xl. dist. multi. xv. dist. illud. xj. q. iij. audi. sicut nec aliq; minister p̄t ea ministrare in pctō mortali quin peccet mortali nisi fm aliquos illa administraret vt laicus in necessitate: puta q; baptizat. qd̄ habeo valde dubius. Que sacra p̄t iterari? Rñ. oia illa i q̄bo nō imprim̄it character. xxij. q. vij. licite. et j. q. j. qd̄ quidā. Quid cū dubitat an q̄s recepit aliq; sacra. puta baptismū et h̄mōi? R. q; si dubiū ē pbabile vt r̄sultat pietura reiterandū ē fm qd̄ dixi. s. Baptis mus. vij. s. ix. q; nō dī iteratū qd̄ nekaf sc̄m̄ de p̄e. di. iij. si nulla. et de p̄esby. nō bap. c. venēs. Vtrū sacra vel sacramentalia. sicut ē oleū sanctū aqua baptismalis et h̄mōi possint recipi p sanitate acq̄renda. vel ex alio fine q; eo p̄ter que sunt instituta Rñ. q; nō sine pctō mortali. si tal' sit finis p̄ncipal. q; vt sacris ad aliū finē q; ad eū p q; ordinata sunt est ip̄s abuti. Excipit tñ p̄e. de palu. in. iij. sacra infirmo qd̄ fm cū q̄s p̄bēdo ex alio fine. puta p̄pter diuitias et h̄mōi nō peccat mortali. vt h̄s. s. Adfirmo iij. s. xv. sec? si vteret̄ q̄s talib; sacris p̄ncipal: ex fine suo. et sc̄dario p̄pter sanitate acq̄rēdā. sicut fecit Cōstātū? impator. q; sic nō peccaret.

Acrilegium

et accipit hic violatio p quacuq; irreuerētia aut̄ d̄honoratioe. et dī fm Jm̄. q̄s sacrelegiū. vel fm Lau. q̄s sacre legis lesio. et de hoc habes glo. xvij. q. iij. in. c. sacrelegium. Quot mōis p̄mittit̄ sacrelegiū? Rñ. q; trib; modis. p̄mo rōne p̄sone sicut cū q̄s ledit p̄sonam ecclesiasticā. xvij. q. iij. quisq; sc̄do rōne loci. sicut cū violat̄ immunitas eccleie vel cimiterij vt ibidē. c. si q̄s el. j. cū multis. c. se. Tercio rōne rei. et istud fit tripliciter. s. auferēdo sacra de sacro. s. loco. vel non sacro de sacro. vel sacru de nō sacro. vt no. in. d. glo. et hic loq̄r de sacrelegio p̄p̄ie. nā large p̄mittit̄ multis modis. vt no. i. d. gl. et ibi vide. q; nihil ad nos. Aduerte etiā q; omne pctū qd̄ p̄mittit̄ p̄sona ecclesiastica materialiter et q̄s p̄ accūs dī sacrelegium Vñ dicit Hiero. q; nuge in ore sacerdotis sunt sacrelegiū vt blasphemia. s. formalit̄ et p̄p̄ie sacrelegiū est illud pctū qd̄ p̄sona sacra agit p̄ eius sanctitate directe. vt si virgo deo sacra fornicet et h̄mōi. Lar ge etiā sacrelegiū est cū rē eccleie quis indebite vsurpat. xvij. q. iij. s. qui aut̄. Que pena sacrelegom; habes in. l. si q̄s in hoc. 3. l. de epi. et cle. et xvij. q. iij. p̄ totū. et ibi vide q; nihil ad nos. s. ad for̄ p̄tentiosum solum. Sed quo ad p̄sciam ē excoicatio. de qua vide. s. Excoicatio. v. casu. j. et. vj. et. ix. et. xij. et. xvij. et. Excoicatio. vij. in multis casib;.

Acrista

siue custos ecclesie habet iudicē archi. Itē custodire pallas: seu li theamiam altaris et oia v̄silia eccleie. Itē lampades curare ne supra modum lucēdo oleū depercat: aut minus lucēdo obscurior: sit ecclesia. Itē p̄uidere de incensolum; panib; pane et vino p̄ celebrādo. Itē

oblaciones ⁊ decimas fm iustum archidiaconi in ter fratres diuidere. Nec notant in. c. plectis qua si in si. xv. di. et de offi. custo. per totū.

1 Quis dz deputari sacrista? Rñ. q aliquis d san ctionibz ecclesie: vt in. c. ij. de offi. custo.

2 Et qua culpa tenet si qd pereat. vide. s. Custos

Agittarius dicit qui arte bali starioꝝ exercet. et vrum liceat. vide. s. Ars.

Alarum an debeat famulo isir m an. aut silibus. vide s. familia. S. ij.

Anctus quis debeat hñ. vide. s. Canonizatio ⁊ reliquie.

Aracenus dñ qui deos deasqꝫ colit. immo demōes nec nouum aut vetus testm recipit. hoz

templa p̄cipiuntur claudi sub pena mortis ⁊ amif sione bonorum. L. de paga. et fara. ⁊ tēplis eorum l. j. ⁊ ij. ⁊ qñ p oia quo ad p̄bitiōes iudeis cōpa rant. L. eo. l. vt p̄phanos. ⁊ extra d iude. ⁊ fara. qñ p totum. Et ideo vide. s. Iudeus q̄ p̄hibet xp̄i anis ergo ipsos. excipit tñ casus. q̄ cū saracenis xp̄i anus comedere nec habitare prohibet. xj. q. ij. ad mensam. h̄ bñ cum iudeis. xvij. q. j. nullus. quia magis sunt nobis p̄uersi iudei ⁊ in abis nos cōtē nunt. tñ Lau. ⁊ Jo. ⁊ multi sequaces tenet q̄ cum saracenis etiā nō h̄ comedere. q̄ etiā ipsi in multis iudazāt. Qd̄ verum credo qñ in abis talia obser uant: als nō. Itē q̄ iudeis p̄mittit eorū synagoga. sed saracenis nullo mō p̄mittit inter xp̄ianos pu blica inuocationē facere machometi: neqꝫ pegrina tio ad aliquē suozū: sicut ad sanctū. Et quicūqꝫ eorū dñs xp̄ianus qui hoc eis p̄mittit peccat mor taliter. q̄ facit contra p̄ceptū Le. vnice. de iudeis. Itē q̄ cū iudeis p̄nt xp̄iani h̄c cōmertiū. h̄ cū in si delibz seu saracenis extat hodie p̄bitio sub pena excoicationis papalis quam incurrāt ipso facto q̄ tpe guerre cū eis habent cōmertiū. vel qui deserūt eis p̄bita. de quo vide. s. Excoicatio. v. casu. xij

1 Quid xp̄iani possint furari q̄s detinet in eorum seruitio? Rñ. q sic. q̄ nullo mō licite p̄nt tenere eos

Atiffactio dñ duplt. vno mō recōciliatio. ⁊ sic q̄

f oēs pres p̄nie ordinant ad recōciliatōꝝ q̄libz eaz satisfactio dici p̄t. Alio mō dñ

solutio pene debite. ⁊ sic est ps vna p̄nie q̄ est assū ptio siue adimpletio p̄nie iniūcte vel debite. ⁊ nihil ominus tñ etiā partibz alijs p̄nie cōuenit p̄ accūs vt cōtritioni rōne doloris cōmertiū qui est in parte sensibili. ⁊ p̄fessionem rōne erubescētie. Nec. s. Bo. in. iij. di. xvj. circa lram.

1 Satisfactio fm culpā p̄teritā est iniurie illate re cōpensatio fm equalitate iusticie. fm vō culpā fu turā est peccatorū causas excedere. ⁊ eozū suggesti ombus aditū nō p̄bere. de pe. di. iij. c. satisfactio.

2 Quid deo quis possit satisfacere p̄ pctō? Rñ. q cum ipsius adiutorio. viz cuz merito passionis xp̄i: cuius hō p̄ verā fidē efficit p̄iceps sic pōt: als nō: vt no. Rñ. in. iij. di. xv.

3 Quid vnus hō possit p̄ alio satisfacere? Rñ. q ac

cipiēdo satisfactionē p̄ p̄seruatōne ⁊ cautela culpe future sic nō pōt. q̄ quis ieiunādo non affligit cor pus alterius vruuat caste: nisi in q̄tum p̄ bonum exemplū allicit eum ad silia faciēda: siue in q̄tū pōt alteri mereri augmentū gratie p̄ talia: vt sic factū euitet pctm. Si vō accipiat satisfactio p̄ recōp̄sa tione iniurie illate sic vnus p̄t p̄ alio satisfacere ho mini. Deo vō etiā pōt si mō ille qui cōmisit pctm sit cōtritus de eo. als nō. p̄ p̄nia vō iniūcta nō pōt vnus p̄ alio satisfacere. nisi interueniat auctas cō fessoris qui in illa pōt dispensare. vel nisi interueni at casus q̄ ille cui imposta est nūq̄ eam poterit in hoc mūdo implere. q̄ posset tunc p̄ aliū fieri. Nec habent ex dictis Rñ. ⁊ s. Bo. in. iij. di. xx.

4 Sed nunq̄d ille cuius satisfactio nē alter in se su scēpit: moriēdo statim euolabit. Rñ. q nō h̄ oportet q̄ primo ille qui eū suscepit impleat. q̄ nemo padi sum ingredit. nisi sit extra oē debitū. ita q̄ nec ipse nec alijs p̄ eo sit debitor. fm. s. Bo. in. iij. di. xx.

5 Quid talis p̄ alio satisfaciēs satisfaciāt etiā p̄ se ipso? Rñ. diuersoz fuit opi. h̄ mihi placet opi. quaz Rñ. in. iij. dist. xx. refert q̄ etiā est satisfactoriū p̄ se ipso nō ex debito. h̄ p̄ diuinam misericordiam q̄ magis charitatē attendit q̄ opus. xiiij. q. v. si qd. Vel dic q̄ p̄ alio sit satisfactoriū p̄ modum solutōis pene. p̄ seipsis vō est satisfactoriū p̄ modum menti de con gruo. Dicit enī. s. Bo. in. iij. dist. xv. q̄ h̄ de rigore iusticie nō sit satisfactoriū id qd̄ facit quis ad qd̄ als tenet. tñ credit q̄ diuine misericordie benignitas tā ta est q̄ acceptat totū. ⁊ quasi p̄ nibilo saluat nos. et de hoc. j. Suffragium. S. ij.

6 Quid satisfactio facta in peccato mortali vale at? Rñ. aut loq̄mur de ea q̄ fuit imposta a cōfesso re penitenti ⁊ postea reciduatū ante illi cōplemē tum. ⁊ sic dic vt. s. P̄nia. S. xiiij. Aut loquimur de alia quacūqꝫ volūtate assumpta. ⁊ sic dico q̄ non valet quo ad diminutionē pene debite p̄ pctō. nisi p̄ accūs. vtrūta q̄ citius cōuertet. ⁊ verā ager pe nitentiā. h̄ q̄tū ad culpam futurā euitandā valet.

7 Que sunt pres satisfactoriis? Rñ. tres. s. oio ieiū niū et elemosyna. Sūt tñ alie sedarie. vt vigili e. p̄ grinatōes. discipline et h̄mōi. Vñ oia opa afflictō nis ad ieiuniū reducunt. oia opa misericordie ad elemosynam. oia opa sp̄ualia ad oionem. Nec ex sancto Bo. in. iij. di. xv. pte. j. arti. j. q. iij.

8 Quid flagella missa a deo vel ab hoibz etiam p̄ peccatis nostris sint satisfactoria? Rñ. q sic in q̄ tum cadunt sub voluntate patienter ipsa acceptate. ⁊ patienter sustinere volente. dūmodo als sit in charitate. et de hoc vide. s. Adors.

9 Quid aliqua p̄dictariū triū p̄niū satisfactoriis sit magis satisfactoria? Rñ. q elemosina i se includit virtutē oionis ⁊ ieiunij p̄pter duo. Primo q̄ con stituit eū cui dat debitorē ad orandum p̄ eo qui de dit. Secō q̄ elemosyna data p̄pter deū est q̄si que dam oblatio deo facta habet vim oionis. ⁊ silt bo norum exteriorū subtractio p̄ elemosynā facta. con tinet virtualiter ieiunium. in quo macerat corpus Silt oio virtute cōtinet ieiunium. q̄ intentio interi us ad deū debilitatē corporis parit cōpletius tñ ele mosyna habet vim satisfactoris q̄ oio ⁊ ieiunū. p

Scandalum

pterea dī. j. Thimo. iij. Corpalis quidē exercitatio ad modicū utilis est. Dicit glo. ois summa discipli ne xpiane est in misericordia et pietate. Si tñ generalit loquamur pōt dici qd in satisfactōe sunt tria. s. vita tio culpe. augmentatō gratie. et solutio pene. et hoc terciū est infimū in satisfactōe. Ad primū valet oīo Ad scdm valet elemosyna. qua quis sibi faciat ami cos de māmona iniquitatis qui impetrāt gratiam Ad terciū valet ieiuniū. *Dec ex Ri. i. iij. di. xv. arti. ij. q. iij.*

10 **Utrum restō rei aliene sit pars satisfactōis?** R. qd pprie nō. qd dī pcedere oēm ptem pnie cuz dicat cessationē ab iniuria. de quo vide. s. Restō. ij. in pñci. Sed large accipiēdo restōem prout dicit. omne illud qd ad debitam satisfactōem exigit sic est pars satisfactōis.

Scandalum est dictū vel factū

min? rectū pbens
f alteri occasione ruine. ita no. Car. i. de. j. de offi. ordi. fm Laur. a scandalon gre ce. qd latine dī ruina vel offensio vel impactio pe dis. et dicit a Hiero. sup illud Math. xv. Scis qd pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt. Vñ si cut qñ aliquid ponit in via corpali per qd impin gens disponit ad ruīnam: sic in via spūali quicun qd p factū suū seu dictū minus rectū. i. vel malum fm se: vel habens spēm mali disponit aliqūe ad ea sum in aliqō pctm. pprie scādalu ei facit. *Hosti. in summa ti. de renun. dicit graue scādalu dī qñ ex dicto vel facto alij cōtrahunt in cōsensum morta lis peccati. et ppterea glo. de renun. in. c. nisi in ver. p graui. dicit qd nō est curandū de scādalo. nisi sit graue. de no. ope. nun. c. ij. et de vo. c. magne. de re. iur. qui scādalizauerit. qd no.*

1 **Quotuplex est scādalu?** R. duplex. s. actiuū et passiuū. sicut duplī pōt quis esse cā peccādi alteri. Vno mō p se. puta qñ quis aliqō malum facit p il lud intēdēs aliū deducere i pctm. aut si nō intēdit tñ factū est tale qd de sui rōne habet vt sit inducti uum ad peccandū. et sic istud dī scādalu actiuum Altero mō quis p accūs pōt esse cā peccādi alteri: puta qd pter intentionē scādali dādi id facit. et ex conditōne opis nō est vt quis scādalizet. Sed tñ alius male dispositus est: aut ex inuidia quā habet ad aliū aut alio mō ideo scādalizat. et talis nō dat occasionē quantū in se est tali scādalo: ppterea vo cat scādalu passiuū sine actio. Quāqz etiā est scādalu actiuū sil' et passiuū. actiuū in altero qui dat et passiuū cum ille qui accipit peccat. aliqñ est actiuum sine passiuo: puta cū aliquis inducit aliquem ad peccandū. h. ille non peccat. *Dec ex Alex. scda scde. ii. de scādalo. et Ri. in. iij. di. xxxviii.*

2 **Utrū scādalu sit spāle peccatū mortale?** R. qd aut scādalu passiuum est tñ impactio ad veniale pctm: puta cum aliquis ex dicto alteri mouet ad pctm veniale: et sic est veniale pctm. Aut est cū im pactōe ad mortale pctm: et sic nō est mortale: nō tñ aliud pctm spāle ab illo qd pmitit qd sumere occa sionē peccati ex dicto vel facto alterius nō constituit spālem rōnem peccati. qd nō importat deformita tem spāli virtuti oppositā: sed solū ipm pctm qd cō

mittit. Si aut loquimur de scādalo actiuo: et si sit p accūs sic nō est spāle pctm. qd qd est p accūs non cōstituit spēm. tñ quāqz pōt esse pctm veniale. vt qñ actū cōmittit venialis peccati. vel actum qui de se nō est malū. h. solū habet spēm mali cū aliqua leui inductōe. Quāqz est mortale siue qd cōmittit actum mortalis peccati. siue qd ptenit salutē pximi vt pro ea seruāda non ptermittat aliquis facere qd sibi li buerit. *facit. c. cauenduz. x. q. iij. et d. s. p graui. j. q. j. bi. qñ qz. Si vo sit scādalu actiuū p se. puta. qd intendit aliū inducere ad pctm. et si quidē inten dit inducere ad pctm mortale sic peccat mortaliter Sili' si intendat inducere ad pctm veniale p actū peccati mortalis. Si aut intendit inducere ad pec catū veniale etiā p actū peccati venialis sic est veni ale pctm. Et isto mō scādalu actiuū p se est spāle pctm. qd ex intentōe finis sortit pctm rōnez spālis peccati. et opponit directe correctōi fraterne: ppter hoc qd intendit spāle pximi nocuentū. *Dec oia ex Alex. et Ri. vbi. s. et Tho. scda scde. q. xliij. et ad illud Math. xviii. Necesse est vt veniant scādala et. Verum qd est necesse nisi boies vitā mutēt.**

Utrum aliquis teneat dimittere aliqō bonum opus ne primus scādalizet? R. fm Ri. vbi. s. ar. j. q. ij. qd aut bona opa sunt necessaria ad salutē vt sunt pcepta. aut sunt supererogatiōis vt philozum opa. aut in genere indifferētia vt comedere carnes bibere vinū: retinere tpalia: debita repetere et hmōi Opa etiā prima nō sunt p quocūqz scādalo omit tenda. qd nullus dī velle damnationē suā p emita da illa. pximi sui facit. c. ij. de no. ope. nun. et xij. di. illa. xj. q. iij. inter verba. xxij. q. iij. s. j. ante fi. *Die aduerte fm Inno. vt recitat pa. de renun. in. c. ni si cum. s. p graui. qz. qd in pceptis iuris naturalis et euangelici est verū hoc: h. veritas iuris positui ex cā ē tēperāda relaxanda. et cōtrariū statundū p pter scādalu. vt no. de concef. prebē. c. pposit. de voto. c. j. Scda etiā opa nō sunt omitterēda ppter scādalu. pximi. pueniens ex malicia. qd p hoc vo lētibz maliciose impedire bona opa daret materia et occasio malignandi. Si vo. scādalu puenit ex infirmitate pximi. vel ignorātia sic sunt ad tps in termittēda quousqz. s. adhibeat sufficiēs diligētia ad hoc vt ignorās instruat. et infirmus aliquo mō cōfortet. vt non de bono ope scādalu sibi sumat. nec talis retardatio merito pūdicat. qd nō minuit de perfectōne charitatis. h. magis disponit ad aug mētū. nō tñ oīno sunt talia ptermittēda p scāda lum. pximi. Tercia etiā opera. s. indifferētia. quousqz omisio alteri nō pūdicat nisi ipsi omitterēt et etiā in tpalibz tñ sic sunt omitterēda de pcepto qñ pba biliter. primus scādalizabit ex infirmitate scādalo mortalis peccati. Sed si venialis erit de cōsilio. Si aut scādalizat ex malicia. vitupata qd oīsum est sibi qd nō dī scādalizari. et mō debito suasum vt nō scā dalizet. et tñ vult scādalizari. qd sic puenit ex mali cia. et tñ nullū op? est ptermittēdū ppter scāda lum ex malicia. pueniēs. *Alex. vo in. iij. parte sum me. c. d. pceptis pnie tenet qd si sum infirm? et timo casum meū ex nō repetitōne rerum mearū potius teneo: vitare scādalu meū qd pximi. Sili' si sum p.**

fectus et repetitio debito modo sicut ponderat bonum
 eorum bono spali: sic ponderat scandalum cōtatis et
 plurium. s. dissipatio pacis et utilitatis cōis et inconti-
 num delinquendi. q̄ oīa acciderēt si nō liceret sua re-
 petere. p̄pter scandalū p̄mi sui singulare. Aduer-
 te t̄m hic q̄ h̄ de iure civili nō sit curandū de scanda-
 lo q̄d pōt cōtingere circa p̄sonā detentoris iniuste
 rem meā. immo liceat tale occidere q̄n aliter nō p̄t
 recuperari. vt no. Bar. in. l. furē. ff. de sicarijs. t̄m de
 iure canonico et in p̄scia. fm̄ Pa. in. c. nihil. de p̄-
 scrip. nō cōsulerē bono viro p̄ repetitōne rerū t̄pa-
 lium aliquid facere quo verisimiliter valde seua et horri-
 bilis deberēt euenire. facit. c. suscepimus. de homi.
 et. c. ij. de no. ope. nun. et. c. si vō. el. j. de sen. ex et q̄d
 ibi no. Inno. Si t̄m. faceret nō credo mortali pecca-
 ret q̄n scandalū p̄uenit ex malicia.

¶ Sed nunquid quolibet bonum sit faciendum ne pri-
 mus scandalizet? R. vt colligo ex doctrina Alex. in
 scōda scōde tractatu de scādalo. aut bonū q̄d expedit
 proximo rōnabiliter petit. puta q̄ paup̄ petit vesti-
 mentū et h̄mōi. et tunc si ad hoc teneor d̄ p̄cepto.
 casus ē clarus. si nō teneor. als de p̄cepto sic debeo
 ei illud manifestare quōd nō teneor. et quōd rōnabili-
 ter illud nō facio. et tunc sufficit. et si scandalizet sibi
 imputet. q̄ scandalū est p̄bariseorū qui scandaliza-
 ban̄. q̄ discipuli nō lauabāt manus. et t̄m cuz d̄ns
 satisfecisset scandalū accipientibus dixit. Simite illos
 et. Mat. xv. Si vō nō rōnabiliter tale opus
 omitto. sic ne proximo scandalizet de mortali teneor
 illud facere. facit. c. ij. de no. ope. nun. Aut q̄d petit
 irrōnabiliter expetit. et sic nō teneor. h̄ sufficit satis-
 facere pro posse ne scandalizet ex ignorātia vel infir-
 mitate. et si nō acceptat iam scandalū est p̄bariseo-
 rum. et sic fm̄ Aug. exponit illud. Omni petenti te
 tribue. s. vel q̄ntū ad verbū rōnabiliter te excusan-
 do. vel q̄ntū ad factū q̄n rōnabiliter teneris. et sic
 p̄t quōd d̄ intelligi illud facilius scandalū nasci p̄-
 mittit q̄ veritas deserat. s. veritas vite q̄d cōp̄bebit
 dit oīa p̄cepta et cōsilia. veritas doctrine ad p̄dicā-
 dū. et veritas iusticie ad puniendū. q̄ loquitur eo
 mō q̄. s. dixi. Et adde q̄ ea q̄ sunt de iure positio-
 p̄cepta sunt p̄mittēda q̄n quis scandalizet ex in-
 firmitate vel ignorātia non t̄m simplr. h̄ ad t̄ps: vt
 dixi de consilijs superogatois. Idē dic de puni-
 tione malorū. Quid de fama vtrum sit defendenda ne
 alij scandalizent. dic vt. s. fama. S. j.

¶ **Scientia** alij habet p̄ cām. et hoc
 pp̄rie est scire. et de hac lo-
 quit̄ p̄bs in li. posterior. et. vj. Et h̄i. fa-
 tit. l. scire. ff. de legi. et. c. intelligētia. de ver. sig. alij
 scia habet p̄ aliquē sensum corporeū. vt puta scio q̄
 habes caputū in capite. q̄ video. scio q̄ dixisti ta-
 le verbū. q̄ audiui. scio q̄d tale q̄d est dulce. q̄ gu-
 stavi. est durum vel molle. q̄ palpavi. et talis scia re-
 quirit̄ in teste. ff. de te. l. testū fides. et. iij. q̄. ix. testes
 Credulitas tenet mediū inter sciam et nesciam. q̄
 nec in totali ignorātia cadit credulitas nec in scia.
 vt no. ff. de iur. et fac. ign. super. Ric. et Bar. in. l. ad
 monendi. ff. de iureiur. et q̄d no. glo. in. c. ij. de testi.
 li. vj.

¶ Qui scie est insistendū. R. q̄ clerici et ecclesiastice

perone debet insistere illi scie q̄ est uecessaria circa
 suū officū. Religiosi vō q̄ sibi ē p̄cepta vel p̄bi-
 bita vel de iure. aut per regulaz. Curā aiaz h̄ntes
 aut cōfessores circa casus conscie debēt insistere. et
 sic de ceteris. Clerici t̄m et religiosi p̄nt intendere sci-
 entijs triualibus. q̄ ideo triuales dicunt̄ q̄si triuū.
 q̄ triplex est via ad idē. s. eloquentia. q̄ sunt grāmā-
 tica. dialectica. et rethorica. Et sic intellige. c. primuz.
 et. c. q̄ nō nulli. de mgris. nō t̄m ad voluptatē: h̄ vt
 sciant discernere verū a falso. xxxvij. dist. cur ergo.
 multo magis in sacra scriptura. theologia. et iure ca-
 nonico. necnon in p̄bia naturali et mortali. xxxvij.
 di. turbat. et. c. qui de mensa. et. c. si quid veri. et. c. re-
 latum. in fi. In sciētijs vō quadriualibus. s. arifine-
 trica. musica. geometria. et astrologia. nō credo de-
 beant intendere. excepta musica. q̄ tales scie. licz in-
 se cōtineāt veritatē fm̄ Hiero. nō t̄m ducūt ad pie-
 tatem. xxxvij. di. si quis grāmātica. immo h̄nt. ma-
 xime astrologia multum curiositatis. et alij notie
 vanitatis. Leges autē et p̄bicam p̄nt s̄nt audire: nisi
 sint religiosi vel sacerdotes vel habētes personarū
 seu dignitatē: seu curā aiaz. vt. s. Excoicatio. vij.
 casu. vj. et. vij. Sunt t̄m inexcusabiles apud deum.
 q̄ p̄fatis sciētijs intendētes q̄ eis sunt uecessaria
 vel ad eorum officū ignorant. xxxvij. dist. qui ea. et
 que scia requirāt dic q̄ sp̄aliter a quocūq̄ exigit̄ il-
 lorū p̄ceptorū et p̄hibitionū cognitio q̄ ad eū per-
 tinet. vel rōne officij aut status aut alio mō. Xp̄ia-
 ni autē cōiter tenent̄ scire q̄ pertinet ad fidez. quedā
 explicite et quedā implicite. vt. s. fides. S. vj. Et p̄-
 cit q̄ patrum debēt docere quos tenuerūt in bap-
 tismo symboluz et orōnem d̄nicam. Vñ ex dictis in
 d. S. vj. p̄t q̄ parētes qui nō docent filios et filias se
 signare dicendo. In noīe patris et filij et sp̄s sancti
 amen. et Credo paruū. et decē p̄cepta legis. et pater
 noster videntur peccare mortaliter. q̄n omitūt ex
 negligentia eos doceri facere si p̄nt. S̄nt non excu-
 santur a mortali qui nescientes talia nō addiscūt si
 p̄nt cum sint uecessaria ad salutem. Aduerte t̄m q̄
 quis posset scire p̄cepta. puta si interrogat̄ adorate
 deos alienos ē cōtra p̄ceptū. r̄nderet sic. et idē de
 alijs. Vñ tali sufficit h̄ nesciat ordinate dicere. Et
 idē posset dici de aliquo qui nescit credo paruū. t̄m
 si interrogaret. deus est vnus. R̄nderet q̄ sic et q̄
 creauit oīa. iesus x̄ps est eius filius. et sic de ceteris.
 R̄nderet q̄ sic. q̄ sufficeret sibi h̄ nesciret p̄fatis
 credo. Et idē dicere de pater noster. q̄ q̄n quis scit
 q̄ ē orandū et petēda salus et gratia et remissio pec-
 catorū et h̄mōi h̄ nesciret dicere pater noster q̄ ex-
 cūsaret. licet consulendū sit omnibz vt potius tam
 pater noster q̄ credo addiscant.

¶ Que scie p̄nt doceri alijs a p̄dictis. vide. s. Ma-
 gister. S. iij.

¶ **Scisma** pp̄rie et stricte est illicita diui-
 sio per iobediētā ab vnitate
 te eccle facta. xxiiij. q. iij. intr scisma. ex-
 tra de scisma. ad succidēdos. li. vj. Et hoc est alij
 cum heresi. vt in grecis qui ab vnitate ecclesie. se se-
 pauerunt. alij scisma est sine heresi sicut sunt illi
 qui credūt romanā ecclesiā nec aliā volūt cōstitue-

re. sed eam credunt esse apud se: vt contingit qm duo vel plures cotendunt de papatu. Aliqu scisma accipit large. s. cum qui ppriū epm etiam sedē epalē sibi vsurpātes et p̄byteros sibi ordinātes. Scisma tercio accipit. largissime et sic scismatica sunt oēs q̄ sunt in pctō mortali. q̄ sunt extra eharitatē. c. audi ij. q. iij. Hoc no. Inno. in. c. j. eo. ti. et sequit̄ Pa. in Rica. eo. ti.

1 **Q**uoniam oēs scismatici sunt excoicati: R. Pa. in. d. Rica. q̄ pprie scismatici cuz heresi clarū est q̄ sic. c. excoicamus. de here. Sed sine heresi scismatici pprie nō sunt excoicati vigore. c. j. eo. ti. sed vigore. c. h. de elec. vbi dī q̄ gerens se p̄ papa cū nō sit cum oibz sibi adherētibz excoicatioi subiacēt. et sic sunt excoicati ipso iure. Limitat tñ Pa. in. d. Rub. vey in casu vbi nō cadit pbabilis error vel ignorantia Vbi aut̄ qd̄ foret dubia. et maxime si constitit in facto intricato. et longeuo put euenit in scismate p̄terito. tñc putarē oēs cuitare excoicationē et pctm̄ l. regula. et. l. ij. ff. de inr. et fac. ig. et in. c. aplice. d. de. et. mini. et in. c. vt aiarum. de cōsti. li. vj. dum tñ in voluntate habeāt semp adherere vō pape qm̄ p̄ ecclesiā vel alio mō constaret de veritate. Scismatici vō large nō sunt excoicati nisi p̄ violentiā factā epō et h̄mōi. als non nec scismatici largissime.

2 **Q**uoniam emēs rem ecclesiasticā aut alio mō acquirens eam a scismaticis pprie sit excoicatus: R. q̄ sic vt in. c. j. eodē. q̄ quis als occupās rem ecclesie non sit excoicatus. c. conquestus. de fo. cōpe.

3 **Q**uoniam tenēs bñficiū ecclesiasticū a scismatico sibi concessum vel consentiēs ordinationi facte per eundē sit excoicatus: R. q̄ sic. vt in. d. c. j. Sed B̄ intellige in ordinatione quo ad executionē fm̄ glo. et Pa. in. d. c. j. q̄ ordo bñ cōferit si forma seruetur sed nō executio si sciēt̄ a tali recipiat. Si vō ignorāter. Inno. tenet q̄ etiā executio cōferit. h̄. Host. tenet q̄ verū est q̄ executio cōferit q̄ diu est occultus: sed postq̄ fuerit patefactus requirit dispensatio. et istud ē m̄ius.

4 **S**ed quis dispensabit cum tali: R. Pa. in. c. fi. eo. q̄ in ep̄atu solus papa. c. quia diligētia. de elec. Multo magis si dignitas sit emptā: vt in. c. cū venerabili. de cōsue. In alijs vō ordinibz distinguit. Aut recepit sciēt̄ vel ex ignorātia crassa aut supina a tali scismatico. et sic solus papa. Aut ex ignorātia pbabili: et sic ep̄s dispensare pōt. vt in fili dī in. c. j. et. ij. de ordi. ab epi. qui re. nō tñ ab illo epō qui eū ordinauit q̄uis postea redierit ad vnitatē: vt not. glo. in. d. c. fi.

5 **Q**uoniam contractus alienatōis factus in vtilitatem ecclesie teneat: R. q̄ sic vt tenet glo. in. d. c. j. als nō

Scriptura

aliqui dicit apocryphā apodixia et hec fit in ptes. Aliqu dī eplā. et hec est que mittitur ad absentem et cōiter dī lra missima. Aliqu dī liber rōnū. et hic ē que cōiter solent facere exercentes talem artem: seu boni et curiosi patressa milias. Aliqu dī publica. et hec est q̄ fit a publica p̄sona. s. notario cum publicis solemnitatibz requisitis. Aliqu dī autentica. et hec est illa q̄ ad sui validitatem nō requirit aliud. Quō autē faciat fidē. Di-

de doct. maxie. Pa. in. c. scripta. de fi. instru. et i. c. p̄ eo. ti. et in. c. post cessionem. de pba. et ibi dī q̄ scriptura sigillata aliquo sigillo autentico cum subscriptione duorum vel trium plenā fidē facit. Aduerte q̄ vbi ins scripturā extigit si nō extāt pbabit qui stat p̄ solemnitate fm̄ Inno. in. c. innotuit. de eo q̄ fur. or. su. et iō dericus. pbare habet q̄ sit dericus si scripturā nō habet. no. Pa. in. c. qm̄ contra. de probano.

Quoniam sit danda fides scripture antiquorum: R. Pa. in. c. cum cām. de pba. q̄ sic. et no. Bart. in l. j. ff. si cer. pe. no. glo. in. c. inter dilectos. de fi. instr. qd̄ limita verum qm̄ nō tractat̄ de magno damno Idem dic de scriptura in lapide et diffuse vide Pa. no. vbi. s. de hoc.

Lurrilitas

differt a stultiloq̄o fm̄ Alex. scda sede. ti. eo. q̄ scurrilitas refer̄ ad lasciuā affectōis: stultiloquū vō ad indiscrendōz rōnis. pnt̄ tñ coincidē et inuicē cōuenire et semp est peccatū pprie accepta et sine luxurie. Sumit̄ tñ ali qm̄ p̄ vbanitate sermonis et hoc improprie. et tñc si adsit finis debitus vt cōseruatio amicitie bone vel remotio tristitie vel acadie nō est pctm̄. dūmō nō fiat p̄ verba turpia. Si autē fiat p̄ verba turpia vel inuulcia et tñ risum inordinatū. puocāt̄ pctm̄ est. et sic ad Ep̄be. v. Non noietur in vobis turpitudō aut stultiloquū aut scurrilitas q̄ ad rē non p̄tinet. i. nullius vtilitatis. Et magis peccant qui tales audiēdo sustinēt cum sint auctores sceleris.

Secretum

q̄ q̄s d̄z reuelare vō de Confessio dicit i p̄m. et Lōse. vl. et familia. s. vij. et. viij est tumultus ad pugnā dicit

Editio

gl. ij. Lōz. xij. et differt a bello et rita. q̄ ista importat̄ mutū impugnationē in actu. S̄z seditio pōt dici siue h̄mōi impugnatō sit in actu. siue sit p̄paratio ad talem pugnā. Itē q̄ bellū pprie est contra hostes extrancos q̄i multitudinis ad multitudinē. Rica autē est vni us ad alterū v̄l paucorū ad paucos. h̄ seditio pprie est inter ptes multitudinis vnius inter se dissidentes. vt cū vna ps ciuitatis exat̄. ad tumultū contra aliā. differt tñ a scisma: q̄ scisma contra vnitatē sp̄ialem. hec contra tpalem.

Quoniam seditio sit pctm̄ mortale: R. q̄ sic ex genere suo. vt p̄z. ij. Lōz. xij. et nedū in eis qui seditōz pcurant sed etiā in sequacibz talū. et tenent̄ de omni damno inde secuto. Idem dic de tenētibz parialitatē. concor. Lbo. scda sede. q. xxxij.

Quoniam pturbās regnū tyranni sit seditiosus: R. q̄ nō. q̄ tale regnū nō ordinat̄ ad bonū cōe sed ad bonū p̄natū vt dicit p̄hs. iij. pol. et. viij. Et ibi. et ideo nō habet rōnem seditōis talis pturbatio. immo est laudādus. qui multitudinē liberat a tyrannica p̄tate. nisi forte qm̄ sic inordinate pturbaret. q̄ multitudo subiecta maius detrimentū patret̄ ex pturbatione cōsequenti q̄ ex tyrannica dñanone.

ensualitas

inordinata qm̄ est sine oī culpa. q̄ etiā

aliqui vitari non potest. et tunc est quoniam voluntas non est causa illius
deordinatio nec committendo. nec omittendo. nec asse-
denter. nec committit. ut cum corpore calefit sine aliquo ap-
prehensione mentis et hominis. Quoniam est cum peccato veniali. et
tunc est quoniam talis inordinatio insurgit in sensualitate
per negligentiam voluntatis. Quoniam est cum peccato mortali. quoniam si
est peccatum prohibiti. ut insurgens ex voluntatis impio deli-
berato vel ut recepta et acceptata. sicut est cogitatio de
morosa. et fortiter deliberata. hoc est Ricardus in iij. sententiarum.
Quis est peccatus tetatosis et delectationis qui incipit
a sensualitate? Ricardus quod iste. Nam primo delectabile
fert sine percipit. secundo delectatio aduertitur. tertio in-
id ad quod delectatio trahit presentem. primum est sensua-
litas. secundum inferioris partis rationis. quod habet diiudicare
interiores motus quod non est pars sensuive. diffinire
vero an delectatio sit amplexanda. vel refutanda. est su-
prioris partis rationis. pertingit autem delectari ad apprehen-
sionem delectabilis aut aduertionem delectationis. et hoc
est sensualitatis et est peccatum veniale. vel nullum ut dicitur.

Intentia

Intentia est iudicialis diffi-
nitio que provertitur sine imponit pronun-
tatione preteritis iudicis pronuntiationem vel
absolutio pronuntiationis. ff. de sen. et re in i. l. j. et. eo. c. ij. Et
quod per excoicatio et interdictum improprie dicitur sententia. quod
excoicatio proprie non est sententia. quod sententia sine imponit. ut. rj.
q. iij. sumope. et no. glo. ij. q. vj. biduum. h. non excoica-
tio h. pena est. rj. q. iij. nemo. xxiij. q. iij. corripian. d.
sen. et. sacro. Sc. in. c. vt. aiaz. de. offi. li. vj. concludit
quod proprie non est sententia. et in statutis ubi sit mentio de sententia
non veniet excoicatio. Est tamen sententia interlocutoria. cum
ois vox iudicis ad causam faciendam possit dici sententia. facit
glo. in. aut. de. lit. s. si. oem. et. glo. j. q. vj. diffinitiva.
et ideo per vias iudiciale non potest ferri die feriata.

Quotuplex est sententia? Ricardus duplex. prima dicitur interlo-
cutoria. secunda diffinitiva. Interlocutoria sententia est iudi-
cialis declaratio super aliquo summarie ius tribuens in-
pres. dicta amodo preteritis: quod quoniam loquendo inter pres-
sine aliqua solemnitate fert. de sen. et re in i. c. q. ad co-
sultatoz. ij. q. j. in summa. et est semiplena sententia que fert in-
ter principium cause et sine non super principali. h. super incide-
tibus quod omnibus vel emergentibus. de ap. c. significatibus. de
testi. significavit. el. j. et de off. dele. c. cum olim. et quod non
sit plena diffinitio. par. ff. de arb. l. q. l. v. q. ea tulit
potest reuocare etiam post decendum. sine sit iudex or-
dinari? ff. de sen. et re in i. l. q. d. iussit. sine sit delegat?
de ap. c. cum cessate. etiam si fuerit appellatum sine Arch.
ubi. s. et coiter voc. in. d. c. cum cessante. Et hoc verum
nisi appellatōi detulisset: ut in. c. cum appellatōnibus.
de ap. li. vj. vel nisi per fecisset expensas ad psequendum
appellatōz. ff. de co. ob. cam. l. si pecunia. in. pn. il. tū
vellet sibi de eis satisfacere. posset reuocare. de ap.
c. interposita. S. illud denique. Sicut dicit de arbitrio
iuris a que potest appellari dicta. l. q. l. dicit etiam glo. in
aut. de here. et fal. S. illud. in. v. de cetero. quod quodlibet
preceptum factum per iudicem vel eius nuncium dicitur sententia inter-
locutoria. Diffinitiva sententia dicitur quod per casus principales quod
diffinit. est de sen. et re iud. c. ij. ff. e. l. j. cui per eundem
iudicem non potest aliquid addi vel minui. nec mutari de
trabi. aut reuocari postquam lata est. d. l. q. l. nec a dele-
gato. quod si fuerit officio suo. de offi. dele. in. lris. nec

ab ordinario. nisi sit contra ius personis. de sen. et re
in. c. cum inter. nisi per beneficium restōnis. extra. eo. c. cum
Beroldus. fallit hoc in. vj. casibus in quibus ordi-
narius potest. primo si nulla est vel annullanda. propter
errorem facti retractare potest. xxxv. q. ix. S. j. fin. jo.
L. quod et quoniam in. l. si ptes. et. l. si. vt. pponis. Itē. ij. potest
iudex ordinarius retractare in multa que propter ino-
piam est remittenda. L. de mo mul. l. si. in. si. ff. de of-
fi. pti. l. lallicitas. S. si. Itē. iij. in fructibus et expensis et
alijs accessorijs consilium in quibus eadem die potest sup-
pleri non tamen minui. sic intelligit. ff. de sen. et re in. l.
Paulus ruidit. Itē. iij. si aliquis absens condemnatus
veniat adhuc iudice per tribunali sedente. ff. de
restit. in. iure. l. dynus. et. d. c. cum Beroldus. S. post
modum. Itē. v. rōe publice utilitatis. ar. ff. de decre.
ab. or. fa. l. q. d. semel. Itē. vj. vbi quod vertit piculus
anime et de errore sit fides. de sen. et re in. c. ante cete-
ros. de consue. c. si. de pscript. c. quoniam panceps. tū per
semper quoniam voluerit reuocare: mutare. et corrigere. de
restit. in. iure. c. et lris.

Utrum in omni sententia sit ordo iuris seruandus? Ricardus quod
sic et diffinitiva. si sit lata per ordinem solum iudiciorum
ut est citatio. indutia. litis prestatio. et testium receptio
nulla est ipso iure. intelligo si petant indutia. xvij.
q. iij. vroz. Si vero per ordinem que non est de sba ty. et de
hoc. in. d. c. biduum. interlocutoria vero huiusmodi peccat
grauiter que tulit sine ordine iuris ipsam et aliquid est sus-
pensus ut in sententia excoicatio. in. c. j. de sen. et re in. l. vj.

Qualis debet esse sententia diffinitiva? Ricardus absolutiva
vel condemnatoria. d. S. diffinitiva. L. de sententijs
et interlo. om. i. l. iij. Certa. vt. ff. de sen. et re in. l.
in summa. pura. vt. ff. quoniam app. sit. l. j. S. biduum. et. d.
c. biduum. Aduerte tamen quod quoniam conditio est intrinseca:
puta condemnatio reum si actor probauerit. quod tenet vt
in. d. c. biduum. et ibi glo. et Bar. in. l. a diuio pio. S. i.
venditōe. ff. de re in. Secus si conditio esset extrin-
seca vt condemnatio te si papa venerit. et vide. glo. et
Bal. in. l. cum iudex. L. de sen. et interlo. om. iudi.
et iusta debet esse super oia.

A quo potest dari? Ricardus ab eo qui habet iurisdictionem
ordinaria vel delegata vel per compromissum.

Quo debet dari sententia diffinitiva? Ricardus sedendo non
in pedibus stando: aliter est nulla. c. et si sententia. S. si. eo.
tit. li. vj. Item partibus presentibus vel contumacibus
in scriptis recitare aliter casus solum in scriptis dando
sine recitatione est nulla. L. de sen. exp. reci. l. j. Sicut
si non recitet in scriptis. l. vlt. L. de sen. exp. reci. et. d.
c. si sententia. fallit in breuibz et causis vilium personarum.
L. de sen. exp. reci. aut. nisi. Item in causa matrimo-
niali. item quoniam de partium consensu procedit no. ij.
q. j. c. in primis per Arch. et Jo. Itē. ipse qui dat sen-
tentiam debet ipse legere seu recitare. nisi sit episcopus aut ali-
us illustis. d. c. si sententia. et. L. de sen. exp. reci. l. ij. et. ij.
q. vj. anteriorum. S. ille. in. si. multa essent videnda
sed quod quodlibet ad nos omittit breuitatis causa. Sicut tu vi-
de si placet Host. in. sum. eo. tit. et directo. iuris. et
Spe. quod in multis casibus est nulla. quod annullanda
da quomodo exequenda et quomodo transit in rem iudicatum.

Utrum religiosi ligentur sententijs suorum prelatorum et locorum
eorum? Ricardus. Imola. in. de. dudum. de sepul. quod non et

videt sequi opi. Landul. et Host. in. c. cu illoz. de sen. ex. Lar. vo. in. d. de. dudū. dicit hoc dicitū pcedere q ad cōtentiosam iurisdictionē qz nō pōt pone re sedē quis in alieno territorio. de offi. or. c. cū ep̄s. li. vj. Sed respectu snie volūtariē iurisdictionis 7 ad quas nō pcedit in forma iudicij verior est snia aliorum qui tenēt q ligant. de off. le. nouit. et placz mihi et etiā quo ad cōtentiosam iurisdictionē in monasterio suo. qz vt dicit Pa. in. c. cū cōtingat. de fo. cōpe. Donachus vbiqz est sp est de iurisdictione abbas que vice dei sup caput suū iposuit. xix. q. iij. Statuimus. de elec. c. si religiosus. li. vj. et fictōe iuris sp est in claustro. vt no. Inno. et Abbas. i. d. c. cum illoz. et Arch. in. c. vt piculosa. ne de. vel mo. lib. vj. facit qd. s. dicit. Excoicatio. ij. S. x. et. xj.

7 **Q**uā snia duret post mortē sniantis? R. Pan. in. c. a nobis. el. j. de sen. ex. qz aut habet cām successiua. siue est ad effectū pducendū. puta interdicit alicui artē suā seu officiū. et tunc si est cū cāe cognitione lata. durat. vt in. l. j. ff. de postulā. et sic itellige l. j. S. sed vbi. ff. de off. p̄fec. vbi. vbi ptz qz p̄fectus p̄t imppetuū alique p̄uare officio aduocatōis lz ipse sit tp̄alis. Si vō nō est lata cum cāe cognitiōe 7 sic nō durat. 7 sic loq̄t. l. si. ff. de penis. Si aut snia ē q ad effectū pductū. puta qz viculū iniecit tpe. platiōis 7 sic durat etiā p mortē. Exēplū in excoicatio ne vl publicatōe bonoz qz nisi absoluat semp erit excoicatus vt in. c. vnico. de ma. 7 obe. li. vj. facit. c. pastoralis. S. j. de offi. or. Quō etiā snia extēdat effectum extra territorū. habes. s. Pena. S. xviij.

8 **Q**uā illi p quo data est iniusta snia post cognitiā iniusticiā teneat restituere quicquid habuit. R. Pa. in. c. j. de cōces. p̄ben. qz si est declaratiua sic tenet aliter nō saluabit. qz talis snia nō aufert dire etiam dñūm. vt no. in. l. iulianus. ff. de cond. et. de. nec alteri accrescit ius. vt no. Inno. in. c. qz pleriqz. de immu. ec. tñ cū declarauit ad eum p̄tinere. l. licet. S. sed si querit. ff. si serui. ven. c. forus. de verb. sig. Et dī declaratiua semp qñ iudex inter litigātes sniat ad istū vl ad illū p̄tinere. siue dari debere. Si aut snia est p̄uatiua. puta cū aliqz p̄uat. bñficiū ecclesiastico et cōcedit alteri talis cui concessum fuit nō tenet restituere licet cognoscat. postea iniustam sniam fuisse. qz ex quo nō appellauit videt renunciāsse 7 iō cum vacaret potuit isti concedi. Vide p hoc bonā glo. insti. de offi. iur. in. si. 7 p Ly. in. l. j. l. cōtia. vni. iud. et per Bart. in. l. pomponius. ff. de acqui. be. et per Jo. cal. in. c. p̄posuit. de concess. p̄ben. Qd quidē limito nisi talis fuerit in cā iniusticie. Item scdo nisi sint alia a bñficijs ecclesiasticis. vt puta. res tp̄ales alterius qz sic in foro aie tenent vt no. Inno. in. d. c. qz pleriqz.

Sepultura est possessio siue terra vbi aliquis sepeliendus est. dī locus concauus in loco ecclesiastico vel cimiterio factus in quo corpus catholici cōquiescit. vñ si talis possessio seu terra seu quolibet aliud vas p sepeliendo sit per ep̄m. seu de eius auctate ad sepulturā deputatū sic est locus religiosus siue ibi sit aliquis sepultus siue nō. 7 vendi nō pōt. de sepulturis. c. abolēda. 7. xij. q. ij. quēsta est.

et. c. postq. 7. c. p̄cipiendū. Si aut auctate ep̄i talis terra seu locus nō est ad sepulturā deputatus. licet ibi sit aliqz sepultus nō p̄terea ē religiosus fm canones. vt no. Inno. in. d. c. abolēde. ifacit. c. ad hoc de relig. do. et qd supradixi. Religiosus locus. Dē di tñ nō p̄t. vt in dictis. c. quēsta. 7 postq. lz aliud sit fm leges. qz religiosus dī. ff. de relig. et sump. fa. l. ij. Aliqñ dī sepultura terra deputanda seu locus deputandus sepulture. 7 hoc vēdi pōt. xij. q. ij. anz.

Sepultura aliqñ accipit p officio. qd impendit sepeliendis. 7 talis sepultura vendi nō pōt clericis qui habet bñficiūm rōne cuius tenent. puta. qz sacerdos parochialis 7 bñdō. immo symoniā cōmitterent si venderent. j. q. j. dictū. xij. q. ij. p̄cipiendū et. c. in ecclesiastico. et de symo. cum in ecclesie. lz de rici petere nō possunt. laici tñ tenent ad laudabilez cōsuetudinē seruandaz. et videt qz nisi seruent peccent mortalt. ar. c. ad aplicam. de symo. et ita credo nisi ex aliqua rōnabili cā desistat. Alij autē dicit qui ad tale officiū nō tenent rōne bñficij poterunt vendere nō quidē officiū sed laborē suū. qz non tenent de suo facere hoc. ar. c. charitatē. xij. q. ij. de p̄scrip. cum et officij. et. d. c. abolendū.

Quā debet esse locus sepulture? R. fm Inno. in. d. c. abolēde. qz apud ecclesiā consecratā. qz cur p̄secrari debeat. vt in. c. sicut. xvij. q. iij. Ideo ad locum nō consecratū nō pōt accedere. de con. eccle. vel alta. c. si ecclesiā. li. vj. pōt tñ etiam esse remotus p̄pter fetorem.

Quā habet ius funeradi? Rñ. fm Inno. in. c. j. de sepul. qz nō ois ecclesiā. lz solū illa qz habet p̄p̄m vel cui ex p̄uilegio est concessum. 7 hoc de iure canonico. Sed de iure ciuili cōpetit oibz quibz inest ius inferendi mortuos. vt. ff. de mor. infe. p totum Aduerte hoc qz pactū factū cū rectore ecclesie circa sepulturā nō recipiendā valet etiā factū ab his qui bñs a sede aplica cōcedit libera sepultura. c. pactū. de pac. li. vj.

Quā bñtes ius funeradi possint intrare alteri? R. qz si bñt ex p̄uilegio pape. vt habeat libera sepultura. sicut lūt miores 7 p̄dicatores. vt in de. dudū. de sepul. sic p̄t etiā nō obstāte p̄dictōe ep̄i vel curati et etiā nō obstāte statuto qd excoicat intrantes alienā parochiā. vt no. Old. p̄silio. cxxij. et sequit̄ Be. in. c. vt aiay. de p̄sti. li. vj. et. d. Lardi. in. d. de. dudū. Jo. de ligna. et ibidē. et p̄ in. c. cū liberū. 7. c. p̄silio. de sepul. Rñ qz p̄cessa libera sepultura. p̄cessum ē iter eūdi ad capiendū fun. sicut in filli dī l. x. qñ p̄cedit haust. aq. vñ p̄cessū iter ad illū. ff. de furi. p̄di. l. iij. S. pe. 7 vlt. 7 facit qd dicit. s. Libere. Si vō nō p̄cedit libera sepultura. lz tñ sepultura. sic. d. An. tenet. qz etiā p̄t. Rñ. de senis tenet qz nō. Sz istud Be. in. d. c. vt aiay. dicit. p̄cedere. vbi p̄cedit solum qz possint recipere eligētes sepeliri apud eos. Sed ego teneo qz nō p̄t sine snia curati vel ep̄i nisi si habeat libera sepultura. qz de duobz seruitutibz vna sublata remanet altera. vt dicit glo. magna. in. c. ois vtriusqz sexus. de pe. et re.

Quā pōt eligere sepulturā? Rñ. qz ois fidel. et qz habet liberū arbitriū 7 etatē legitimā. l. qz sit py

- bes quis sit in p̄tate patris. tñ p̄t eligere sine consensu patris. c. l. in princ. de sepul. li. vj. Impubes v̄o et qui n̄ est compos sue mentis eligere n̄ p̄t ar. c. vlt. de suc. ab inte.
- 6 **¶** Vtrū religiosus possit eligere sepulturā? Rñ. q̄ n̄. nisi qñ extra monasteriū mouē. ad qd̄ como de deferrī n̄ possit. q̄ tunc p̄t eligere sepulturāz vbi placet. c. religiosi. eo. li. vj.
- 7 **¶** Vtrū seruus sibi possit? Rñ. fm. d. Pe. de. peru. in tractatu de quarta canonica portione ecclesie parochialis q̄ sic si est pubes. Si v̄o est impubes eliget dñs. Ita no. Jo. in. c. de vxore eodem.
- 8 **¶** Vtrum quis possit eligere sibi sepulturāz in loco minus religioso q̄ sit locus vbi de iure deberet sepeliri? Rñ. olim fuit diuersitas. hodie clarū ē q̄ sic. per. c. cū quis. eo. li. vj.
- 9 **¶** Vtrum pater possit eligere p̄ filio impubere. cū ipse impubes eligere n̄ possit? Rñ. d. Pe. supra dictus vbi. s. q̄ sic cōsuetudine sic disponēte. vt in. d. c. l. et idē credit Se. in. d. c. l. de matre sicut de p̄e qñ sic habet consuetudo. Et hoc solū p̄ filio legitimo naturali. n̄ autē p̄ spurio v̄ naturali tñ. q̄ appellatione filioz n̄ veniunt naturales tñ vel spurij. l. generalr. de insti. et substi. et in. de. j. de bap. sed p̄o adoptiuis vel arrogatis bñ p̄t.
- 10 **¶** Vtrū auus possit eligere p̄o nepote impubere? Rñ. idē. Pe. vbi. s. q̄ n̄. q̄ in materia odiosa appellatione filioz n̄ continent nepotes. aliter em̄ filij aliter nepotes appellant. Secus appellatione liberorum vt in. l. quid si nepotes. ff. de testa. tute. multo minus frater aut alius collateralis.
- 11 **¶** Vtrū pater possit eligere p̄o filio adulto seu pubere? Rñ. idē ibidē q̄ n̄. q̄. d. c. licet solū p̄o ipubere concedit electionē sepulture.
- 12 **¶** Vtrū occipitā dñs et hñōi possit eligere sepulturā? Rñ. q̄ s. ibidē. q̄ si snia est data nec appellatione suspēsa non p̄t. q̄ nullā vltimā voluntatez p̄t dimittere. l. eius. ff. de testa. qui etiaz n̄ p̄t p̄o aia aliquid relinquere. vt not. Jo. an. in addi. ad Spe. in. ti. de instr. edictōe. p̄t tñ oia sacra petere et recipere. de. j. de pe. et re. Si v̄o snia n̄ ē data v̄l est appellatione suspēsa sic p̄t eligere.
- 13 **¶** Vbi d̄ quis sepeliri qñ n̄ elegit sepulturā. Rñ. eo. Pe. p̄fatus vbi. s. p̄ multos casus q̄s ego redit eo. ad. vj. vt totalis habeat intelligentia circa hoc.
- 14 **¶** Primus est de parochianis qui debent sepeliri n̄ in parochia sed in ecclesia vbi sunt maiores sui. ita dicit glo. in. c. j. eo. li. vj. facit. c. j. de sepul. et est casus i. c. is qui. e. ti. li. vj. et ibi hoc tenet Arch. et Jo.
- 15 **¶** S̄ quero qui dicant maiores? Rñ. idē. Pe. vbi s. q̄ in isto casu intelligit pater et auus. tex. est in. c. ebron. xij. q. ij. iuncto. c. j. de sepul. et idē h̄ proau⁹ et attanus essent alibi. n̄ tñ ibi sepeliet. s̄ vbi pater et auus. sed si p̄ esset sepultus in vno loco et auus et alij maiores in alio n̄ sepeliet filius cū p̄e sed cū auo et ceteris maioribz. fm̄ Jo. an. per. c. ij. i. prin. et c. fraternitatē. de sepul. et per. c. cū quis. de sepul. li. vj. h̄ alij contrariū teneat p̄ter tex. cōtrarios. xij. q. ij. sed primū videt verius.
- 16 **¶** Secūs est qñ n̄ apparet vbi sint sepulcra maiorū. q̄ tunc sepeliet in ecclesia vbi audiuit diuina et percipit ecclesiastica sacra. d. c. j. et ibi per Immo. et est casus in. d. c. is qui. et in. c. in nostra eodem.
- 17 **¶** Tertius est qñ quis n̄ habet sepulcra maiorū et in vna eccia audiuit diuina. et in alia percipit sacramēta v̄l parochian⁹ duarū ecciaz. et tūc si vtraq̄ ecclesia habet ius funeradi. tunc locus est p̄uentioni. de rescrip. c. duobz. li. vj. s̄ offēsiōes q̄rte diuident. c. cū q̄s. eo. li. vj. et si non est p̄uentio. sed cōtendunt dyocessanus cōcordabit partes.
- 18 **¶** Quartus est qñ ecclesia est interdicta vel cimiterium vbi de iure deberet sepeliri. et tunc si est ecclesia sepulcra maiorū suoz sepeliet in parochia. si v̄o est parochia sepeliet in ecclesia cathedrali. et si oēs iste essent interdicte cū nullus ibi debeat sepeliri. c. vt priuilegia. de priuileg. et c. si ecclesia. de priuileg. li. vj. et c. si. de sepul. li. vj. tūc sepeliet in monasterio p̄p̄ quoz fm̄ Archi. c. j. eo. li. vj. et Jo. an. in nouella ibidē. vel vbi debebat soluere decimas fm̄ predictos.
- 19 **¶** Quint⁹ casus ē de peregrinis et aduenis quise pelient in parochia vbi moriunt si n̄ scit vbi sint sepulcra maiorū suoz. vel si scit et n̄ p̄t comode deferrī. Immo. et Ho. tenet i. c. j. eo. q̄ in ecclesia cathedrali. Alij autē q̄ vtraq̄ eccia habet ius et locus est p̄uentioni. et istud verius credo. Idē dic de dānatis ad mortē qñ sepeliri p̄mittit qd̄ d̄ peregrinis.
- 20 **¶** Sextus casus est de filio pubere. et debet sepeliri apud maiores. vt in primo casu. vel si est fm̄ scdm. vel tertium casum. illud serua.
- 21 **¶** Septimus casus de filijs illegitimis. si sūt naturales tñ sepeliunt cū p̄e. nisi p̄ fuisse in dignitate l. et facti. s̄ si quis rogatus. ff. ad treb. et qd̄ not. in d. l. generalr. Si autē sunt spurij n̄ sepeliunt cū p̄e q̄ nec filij noian di sunt. aut. et cōplecti. l. de ince. et inuti. nup. nec etiā si legitime a p̄ncipe nisi ad petitionē p̄is et eo v̄nēte fecisset. facit qd̄ no. i. an. qui. mo. na. effi. sui. Sepelient ergo tales in sepulcro matris. p̄bat. ff. ad munici. l. j. nisi sit illustris femina. Si v̄o sint filij adoptiu vel arrogati. si v̄nēte p̄e adoptate moriunt. in eius sepulcro sepeliunt. secus si mortuo. q̄ tūc sepeliunt cū p̄e naturali fm̄ qd̄ no. plene in. c. vnico. de cogna. lega.
- 22 **¶** Octauus casus de vxore. et dic q̄ si est carnalis cognita. vel ad domum viri ducta. tunc sepeliet in sepulcro viri. q̄ iam consecuta est domicilium mariti per cōductionē. l. cum quedā puella. ff. de iurisd. om. iu. vel q̄ effecta vna caro cū viro. d. c. ebr̄. alis non.
- 23 **¶** Quid si sit cognita et tñ p̄pter adulterium sepata? Rñ. q̄ n̄ sepeliet cū viro. q̄ n̄ est amplius de domo viri. nisi sit recōciliata.
- 24 **¶** Sed quid si mortuo viro recessit de domo mariti? Rñ. q̄ h̄ fuerit opi. tñ mihi placet opi. Archi. et Jo. i. c. is qui. s̄ mulier. e. li. vj. q̄ sepeliet in sepulcro viri. q̄ h̄ ad aliud domiciliū se transferat. tñ retinet domiciliū mariti. vt. l. filij. s̄ vidua. ff. ad munici. vel dic q̄ locus erit p̄uentioni. et quid de illa q̄ habuit plures viros. dic q̄ vltimus considerat. q̄ vna caro est cum eo.
- 25 **¶** Sed pone q̄ vir beat in vna eccia sepulcra maiorū suoz. et in alia elegit sepulturā. et sepultus est

SEPULTURA

- ibi. vbi sepeliet vxor eius? Rñ. q. i. ecclesia vbi maritus actualiter est sepultus. d. c. ebion. qd. intellige qsi maritus fuit ibi legitime sepultus. q. si fuisse ex coicatus vel interdictus. nō sepeliet ibi. Silt. intellige si comode p̄t illuc deferri. als nō. ar. d. c. religiosi
- 26 ¶ **M**onus casus de nouicijs religionis qui si non erāt obligati religioni in genere debēt sepeliri in ecclesia vbi de iure cōuenit. nō in monasterio. vt dicit Archi. in. c. cū quis. eo. li. vj. secus si erat obligatus religioni in genere. et idē dic d. illis qui nō sunt plene trāslati. vt q. habent sua in pprio.
- 27 ¶ **D**ecimus casus est de platis ecclesiarū. nam regulariter debēt sepeliri in ecclesia vbi habēt platuram. et si in duabz. locus est p̄uentioni. vt dicit si moriē in vna earū ibi erit sepeliendus fm Archi. in. d. c. cum quis. Alij autē clerici debēt sepeliri in ecclesia vbi sunt clerici seu bñficiati.
- 28 ¶ **U**ndecimus casus est de illo qui habet domicilium in ciuitate vel villa. et transfert se ad villam ruralem recreatōis cā. vel vt rura colat. et ibi moriē. q. nō sepeliet in ecclesia rurali. sed in sepulcro maioris suorum. fm q. dicit in tribz casibz p̄mis. si comode ad eum pōt portari. d. ca. religioso. vt no. Archi. et Jo. in. d. c. is qui.
- 29 ¶ **Q**ui sunt q. p̄uuant ecclesiastica sepultura: Rñ. q. xij. differētijs p̄sonarū interdicat ecclesiastica sepultura. p̄mo excoicatis. de. j. de sepul. et de pena contrafacientū hēs. s. Excoicatio. vij. casu. xxxv. et hoc verū. nisi absoluant. Secōdo manifestis vsurarijs. d. de. j. et c. q̄q. de vsu. li. vj. habes. s. d. casu xxxv. hoc verum nisi peniteat et faciant cautiones. Tercio qui in tomcamētis moriunt. c. j. de tomcamētis. Quarto raptōbz qui pertinaciter cum posint in vita nō satisfaciunt. et in morte non p̄nt. c. ij. de rap. Quinto blasphematoribz dei et sanctorū. c. ij. de maledi. Hoc verū si illā p̄ntam sibi impositā cōtemnūt. Sexto qui nō cōicāt semel in anno. nec confitent. c. ois vtriusq. de pe. et re. nisi signa cōtritionis oīdant. Septimo qui moriē in pctō mortali notoue. c. cū grātia. xij. q. ij. Octauo noiatim interdictis. d. de. j. et b. sub excoicationis pena. Alij autē interdicti silt p̄uuant vt in. d. casu. xxxv. Nono illi cui est interdictus ingressus eccle. ca. is qui. de sen. ex. lib. vj. Decimo illi qui sacerdotē tutorē filijs suis instituit. lxxvij. di. neq. apd. glo. ibi p̄nt tenet. Undecimo iudeis vel paganis. de p̄se. dif. j. c. ecclesia. et c. se. Duodecimo corpibz exēteratis vel diuisis. vt. s. Excoicatio. v. casu. xxxij.
- 30 ¶ **Q**uid si tales de facto sepeliunt in ecclesia vel cimiterio: Rñ. q. si p̄nt discerni exhumādi sunt. als nō. c. sacris. eo. ti. et ecclesia vel cimiteriū recōalian dum. c. consulisti. de p̄se. ec. vel alta.
- 31 ¶ **Q**uid de puero extracto de ventre matris mortuo: Rñ. q. nō d̄z sepeliri cūz matre. sed extra cimiteriū. secus si non esset extractus fm Hosti.
- 32 ¶ **Q**ua pena puniēdi sunt qui ad sepulturā recipiunt aliquē in casu nō cōcesso: Rñ. tenēt ad restōez corpis si petat. Itē oim q. occasione illi? receperit. c. fraternitatē. et c. ex pte. el. j. et c. cū libez. eo. ti. et alij penis. vt. s. dictū est Excoicatio. vij. casu. xxxv.
- 33 ¶ **Q**uid si sacerdos parochialis corpus ei? qui ali

bi elegit sepulturam violenter rapuerit. vel funus anteq̄ deueniret ad manus eorum quibz debebat spoliari: Rñ. fm Ho. et Jo. in. c. cū libez. et Jo. in. c. certificare. eo. ti. et Oidra. consi. cxxij. q. tene tur restituere quicquid accepit et ipm corpus. et vtra hoc p̄dit quartā canonicā ad similitudinem heredis res hereditarias subtrahētis qui in eis quartā trebellianicā p̄dit. et ius institutōis debiti qd. als erat detractus. l. Paulus r̄dit. ff. ad. l. fal. et l. re scriptū. ff. de bis qui. vt indi. q. p̄hibere videt inferre in sepulcrū. qui siue in locū inferre p̄hibeat siue in itinere. l. j. s. p̄hiberi. ff. de mor. infe. do. p̄e. in tractatu vbi. s. tenet quo ad canonicā partē contrariū. q. delictū p̄sbyteri non d̄z nocere ecclesie. de or. cogni. c. ij. xvj. q. vj. si ep̄m. et qd. no. in regula de licitū. li. vj. et glo. in. l. si quis in tanta. l. vii. vi. sed ego teneo cū Ho. et Jo. si tale quid fiat a plato. q. platus solus bñ pōt p̄iudicare ecclesie in acquirendis. xvj. q. vj. s. si. sicut seruus dño p̄iudicat in acquirendis. l. si. l. de acqui. pos. secus in acquisitis.

¶ **U**trū p̄teritū debiti sepultura possit impediri: 34 Rñ. q. nō. nec p̄teritū cuiuscūq. alteri? obligatōis l. cū sit iniustū. l. de sepul. vio. nec d̄z inferri molestia infra. x. dies ab obitu. als p̄tunc est inutile qe. quid sit. vt in aut. sed nec ante. l. de sepul. vio. qui vō ad domū morientis accedit et ipm vel alios molestat vel rebus eius insignia ponit ipso iure cadit ab actione et in tantundē hereditibz iniuriati p̄demnat et publicat tertia ps bonorū suorū et infamis et idem in eo qui circa funus peccat. in aut. itē qui domū. l. de sepul. vio.

¶ **U**trū inducētis ad iurandū vouendū vel fide 35 interposita. seu als ad p̄mittendū de sepultura eligenda peccet: Rñ. q. clerici et religiosi cuiuscūq. status aut cōditōis existāt qui ad vouendū vel iurandū: seu als p̄mittendū aliquē inducūt: vt apud eorū ecclesias eligāt sepulturā: vel iaz electā vltimus nō mutēt sunt excoicati excoicatōe papali a qua p̄ter q̄ in mortis articulo nō p̄nt absolui citra papā ele. cupiētes. de penis. Si vō nō inducūt ad vouendū vel p̄mittendū. s. solū vt simplt eligāt. siue si inducūt ad vouendū et p̄mittendū: nō t̄m vt eligant apud suas ecclesias nō incurrit istā penā. nec etiā credo peccent si modo dolose nō faciunt. qd. not. d. p̄e. de ancha. et Jo. mo. in. d. de. cupiētes.

¶ **S**ed nunquid ligant ista pena si hoc faciunt in 36 directe: R. q. siue directe vel indirecte publice vel occulte p̄ se vel p̄ alium hoc faciūt. ligant fm Zanze. et refert Lar. in. d. de.

¶ **U**trum sola inductio inducat hanc penā: R. 37 q. nō. nisi habeat effectū. s. q. ille faciat ad qd. alter inducēbat fm do. l. ar. in. d. de. cupiētes. facit qd. no. Archi. xvij. q. j. s. si ergo. et Job. an. in. c. mulie res. de iudi. li. vj.

¶ **U**trū p̄fati clerici aut religiosi qui tale votū vel 38 p̄missionē fecerūt fieri teneāt restituere corpus illius q. talē p̄missionē fecit si apud eos ē sepulcrū: R. q. sic si petat. et oia q. occasione funeris huerūt. Et b̄ infra decēdiū. qd. currit q. ad restōez corpis a die petitōis. s. q. ad restōez alioz statim currit a die receptionis fm Jo. an. in. c. j. de sepul. li. vj. q. p̄fatus

et addit ad. e. plerisque de pac. qd si non faciunt ipso transacto decendio coru ecclesie et cinuteria ecclesia stice tamdiu sunt interdictio supposita: donec plene restituerint p̄fata: vt in. d. c. j. L. i. m. hoc veru: nisi esset ecclesia in qna de iure esset sepeliendus. qz sic nō teneret restituere. nec corpus. nec aliud. fm venore opti. vt no. Se. in. d. c. j.

- 39 **¶** Sed numqd illi qui tale votū fecerūt seu pmissi onem poterunt alibi eligere sepulturā: R. q. nō. h sepelient apud ecclesias ad quas de iure. als essent deferendi. vt in. d. c. j.
- 40 **¶** Quid de illo qui non suasionē aliquoz h motu p̄p̄o fecit votū vel iuramentū de sepultura electa n̄ mutāda: R. n̄. fm. No. q. sine cā mutare nō poterit. et sic intelligit. c. si. v̄o. de iureiur. In quo dī qz nemo p̄t venire cōtra p̄p̄ū iuramentum. Si v̄o noua cā post iuramentū est orta de qua nō cogitauit qm̄ iurauit. sic poterit sepulturā mutare. et sic intelligit et limitat opti. legitaz qui tenet tale pactum nō tenere seu iuramentū. L. de legi. l. nō dubiū. in fi. r. i. j. q. i. j. c. vlti. L. de pac. l. iuriscētū. S. si paciscar
- 41 **¶** Vtrum illi qui habēt capellas a religiosis seu p̄ latis concessas sibi. in quibz fecerunt sepulcrū p̄ se et suis de domo possunt eis inuitis ipsis priuari seu alij in ipsis sepulcris contra eoz voluntatē poni R. d. Pet. vbi. s. q. nō. qz talis capella ad sepulcrū reputat tanq̄ hospitium. r. i. j. q. i. j. c. vlti. sed de iure est. qz in fundo in quo quis habet vsuū nō potest dñs inhabitare inuito vsuario. ff. de vsu et habita. lega. l. si beres. S. si. r. l. se. Et vide qd no. Azo. i. l. i. ma. in. de vsu et habita. S. si vero vsus. r. S. illud notāter. si tñ essent extincti r eoz dñs p̄ montē. bñ possent alijs cōcedi. qz mortuo vsuario ille vsus redit ad p̄p̄ietariū libere. l. pe. L. de vsufruc.
- 42 **¶** Vtrum possit fieri pactio sup̄ electōne sepulture: R. n̄. fm. No. q. quid t̄pale dat vel p̄mittit. vt tal electio fiat simonia est. j. q. j. q. pio. de pac. c. si.
- 43 **¶** Quid de his qui habent sepulturas in quibus non ponit nisi cōfrater vel canonicus: R. n̄. qz si fa cūt pactū aut ē tara p̄ quāto extraneus debeat ibi sepeli qz simonia est. de simo. c. audinim? et. c. sicut. qz nec p̄ terra. nec p̄ officio aliqd recipi debet.
- 44 **¶** Quid de illo qui mādāt corp̄ suū nō debere sepeliri: R. n̄. qz nō d̄z impleri. ff. de condi. insti. l. qui dam. et no. r. j. di. S. nunc aut̄. in glo.
- 45 **¶** Quis expēsis fiet sepultura: R. n̄. qz si ē vxor q̄ habet dotē et alia bona: si hec oīa remaneant apud maritū ipse tenet facere expēsas oēs. Si v̄o solum dos apud eum remaneret et alia bona ad alios irēt sic quilibet p̄ rata sua: puta si dos sunt centū et alia bona. cc. tenebit p̄ tertia pte: et alij ad quos dicta bona veniunt p̄ alijs duabo. Si v̄o dotē etiā restituit. sic tenent heredes vxoris. l. celsus. r. l. se. ff. de reli. r sum. fu. Si v̄o nō habet nec dotē nec alia bona: sic tenet vir facere eas. l. j. r. l. si q̄s. ff. d̄ re. r sum. fu. Si aut̄ sunt alij ab vxore: sic tenet beres aut pater respectu filij. aut dñs respectu serui. d. l. si quis.
- 46 **¶** Vtrum valeat statutum factū a laicis qz nō valeat nisi tñ expendi in sepultura: R. n̄. qz n̄ fm. L. n̄ do. de ro. qz licet nō sit factū sup̄ sp̄ialibz est tñ sup̄ cōmunes r̄sdē. ar. l. qz si nolit. in fi. ff. de edi. edic. in

cum laicis. de re ec. non alie. Qd limita vt. s. In munitas. S. xlvij.

Servitus est multiplex. Prima est seruitus dei. Secda ē seruitus p̄t̄i. de q̄bz. s. Preceptū. S. v. Tercia seruitus est q̄ hō fuit homini. et sic diffinit. Seruitus est institutio iuriscētū qua quis dñs alie no cōtra naturā subijrit. insti. de iure p̄o. S. seruit di. j. c. iuriscētū. r. j. q. i. j. c. cum redemptor. Est alia seruitus largo mō dicta q̄ est illa de ascripticijs q̄ debetur a p̄sona rei. Est et alia seruitus realis que est illa q̄ debet a re rei sicut est seruitus vrbana et rustica na. qz nō debet p̄sone. h̄ p̄dio vt. l. si vn̄? ex socijs. ff. de serui. ru. p̄di. Vñ no. qz vrbana p̄dia dicuntur oīa edificia cā habitandi facta et stabuli illis contigui. siue sint in ciuitate vel villa vbiqz. ff. de ver. sig. l. vrbana p̄dia. ff. cōia tam. vt. qz rusti. p̄. l. j. Rustica v̄o p̄dia dicunt oīa p̄dia sine domo ad habitandum. licet habeat tectū p̄ fructibz colligendis vel stabulum p̄ equis vel iumentis sepatim ab omni edificio habitationis: vt. l. hoc iure. ff. qui. mo. pig. vel hypo. tacite contra. et fm hoc finitus dicit vrbana vel rustica. de quibz habes in. c. ecclesia. de p̄sti. Et alia q̄ dī mixta. q̄ iō mixta dī. qz non est mere p̄sonalis q̄ debet a p̄sona p̄sone nec est mere realis q̄ debet a re rei. h̄ est mixta eo qz debet a re p̄sone q̄ etiā p̄sonalis appellat. vt. l. j. ff. de fui. qz cum p̄sona semper finit vt. l. i. j. ff. qui. mo. vsufruc. amit. q̄ etiā realis dī. qz tanq̄ ius reale v̄dicat. vt. l. vn̄ frui. S. vtrū aut̄. ff. si vsufruc. pe. vt no. L. y. in Rub. L. de vsufruc. Spēs hui? sunt tres. l. vsus. habitatio. et vsufructus. et de istis nō loquor hic. h̄ solum de ista tertia qua p̄sona est serua p̄sone. de q̄ loquor in infra scriptis.

¶ Quomō efficiat quis fuit? R. n̄. qz quadruplicat. Primo ex natiuitate. vt cum quis nascit de serua. Nodie tñ de cōsuetudine nō seruatur. et vide s. filius. S. xx. De iure etiā non esset seruus si in aliq̄ tempore quo mater eum habuit in ventre fuisset libera vel in partu. vt insti. de ingenuis. S. sufficit. Notant Ber. Innocē. et Hostien. in. c. si. de seruis non ordinandis. Secūdo efficiat seruus ex bello. de quo dic vt. s. Bellum in princ. Tercio ex delicto. vt cum libertus rōne ingratitudinis reducat in seruitutem. l. si manumissus. L. de liber. et eo libe. vel cum alio modo a lege per peccatum imponitur. vt a raptore puelle. r. r. v. j. q. j. de raptoribus vel in deserentibus prohibita saracenis qui efficiuntur serui capientium. vt patet per extrauagantes multozū pontificū. Quarto ex p̄p̄ia voluntate sicut cum maior. xx. annis cū intentione participādi de p̄cio. qd quidem in veritate participat sciens se esse liberum cōsentit alicui venditori qui sibi scit eum liberum esse: vt ipsum vendat. Nam istis cōcurrentibus efficiat seruus. vt no. in. l. j. ff. qui. ad liber. p̄cla. non licet. l. liberis. ff. de libe. causa. Si alē quid p̄dictorum deficiat non valet. et si nihil deficiat de p̄dictis. non tenet dominus qui eum emit recipere precium si non vult. et si manumittat erit libertus non ingenuus. l. liber homo. ff. de sta. bo. et de p̄dictis habes insti. de iure p̄sonarū. fallit.

Bigillum

hoc in filio. quem pater necessitate famis urgente
pōrvendere. non tñ mater. et talis filius venditus
ingenuitatē recipit quicumq; p̄cium emptori resti-
tuet ipse. vel alius quicumq; pro eo. vt in. l. j. r. ij. in
tex. r. in glo. l. de patribus qui si. dista. Ad do. v.
modum ex quo quis efficit seruus. de quo habes.
s. Colonius. scz de illis qui fingunt se inuāidos vt
mendicent.

2 **Quo serui efficiunt liberi:** R. q. multis modis.
scz cōuincendo in iudicio reum necis dñi sui. Itēz
accusando falsarium monete. Item raptorē virgi-
nis dissimulatōe p̄teritum. Item desertōrem mili-
tie. d. quib; habes. in. l. j. r. p. qui. ca. serui p̄ p̄mō
liber ac. Et fortius in conscia credo q. possit fugere
ancilla. qñ dñs cogit eam ad peccatum fornicatio-
nis. et sic stare vt libera. facit auctoritas Pauli. j.
ad Cor. vj. fugite fornicationē. facit regula quod
nō est. de re. iur. r. p̄uilegium meret amittere qui
concessa abuit p̄tate. de iure etiam pōt implorare
officiū ep̄i vt cōpellat dñm eam manumittere. et
pōt cōpelli. l. si lenones. l. de ep̄i. audt. Multi sūt
alij casus quos omitto qz nō sunt in vsu. efficiunt
etiā ex manumissione. de quo vide s. Ad manumis-
sio. Item ex expositione serui languidi. vel denega-
tione alimentorū facta a dño. vide s. Expositus.
Item ex emptōe facta a iudeo de seruo xp̄iano. vi-
de s. Iudeus.

3 **Utrum seruus possit ordinari:** R. q. nō nisi ple-
ne libertati sit restitutus. de quo habes plene. liij.
di. per totū.

4 **Quid si seruus ordinat:** R. si ordinat dño sci-
ente r. nō contradicente. eo ipso efficit ingenuus et
liber ad quoscunq; ordines sit p̄motus. liij. di. c. si
seruus sciēte. Si vō dño ignorāte r. p̄tatore r. or-
dinatore sic si fuit p̄motus ad minores redigitur i
p̄stinam seruitutem. liij. di. nulli. Si vō fuit pro-
motus ad sacros ordines. s. subdiaconatū et diaco-
natum dabit vicariū vel p̄ccatū et remanebit liber
liij. di. ex antiquis. qd si nō habet vel nō pōt debet
deponi r. restitui dño. vide glo. in. c. ij. de ser. nō or.
Si vō ad sacerdotium sic seruet in his que ordinē
suum decent. aliter nō. r. hoc verum si dñs repetet
eum infra annum a die scie fm Host. Quis alij di-
cant a die ordinationis. qz post annum non potest
repetere. liij. di. si seruus. Idē tenet Ray. de origi-
narijs ascriptijs r. colonis pp̄ie dictis q. nō pōt
p̄moueri et p̄moti restituūtur. vt s. de seruis.

5 **Utrum talis depositus gaudeat p̄uilegio cle-
ricali:** R. q. n. nisi tñ q. verberari nō pōt. vt no.
glo. in. c. ij. liij. di. als verberans ipsum esset exco-
municatus fm Inno.

6 **Sed nunquid tenet cōtinere talis:** R. q. sic vt
no. Jo. liij. di. c. nulli.

7 **Utrum seruus possit contrahere matrimoniū
alius a p̄dictis ordinatis.** vide s. Matrimoniu. iij.
Impedimento. iij. s. iij.

8 **Utrum tpe p̄secutōnis liceat xp̄ianis se subijce-
re seruituti infidelium cum pacto q. ritus xp̄iano-
rum nō dimittent:** R. Inno. de remun. c. nisi cup-
pidem. q. sic.

9 **Qui sine cā seruū occiderit nō minus puniet**

q. qui alienus seruū occiderit. l. j. in fi. ff. de his qui
sunt sui vel alie. iuris.

Bigillum quis p̄t habē: R. vt
no. i. c. dilecta. de excef.
pla. r. dic vt s. de insignijs assumendis.
et fm eam. di. s. Insignia.

Symonia. j. quid ē: R. q. est
sp̄ualium vel sp̄ua-
libus annexorū. aut a sp̄ualibus depen-
dentium vel consequentū. vel ad sp̄ua-
lia antecedenter ordinantū p̄cedente pacto p̄mis-
sionis omissionis conditionis modi seruicij p̄cium
vel cuiusuis tp̄alitatis receptio siue donatio. Hęc
descriptionem elicio ex dictis doctorū que clarius
infra patebit.

**Quero quid in p̄dicta descriptione intelligatur
noie sp̄ualiu.** R. vt colligo ex Pa. in. c. consilere
de symo. r. alijs doc. maxime Ric. in. iij. di. xxv. ar-
ti. ij. q. ij. r. asten. li. vj. ti. lv. Sp̄uale dī duplr in p̄-
posito. Primo p̄ p̄p̄atōz ad sp̄m̄ sc̄m̄. scdo p̄ p̄p̄atio-
nē ad sp̄m̄ humanū. Sp̄uale p̄mo mō dicitur triplr
accipit. s. p̄mo p̄ essentia vt gr̄a r. virtutes gratuite
et istud sp̄ale. nec de iure. nec de facto pōt vendi. qz
nō cadit in p̄uentionē. r. de his bēs. j. q. j. c. j. et ibi
glo. Scdo accipit p̄ causalitatem r. dispositionē. vt
sunt sacra que sunt quodāmodo cā gratie et virtu-
tum. qz p̄ ea cōsequimur gratiam r. virtutes. r. ista
cum sint corpalia cadunt in pactum. sed nō sine sy-
monia. vt in. c. nō satis. r. c. cum in ecclesie eo. Ter-
cio accipit sp̄uale primo modo dictum p̄ effectum.
vt sunt ea que cōueniunt alicui ex aliquo dono vel
officio sp̄uali. vt p̄betare. miracula facere. diuinū
officiū celebrare. r. talia sp̄ualia nō possunt ven-
di redimi vel resignari p̄ pecunia. c. querelam. eo.
j. q. j. nullus ep̄s. et ij. nisi fm q. infra dicam. Sp̄u-
ale vō scdo modo dictum p̄ cōpationem ad sp̄m̄
humanū dī dupliciter. primo p̄ essentiam. vt sūt
scie oēs que p̄ inuestigationem humanā et doctri-
nam acquirunt. et hec nec de iure nec de facto ven-
di pōt. vt p̄ Proverb. xvij. quid inquit p̄dest stul-
to habere diuitias. cum nō possit emere sapientiā.
Scdo dī sp̄uale p̄ cām. vt doctrina p̄dictarum sc̄a-
rum q. de iure r. facto vendi pōt aliqñ. aliqñ vō nō
sine symonia. vt patebit. j.

**Quid dī annexum sp̄uali primo modo dictū. s.
p̄ cōpationem ad sp̄m̄ sanctū:** R. q. omne illud in
quo sp̄uale ministrat vt vasa sacra ecclesie amiteri-
um r. reliquiē sanctorū. vestis sacerdotalis. vt sacra
est et h̄mōi.

**Quid dī dependere vel cōsequi a sp̄uali primo
modo:** R. q. omne illud qd ex sp̄uali dependet si-
ue consequitur. vt habere ecclesiam vel dignitatē ec-
clesiasticam canonā vel p̄bendam. siue aliud b̄nifi-
cium ecclesiasticum. vel ius p̄cipiendi decimas p̄-
mitias vel oblatōes. r. quicquid cōpetit clericis nō
ne ordinis. vt pulsare campanas. claudere ostia ec-
clesie et silia. qz hec oia ordini clericali sunt annexa.
qz solis clericis cōueniunt. r. istud annexum vel de-
pendens non pōt vendi. c. ad aures. c. ad nostram
eo. ti. aliter cōmittit symonia. r. p̄pterea pcuratores
rerum ecclesiasticarum. vt p̄positus. iconomus. c.

vicedomini q est q pest rebns epi. et similit defen
sores vt aduocatus vniuersitatis ecclesie. iudicus
sz q pest causis ecclesie. et castaldus siue maior do
minus. q sz bz cura reru exterioru epi et iudex epi.
et similit subiecti regule vt archidiaconus. archie
piter. canonicus. monachus et qlibz ecclesiastico
emancipatus officio. tales si p pecunia ordinant: sy
moniaci iudicant. fm Vgo. z Archi. j. q. iij. salua
tor. Sz Ray. limitat veru qn talis administratio bz
annetu aliqd spiritualitatis.

4 Quid di ad spuale pmo mo acceptu anteceden
ter ordinari. R. q ius patronatus qd est potestas
pntadi ad officiu ecclesiasticu qd quide similit ve
di no pt sine symonia. vti. c. j. d iure patro. h tras
it cum vniuersitate tpali. vt in. c. et litteris de iure
patro.

5 Quid di annetu spuali scdo mo acceptu. f. q p
cōparationē ad spiritū humanū vel depēdēs. R.
q sunt schole. libri et hmoi. z talia vendi pnt d iu
remu ecclesia locū scholarū assignasset doctori.

6 Vtrū sola volūtas vendēdi vel emēdi spūalia
faciat aliquē symoniacū? R. Tācē. et Ber. c. vlt.
eo. n. tenet q nō. z p eis facit. c. tua nos in fi. z d. c.
fi. eo. ti. et. c. vt nostrū vt ecclesiastica bñficia. h ego
distinguo cū Mo. q quo ad deū z peccatū morta
le sola volūtatē cōmittit. vñ cū quis dicit missam
audir p̄fessiones. exhibet sacra z hmoi pncipaliter
hac intēdē. vt ppter id recipiat pecuniā vel aliud
tpale peccat mortalitē z symoniacus ē quo ad deū.
similit q hac intēdē dat. scus si daret p̄fiteratōe
militri pncipalit. vel ob reuerētā sacri. vel ad suā
dū laudabilē p̄suetudinē. q: sic h. j. q. ij. sicut ep̄m.
facit. c. qui p pecuniā. j. q. j. h quo ad ecclesiā nō. vt
in. c. tua nos. eo. et iō sola p̄mā sine alia restitutōe
deletur. vt i. c. fi. eo. Qd quidē limitat Mo. ibidez
verū in casu q symonia ē solū de iure positio. im
mo tenet q nec enā peccat. h vbi symonia ē de iu
re diuino sic tenet q talis ita d̄z induci ad restituē
dum quicqd accepit: sicut et vsurarius mētalis. et
placet Pa. in. d. c. fi. h hoc nō teneo quo ad petriū.
q sine dubio peccat mortalitē si bz voluntatē deli
beratā ad danduz spūalia p tpalibus. Est bñ ve
rum q nisi seq̄tur effectus. f. datio spūalis p tpali
nunqz erit symoniacus. vt no. i. c. nemo eo. Quo
autē ad restōez. dic vt. j. symonia. vij. i. p̄n. quo ad
alias penas ipositas a iure cōtra symoniacos fir
miter tene q requirit pactis. Ideo in diffinitione
diti pcedente pacto.

7 Sz qd si neqz mīstrās spūale: neqz accipiēs ali
quid dat vel accipit vel paciscit de dando vel ac
cipiendo h ipis ignozitūb amicus accipiēs spi
rituale dat aliquid cū pacto cōsiliario mīstrans.
vt ad ministrādū inducat: R. n. q h dans spūale
z recipiēs nō sint symoniaci ex quo nō scūt aliqd.
tā amicus p̄dictus q̄z p̄siliarius symoniaci sunt. j.
q. j. statumus. et. c. si q a symoniacis.

Symonia.ij. In quibz casibz
pactō pmissōis
omissionis. conditōis. modi. seruicij.
p̄cū et hmoi tpaliū p re spūali vel ane
ho seu depēdē a spūali nō inducit symoniacū? R. q

vij. casibus.

1 P̄mo qn possessio dat cū pacto vt in ea p̄stru
atur ecclesia. vt in. c. olim cām. de resti. spo. vñ etiā
pōt dari licētia p̄struēdi ipam ecclesiā sub certo pa
cto. vt in. c. q̄nto de celi. et in. c. ex insinuatōe. eo. qz
talia pacta reputant spūalia sicut z in. c. significa
tū. de p̄ben. vbi dat p̄benda cū pacto q q̄ndie ce
lebrēt in tali ecclesia et q nō possēt eaz dimittere. et
licet. qz in traditōe rei sue qlibet pōt q sibi placue
rit apponere pactū. c. verū. de cōdi. appo.

2 Vtrū laicus dādo rē tpalē ecclesie possit appo
nere p̄ditionē spūalē. puta q fiat annuerariū. vel
dicant tot misse. vide j. Symonia. iij. S. ij.

3 Vtrū offerēs bona sua ecclesie vt efficiat cano
nicus z ex illis bonis postmodū instituat sibi pre
bēda sit symoniacus? R. q sic. ter. ē in. c. tua nos.
eo. scus si pure et liberaliter donasset. et p̄ dūm
liter peteret admitti in canonicū et retinere p̄dicta
in p̄bendā. z derici pure p̄sentirēt. qz tūc liceret.

4 Quid de eo q cōstituit de bonis suis p̄bendam
in aliq ecclesia sibi rennēdo p̄tātē p̄ferēdi eā alicui
alteri? R. q pōt sine symonia retinere sibi ius pa
tronatus. vel in p̄petuū vel ad tps. h nō valet nisi
fiat de p̄sensu epi z fratru eius si qui sunt ibi in cō
stitutione eius.

5 Pone q statuto canē q nouit receptus in ca
nonicū vel monachū teneat soluere certum quid.
Querit vtrū sit symonia post receptionē illud sol
uere? R. Pa. in. c. dilectus. d. ij. eo. q sic. ex q̄ p̄ces
sit taratio. q talis solutio v̄t facta virtute illius ta
ratōis et nō libē facit ter. p̄fan. c. dilectus. z. c. ex ml
tis. j. q. ij. et. c. veniēs. e. n. qd limitat verū aliq q̄
tale soluti cedit i vtilitatē puatā: aut canonicorū: se
cus si solueret p fabrica ecclesie. vel alijs ad diu
nū cultū p̄tinētibz fm Mo. ar. de cōst. c. cū oēs. z
c. et pte. Nā laudabilis p̄suetudo d̄z seruari. c. ad
apostolicā. eo. z. c. significatū. de p̄ben. nō tū d̄z re
tineri p̄bēda loco pignoris. ar. d. c. significatū. vel
enā pōt retineri si p̄suetudo sit q nō assignet p̄bē
da q̄sqz tale qd soluerit. In hoc enī casu sit p̄mu
tatio spūalis ad spūale. qd h. d. re. p̄mu. c. ad q̄dēs
Pa. in. i. c. Jacobo eo. tenet q si statutū iponit tale
onus recipiēdo vel recepto de nouo vt teneat sol
uere centū qd enā ecclesie vel ad cultum dei q nō
valet sine symonia. et facit. d. c. ex multis cūz alijs.
Si vero statutū iponit onus p̄bende sic valet in
fauorē cultus diuini. ar. c. significatū. de p̄ben. z. c.
vnicō vt ecel. benefi. z ar. in. c. si p̄pter tua debita.
de rescrip. li. vj. et hec magis placz. h nec p̄mā opi.
condemno.

6 Scds ē cū aliquid p opibus spūalibz alicui p̄
sbytero dat q ad ea alias nō tenētur. xij. q. ij. chari
tatē. Aduerte tū q in hoc fuerūt opi. vt refert Pa.
in. c. significatū. d p̄ben. magis ista opi. placet Pa.
et glo. in. d. c. significatū. z Ri. in. iij. di. xvj. arti.
iij. q. i. z Mo. z Sof. et Inn. in. c. qm. ne p̄. vi. su.
qui t̄z q licite p̄t aliquid recipe sacerdos p missis
celebrādis et alijs spūalibz ministrādis. d̄mō tū
intēdat vendere spūale: seu recipe pecuniā p spiri
tualibz. h potius p seruicio z recōpensatōne labo
rum dānorū q sustinet trahendo ibi moram z sax

sustentatione. Et q ad ea exhibenda nō sit ex officio obligatus. q: si intēderet recipere p spūali esset symonia. c. indices. j. q. j. Similit esset symōia si sacerdos parochialis a suis subditis hoc exigēt. q: ad hoc tenet qui nec etiā p sumptū aliqd potest accipere ab eis symonia p quocūqz spūali. c. vendētes. j. q. iij. ab alijs autē bñ pōt. Verū ē q Sof. et Ray. dicūt q: si talis sacerdos q etiam non obligat ex officio habet sumptus necessarios aliunde q: debet gratis cantare. q: si facit p pecūia: aut erit symonia aut auaricia. h: cum symonia nō possit eē cū nō intendat vendere spūale et nemo teneatur suis stipēdijs militare. c. cū sit. eo. ergo ibi videtur turpe licitū. vt p: in. d. c. indices. et ar. xij. q. j. Illi qui. vel ad minus habet speciem mali. Tu vero tene q: tria cōcurrere debēt vt liceat. p: mū q: nō capiat nisi p sumptū vel labore. Sedm q: non sit ex officio obligatus ministrare. Tercius q: nō habeat aliunde sumptus necessarios.

7 Sed si sacerdos parochialis nō habet sumptus necessarios nūqd poterit sine symonia exigere aliquid p spūalibus: R. fm Pa. in. c. dilectus. el. j. eo. q: si pōt aliunde sibi honestū victū querere. puta scribendo et h: mōi. sic nō pōt exigere. h: laborare debet manibus. lxxxi. di. c. clericus. Si vero nō pōt tūc ep̄s debet sibi puidere. vel populus pōt compelli ad p̄standū sibi necessaria p victū. et facit gl. bona. j. c. omnis xpianus. de p̄e. di. i. que dicit q: pōt subtrahere sacra populo nisi oblationē faciat. et fm hāc dist. intellige glo. et ter. in. c. p̄cipim. xxi. q. ij. et fm p̄dicta limita. q: vnā sine reliquo nō pcedit. j. q. iij. si quis obiecerit.

8 Tercius est qm daf aliqd p vita eterna: vel remissione suoru peccator. fm illud Daniel. iij. peccata tua elemosyns redime. de testa. c. h. xij. q. ij. anime. lxxxi. di. p̄sbyter. in glo. Rō q: p̄dicta pponunt nobis venialia a deo pmoneta dilectionis et operibus charitatis. quia elemosyna nō est p̄cium vite eterne. nisi inquantū impatur a charitate. nō sic alia spūalia que conferunt p ministros ecclesie.

9 Vtrū faciēs votū deo vt obtineat qd tpale sit symoniacus. vide. j. Votū. j. S. ar.

10 Quartus est qm datur aliqd p redimēda veratione q sibi sit in re spūali. c. dilectus. el. j. eo. qd limo verū qm certus est de iniusticia q sibi sit. secus esset in dubio. q: nō liceret. Vnde si ep̄s me iniuste excommunicet possum sibi dare pecunias vt sententiam renocet et me absoluat. fm glo. in. c. ad aures. eo. Inno. ibidē tenet cōtrariū. s. q: nō possit sine symonia. Sed Jo. an. ibidē. et sequit Pa. dicit q: si tali imminet aliqd graue p̄iudiciū ex dilata absolute. puta quia debebat eligere vel eligi: vel currit sibi p̄scriptio et h: mōi. sic vera est opinio glo. quia tūc redimit verationē suā. d. c. dilectus. Si nō subest sibi aliqd p̄iudiciū ex dilatione absolute. tūc est vera opi. Inno. et ideo habeat recursum ad supiorē. ar. c. nullus. d. iure patro. Idē dic de suspēsiōne vel interdicto.

11 Vtrū possit aliqd dari p̄iudiciū mibi de iure vel de facto. ne sequar aliqd spūale: R. Pa. in. ca.

Matbens. eo. q: nō licet p iure querendo sine symonia. ar. c. significasti. de ele. Nec etiā p possessione habenda post ius quesitū: fm Inno. in. c. ad aures. de symo. et glo. xvj. q. vij. decimas. h: p iure quesito sic. vt in. d. c. dilectus. Vbi Pa. etiā addit limitando p̄dicta q: si ppter potentia aduersarij nō posset apud superiōrē de facti cōsequi possessionem: tunc vt cūter magnū incomodū posset aliquid dare sine symonia. licet dictum est de absolute ab excommunicatione. Si vō iniuste possidet nō potest aliquid dare sine symonia vt non verē Similiter ne ep̄scopus eū iniuste deponat: vel ne accusetur iniuste: vel illi qui p̄tendit ius in beneficio quia tunc nō esset redimere verationē. vt in. in. c. nemo. eo. n. Dic aduerte q: reddēs spūale quod vsurpat solum et pecunia. licet dans possit sine symonia redimere. tamē ille a quo redimit est symoniacus fm Hosti.

12 Vtrū possit sine symonia aliqd dari p̄sbytero p baptismo qui nō vult aliter baptizare: R. Pa. in. c. cū in ecclesie. eo. n. q: in adulto nō. quia ppter p̄tensionē pōt saluari. ar. c. debiti. et qd ibi nō. d. baptismo. et in. c. ij. de p̄sby. nō hap. Sed p infante sunt opinionēs. Aliq vt Tho. scda sede. et p̄e. de tharē. p̄e. de pal. in. iij. et glo. in. c. baptizandis. j. q. j. dicit q: nō licet. quia nō sunt faciēda mala vt veniat bona. xij. di. c. qd ait loth. et ibi glo. et xvj. di. sicut. h: Pa. vbi s. et Ri. et Landul. in. iij. dist. xxv. reputant verū in adulto. quia bona voluntas ei sufficit in tali casu. Sed qm quis habet puerum et nō reperit alius qui possit baptizare vel sciat. vt puta quia est mutus vel nō bz manus ille qui querit q: baptizet: nec aliū bz: q: tunc licet dat q: non emittit spirituale: nec hoc debet intendere h: remouere verationē et impedimētū. et debet intēdere eue re tpale. s. aquā solū. et hoc tene.

13 Vtrū licite detur pecunia pagano vt se baptizet: R. in. glo. j. q. ij. i. c. q: pio recitant op̄mones. h: tene opi. Pa. in. c. cū in ecclesie. eo. q: dicit q: si ppter paupertatē timeret venire ad fidē. tunc licet ei aliquid dare vt veniat. Si vō nō habet voluntatē veniēdi: nisi ppter cupiditatē tūc nō licet. quia baptisimus ei parū p̄desset. xv. q. j. nō est. in mo peccat. q: abutiū bono. et similit dantes. ar. xx. iij. q. v. ad fidem. nisi pbabiliter p̄sumeret q: postea mutabit voluntatē.

14 Quid si ecclesia mea vel p̄benda me remoto alteri est assignata: R. q: si p̄ p̄cio eam recuperet vel redimo symonia est: sine iniuste sine iniuste sim amotus. secus ante p̄uationē si iniuste tenebā. quia sic ē redimere verationē meam. conco. Inno. in. c. ad aures. eo. et Pa. in. c. Mathe. eo. tit. Intellige qm remotus ē a p̄lato supiori. q: secus si expelleretur ab aliquo tyranno. nā tunc etiā post remotionem posset dare.

15 Vtrū sit symonia si pecunia dat ep̄o vt nō conferat symoniace: R. Pa. in. d. c. cū in ecclesie. q: sic ex pte recipiētis: h: nō ex parte dantis.

16 Vtrū capitulū dans aliquid alicui q electionē impedit. de quo cōstat q: in electione nullū ius habet vt desistat sit symoniacū: R. q: nou. si impedi

- ret. ne simpliciter electio fieret. sed si impediret ne iste vel ille eligeret: sic non posset: sicut nec ille cuius electione impediret finitudo.
- 17 Quintus casus est qui percuratio datur episcopo pro visitatione vel consecratione ecclesie. de censu. c. cum apostolus. et de symonia. c. cum sit romana. de prescrip. c. cum ex officio. et. r. q. iij. relatu. et licet doc. diversimodo de velint assignare rationem. tu tamen dic quod hoc fit legis auctoritate. et ideo non peccat. xxij. q. iij. qui peccat. Aduerte tamen quod tunc licite potest dari quoniam est percuratio moderata. de qua vide. j. Distinctio. S. iij. aliter non liceret.
- 18 Sextus casus est qui erigitur in pactum expressum. quod a iure permittitur. ut dicitur in precedenti. S. vel quod inerat. ut in. c. olim. el. j. de resti. spo. et ibi. Pa. Ideo videtur dicitur Pa. in. c. j. de eo quod in potest. quia licet spiritualia non accipiant extimationem. tamen interesse et eis pueniens bene potest esse estimabile et super eo tanquam super temporalibus potest dari. ut dicitur glo. in. c. coram. de offi. dele.
- 19 Octavius vicarius recipiendo salariu sit symonia: R. Pa. in. c. j. ne pre. vi. su. q. non. quia locat operas suas. sicut nec assessor. ut in. c. statutum. de rescrip. lib. vj. nec advocatus. xiiij. questio. v. non sane.
- 20 Septimus casus est qui quod erigitur per modum infirmationis erigitur. ut si dicatur volenti intrare religionem quod aliquid secum portet unde possit vivere. Sed verum credo finitudo Pa. in. c. non satis. eo. dummodo non deducatur in pactum. et ita concordat Inno. in. c. tua. eo. ti. q. videtur tenere quod non licet dicere. si vis vivere mecum porta tecum. et glo. in. d. c. non satis que dicit quod licet sic dicere. de quo tamen dic ut infra Symonia. iij.
- 21 Octavus casus est qui subest consuetudo vel aliquid per spiritualibus erigatur. de quo tamen dic ut supra. Consuetudo. S. xij. aduerte etiam quod illud habet locum ubi a laicis debetur aliquid clericis. Sed ubi consuetudo est ut a clericis aliquid erigatur. tunc dicitur finitudo Pa. in. c. Jacobus. eo. quod ad partem commodum clericorum non valet. si bene in fauorem diuini cultus si non peccat. intellige exactio ante sacramentorum exhibitionem. et propterea dicit Inno. et Jo. de ligna. in. d. c. ad apostolicam quod consuetudo que datur aliquid ante receptum sacramentorum est corruptela: nec valet quantumvis longa et qui non peccat exactio. que valeat in laicis et non clericis. R. diuersitatis est quod laici videtur se obligasse sub nomine cuiusdam oblationis. facit quod non. in. c. nouum genus de deci.
- 22 Nonus casus est qui quis causa permutationis aliquid dat in recompensationem maioris beneficii. de quo dicitur ut supra. permutatio. S. vj. Et aduerte quod tractatus permutationis inter partes super beneficiis non inducit symoniam. ut supra. permutatio. S. iij. imo ut dicitur Lar. in. de vnica. de re. permu. in renunciatione exprimi potest quod causa permutationis renunciat sine symonia. quia a iure permittitur. de ele. significasti. de re. permu. c. vnuerfor. et. c. vnico. de re. pmu. li. vj. et. d. de vnica.
- 23 Decimus casus est qui vasa sacra venduntur. que licet sint annexa spiritualibus vendi possunt sine symonia. non habito respectu ad formam consecrationis finitudo R. in quolibet. ij. q. xxiij. ita tamen quod alteri ecclesie in eadem forma vendatur. si persone seculari non licet vendere. nisi redacta in primitiuam massam. Et idem dico de vestibus sacris quod alteri ecclesie vendi possunt.
- 24 Si nunc quid sit aliquid erigitur per crismate habito respectu ad liquoris: R. Pa. in. c. ea que de auaricie eo. ti. q. non sine symonia. quod chylisma in quantum sacramentum non solum est spirituale. sed etiam in quantum liquor est quid spirituale. j. q. j. placuit el. j. simuliter nec panis benedictus vel candele benedictae.
- 25 Undecimus casus est qui venditur dependens siue consequens ad id quod dependet a spirituali finitudo R. ubi s. sicut est perceptio decimarum et fructus beneficiorum: panis oblatio vel cera granum et huiusmodi que offeruntur in ecclesia. Nam ius percipiendi spirituale est. et vendi non potest. si bene fructus. Et idem dicit Pa. in. c. j. ne pre. vi. su. q. prelati bene potest vendere oblationes iurisdictionis tanquam fructus finitudo glo. ibidem. si tamen finitudo Inno. non debent vendi exercere illam iurisdictionem. et bene quia propter conseruitatem venduntur vendere ipsam iurisdictionem. j. q. iij. c. si quis obiecerit. Simuliter alij fructus ecclesie finitudo R. do. vendi possunt cum sint corporales. intellige verum a beneficiario quod dum ipse vivit. non a plato qui habet ius conferendi. ar. c. vnici. S. si. ut eccle. bene. et simuliter dicit ibidem Pa. in. c. si. ne pre. vi. su. q. possunt locari laico oblationes ecclesie. dummodo ponat clericum loco sui pro recolligendis: ne presumptuose ad altare accedat ubi fiunt oblationes. ar. c. j. et. ij. ne clerici vel mo.
- 26 Undecimus dans pecuniam per administrationem rerum ecclesiasticarum permittat symoniam: R. Pa. in. c. consilere. eo. q. sic. et ibi ter. Hoc limito finitudo glo. in. c. Saluator. j. q. iij. qui talis administratio habet aliquid quod spirituale annexum. alias non. quod temporale iurisdictionem posset dare sub pensione annua. Et idem dicit. si symoniam si datur per administrationem pauperum et hospitalium. j. q. vij. si quis omnem in glo. et in aut. de sancti. epis. S. sed neque finitudo Pe. de perni. tractatu de canonica portione episcopi. c. iij. siue hospitalia sint ante episcopi constructa siue non. Secus si datur ut recipiatur ad seruendum solum sine aliquo iure percipiendo. Et sic intellige. c. vnici. ut eccle. bene. q. ecclesia. i. platura sub annuo censu concedi non potest. de symo. c. non satis. xxi. q. ij. percipimus. unde emens propositura iconomatum vicedominum aduocationem castaldatum. et huiusmodi symoniacus est. j. questio. j. si quis episcopus. finitudo tamen limitationes predictam.
- 27 Undecimus dans aliquid ut seruiat tanquam vicarius in ecclesia sit symoniacus: R. Pa. in. c. ad nostras eo. q. sic. vide bo. ter. cum glo. in capitulo licet. de penis.
- 28 Undecimus vendens villam et ius patro. quod habet in ea sit symoniacus: R. Pa. in. c. querelaz de symo. q. sic. quia copulatiua facit venire copulatum principaliter et non accessorie. secus si dicatur. vendo villam cum iure patronatus. et sic intellige Jo. an. in. c. j. de iure patro. li. vj. Ego vero quo ad conscientiam recurram ad intentionem si habuit. animam vendendi

- ius patronatus specialiter et sic sit symoniacus. qd patet qm plus vendit villā. alias nō.
- 27 ¶ Duodecimus casus est qm ep̄s recipit clericum ad seruitiū spirituale et temporale p̄standū sibi cū p̄missione q̄ annuatim soluet sibi certū salarium donec sibi p̄viderit de beneficio. Nā licet hoc fm̄ hosti. dnm̄ modo specialiter non se obligauerit ad seruitiū temporale p̄standū. nec cōmittit symonia postmodū remittendo salariū cum confertur beneficiū. quia salariū erat sub conditione. et facta collatione beneficij expirat conditio. insti. de ver. obli. §. omnis. Secus si p̄missio salarij fuisset pura et perpetua. ar. c. veniens. eo. tit. quod quidem p̄. in. c. cum essent. eo. credit vez q̄ licet q̄ndo p̄ latus non inducitur principaliter p̄pter seruiciū. sed quia ille meretur. aliter si causa finalis sit seruiciū non licet. ar. c. graue. de p̄ben. secus si sit causa impulsiva.
- 28 ¶ Quid de illo qui recipit p̄missionē beneficij p̄standi p̄ voce electionis danda? R. symoniacus est. c. de hoc. eo. tit. Idem dic si recipit p̄ electionē nō impedienda. siue ante. siue post. dnm̄ modo nō dum sit ius acquisitum in ea electione. nā acquisito iure licet redimere suam vexationem. vt supra iij. casu.
- 29 ¶ Decimus tertius casus est qm pecunia datur p̄ temporali iurisdictione habenda fm̄ p̄. in. c. j. ne p̄. vices su. h̄ tamen licet nō sit symonia est grane peccatum. facit ad hoc. c. nemo. et qd̄ ibi no. eo. ti. et. j. q. j. in summa. et glo. j. in. c. quoniam. ne. pre. vi. su. que tenet q̄ est symonia. d̄z intelligi vā fm̄ p̄. in. d. c. quoniam. quando temporalis iurisditio habet dependentiā ob officio ecclesiastico. quia p̄ tales connexitatē cōmittitur symonia. d. c. consilere. e. ti. sed quando non habet dependentiā ab officio ecclesiastico. nō est symonia. h̄ turpe lucrum et cōtra legem fm̄ p̄. in. d. c. j. vt in aut. vt iud. sine q̄. supra. et in aut. de man. pun. §. illud. Hostien. tamen tenet q̄ sit symonia dare pecuniam vt p̄moueat quis in impatoriē vel regē potestatiē vel rectorē alicuius ciuitatis. quia iurisditio ē sp̄ialis. j. q. ij. et multis. vnde vendere castaldionariū vel iconomatiū est symoniacū. j. q. j. si quis ep̄s. et. j. q. ij. Saluator. Omnis enī potestas a deo est. et ideo sp̄ialis videtur. Sed credo sit verior opinio p̄. in. immo Be. tenet q̄ etiā licet dare aliqd̄ p̄ habendo officio tpali. de quo vide supra. Officiū. §. j. et dic vt ibi.
- 30 ¶ Decimus quartus casus est qm sp̄iale p̄ sp̄iali exigitur. vt puta. vnus debet dicere p̄mā missam alter scđam. et cōueniunt adinuicē q̄ vnus dicat missam p̄ alio. et e conuerso. Tho. do tenet q̄ si interueniat pactū erit viciosum. nisi beneficio vel p̄sonatiū sit annexū tale onus vt puta p̄bende si licet q̄ qui eam habuerit dicat missam de beata virgine. vt extra de p̄ben. c. significatum. Simile videt tenere R. in. iij. dist. xv. artic. ij. q. j. dicens q̄ si duo sunt baptizandi. et vnus dicat baptizabo te tali pacto q̄ baptizes me. q̄ est symoniacū. Ratō quia in talibus nulla pactio vel cōuentio debz interuenire. c. tua nobis. e. si. ex hoc p̄pter duo. p̄mo

quia res a nō domino emittitur sicut a ministro sacramentoz qui nō est dominus. sedo quia est cōtra rationem gratie q̄ vendat. Sed tu aduerte q̄ quādo vnus tenetur dicere p̄mā missam et cōuenit cum eo qui tenet dicere secundā p̄ secunda dicenda vt alius dicat p̄mā. q̄ li. pro non denotat app̄ciationē h̄ aduinculationē. cum ille nō possit dicere missam p̄ alio. nisi dicat p̄ eo. et ideo licet. h̄ in casu p̄dictoz doc. li. pro. dicit app̄ciationē. et ideo illicitus est pactū. h̄ bene posset dicere fm̄ p̄dictos doc. Hodie ego dico pro te. vel te baptizo. et rogo vt cras dicas p̄ me. vel baptizes me postea et vultusmodi sine pactione.

¶ Decimus quintus casus qm datur rōne puocationis ad orandū. sicut quando datur elemosina religiosi pauperibus vt puocentur orare. et missas dicere pro eis. de quo dic vt infra Symonia iij. §. ix.

¶ Decimus sextus rōne punitionis sicut in absolute excommunicationis erigit pecunia non pro absolute. quia esset symonia. h̄ p̄ punitionē peccati. c. ad aures. eo. cōcor. R. i. vbi s̄. et addit. caueat absolues ne in hoc magis intēdat deseruire cupiditati q̄ correctioni.

¶ Decimus septimus casus est rōne liberalitatis. quia gratis datur. et gratis accipit nō rōne alicuius sp̄ialis. j. q. j. quicqd̄. h̄ tamen notabilitas in tali dato facit p̄sumptaz symoniā. vt in. c. et si questiones. eo. ti.

Symonia. iij. Circa beneficia dignitates et officia. et p̄mo circa electionē seu p̄motiōz queritur.

¶ Vtrū reges et p̄ncipes et alij recipientes pecuniam vt cōsentiant electioni seu p̄motiōni ad aliquā dignitatē vel p̄laturā sint symoniaci? R. p̄. in. c. de hoc. eo. q̄ sic. et tenent restituere illi ecclesie de cuius p̄latura agebat. h̄ nō esset de bonis ecclesie vt p̄t̄ in eodē. c. de hoc.

¶ Quid de canonico q̄ cōuenit cū alijs canonicis vt cōplaceant sibi de aliquo canonico recipiēdo. et postea ipse eis cōplacebit de alio? R. q̄ symonia est. c. q̄ pio. j. q. ij.

¶ Quid si dicat aliquis eoz nunq̄ consentiam q̄ aliquis fiat canonicus nisi mihi cōsentiant de meo? R. fm̄ Ray. symoniacus est. si tamen consentio esset q̄ quādo vnus fuit exauditus in vna q̄ aliter postea exaudiat in alia. possz tūc talē p̄t̄tudine rogare seruandā. ar. lxxij. di. qz. i. g. i. de cōstit. c. cū omnes.

¶ Vtrū cōmittat symoniā qui facit pactū cū illo cui beneficiū confert vt retineat aliquā portionē ex redditibus beneficij? R. p̄. in. c. j. vt ecclē. bene. q̄ sic. nota tamen q̄ episcopus ex iusta causa et necessaria potest statimere vt redditus certi temporis beneficij vacantis deputent ad certum vsunt laudabilem. facit. c. vltimo. de ver. sig. Item p̄ solutione suoz debitorū. intellige p̄tractorū nomine ecclesie. secus si cōtraxisset nomine priuato. vt no. glo. in. c. j. de solu. facit. c. si propter tua. de rescrip. libro. vi.

- 5 **U**trum pmonēdus in rectorē alicuius ecclesie et paciscens ut soluat pensionē maiorē collatori sit symoniacus? **R**ñ. **P**a. in. c. cū clerici d. pac. q. sic. Si mulier etiā si pmonēdus ppria auctē obliget se ad pensionē. et nō tenet collatio fm **P**a. ididē. 7 **J**o. an. teneat q. tenet.
- 6 **C**irca officia querit. qd de presbytero q vendit officium portandi aquā benedictā p suā parochiam **R**ñ. fm **R**odo. q. licite pōt fieri si vendit emolumenta sibi ex consuetudine puenire consueta. Si autē vendit tale officium nō est symonia: s; turpe lutrum. Si autē vendit aquā benedictā: vel panem benedictū sic est symonia fm **A**lex. 7 **R**odo. quia in receptione talium confertur remissio venialium peccatorum.
- 7 **Q**uid si q vendat officium claudendi hostia vel pulsandi cāpanas et hñdō. fm **R**od. q. symoniacus est sumptu noie symonie larges: sicut talia officia sunt spūalia large. Si tñ datū sit alicui tale officium gratis. 7 consuetudo sit loci q possit ponere alium loco sui. 7 locare 7 vendere ad vitas ipsius dantis non esset symonia fm **R**odo. Sed tu aduerte quia. i. q. iij. c. i. dicit q nō est sacri muneris officium claudere hostia ecclesie: s; tñ sibi anerū vel vniū. et dicit glo. ibi q tñ ē symōia emere aliquā admistratōz vel officium ecclesie qñdō ē annexū alicui spūali. vel cōsuevit p clericū exerceri solum et sic tene q est symonia vendere officium. secus vendere redditus.
- 8 **Q**uid de dantib; aliqd vt possint in parochia vel epatu querere vel qstuarē. fm **T**ho. in qlibet q sacerdos plati recipientes symoniaci sunt cum pualio sacerdotis spūalis sit 7 ei credat. quia plati aut psbyteri sunt. et sic est symonia respectu plati vel psbyteri cōcedentis. respectu vero dantis sacilegiū est. quia ibi est defraudatio elemosynarū cōtra intētiōz dantiū. et tenet vterq; ad restitutōz si tales questores sunt scelerati vt sūt chiaratani: s; quo ad restitutōz dic vt **R**estitutio pmo. in ver. turpiter. s. j.
- 9 **U**trum liceat dare vel accipere pecuniā p orōne p̄dicatione. dei laude. vel p̄essione. **R**ñ. fm **R**i. vbi s. et **A**stē. li. vi. ti. lv. q. nō. **N**ec em̄ et similia dicunt spūalia inqntū ex gratia pcedunt et ad q̄tam disponunt que tñ p hominū ministeriū exhibentur. 7 ideo v̄dere in his q est spūale symonia est. **E**t ideo q p̄dicat pncipaliter vt laudē vel fauorē consequat humanū vel lucrū: symoniacus est. sicut mentalis. i. q. iij. non solū. **A**duerte tamen q dantes elemosynas pauperibus aut religiosis vt impetrent orōnis suffragiū nō dāt quasi intendāt emere orationes: s; quasi p gratuitā beneficētiā eos pronocare ad orādum p se gratis et ex charitate. et sic nō peccant.
- 10 **Q**uid de statuentibus in aliq ecclesia q p̄cessio nō fiat in aliquo funere nisi tantā pecuniā legasset ecclesie? **R**ñ. fm **R**ay. 7 **T**ho. q. symoniaci sunt. ar. de iur. iuran. c. sicut. cl. j. et. ij. secus si statueret q legantib; talē summā fieret talis bonor vel p̄cessio. ar. ex eo. c. cū sit. **R**ō diuersitatis est. quia in p̄p̄o est exactio. q; p̄supponit q; p minor nō fiat

in scdo h; spēm gratuite recōpensatōis. q; non negatur. nec etiā fiat p nō legantib; ar. de iur. iur. c. sicut. cl. j. et. ij.

Utrum liceat dare pecuniā p anniuersario celebrando et hñdō? **R**ñ. **R**i. in. iij. di. xxv. q. nō lic; p hoc pactū facere de danda pecunia: s; si ex deuotione detur ecclesia debet celebrare. **I**nno vō in. c. qm̄ enormis. ne p. vi. su. dicit q nō solum licet. sed etiā est meritōiū aliq; redditus constituere in ecclesia vt ibi fiat anniuersariū p aliquo. s; hoc cōstitui nō pōt p donatores. q; nō licet ei cōditōes spirituales apponere s; tñ tpales vt redēptōz captiuorū. xij. q. ij. aurū. s; pōt cōstitui p illos q habent anniuersariū facere. et d. pben. c. significatū. **I**do. in. d. c. qm̄. tenet q; pōt imponi tale onus redditibus: s; dicit tutius fore relinquere sic relinquo talē ecclesie annuatim. x. lib. sup tali possessione diuidēdas int̄ eos solāmō q meo anniuersario intererūt et rogo vt fiat omni anno.

Utrum canonicus vadēs ad horas canonicas pncipalē p denarijs horarijs sit symoniacus? **R**ñ. **I**do. in. c. olim. de ver. sig. et sequit **J**o. an. de cle. nō re. c. vñco. li. vi. tenet q nō est vera symonia. quia nulla expressa pactio infecit q; q̄nter peccat et mentalē symoniā p̄mittit. s; p solā p̄nias satis facit. c. tua nos de symo.

Quid si clericus p p̄cio vigilet ad defunctum. et dicat psalteriū. **R**ñ. **I**do. q; si fecit pactū p cogere psalteriū q symonia est. Si autem q; vigilet non est symonia. licet scit tacite q; debeat legere psalterium. ar. d. pben. capitulo significatum. quia sic vendit laborem: quem non tenetur imp̄dere.

Quid si maior crux nō ponet nisi p certo p̄cio. **R**ñ. **I**do. q; est signū auaricie: et inducit viciū symonie. c. audiuimus. eo. Similit̄ ē symonia qm̄ tatur p quāta pecunia q; ponat in tali sepultura cū ibi sunt plures fm **I**do.

Utrum pactū de lecto redimēdo anteq; corp; ad ecclesiā deferat sit symonia. **R**ñ. q; non. q; lect. 7 hñdō est qd tpale et iō pōt v̄di redimi et hñdō: si tamē clerici nollēt sepelire: nisi p̄us imposito p̄cio de eo redimēdo sic videtur symonia cū fiat pactū de tpali ad spūale fm **I**do. facit. c. vlti. de re. p̄nu. Similit̄ cōmittit symonia si clerici nollēt sepelire: nisi fieret eis cautio ab heredibus defuncti de receptione eorū q; cum funere portantur: et similit̄ qm̄ nollēt sepelire sine pecunia. c. quēsta est. xij. quest. ij.

Utrum sit symonia p matrimōio dare pecuniā. **R**ñ. fm **R**i. in. iij. di. xxv. ar. iij. q. i. q; put matrimōiū ē sacm̄ cadēs in disp̄latōe ministroz ecclesie. sic v̄di nō pōt. et iō symoniacus est q; p benedictōe nubentiū pecuniā exactā accipit. c. cū in ecclesie. eo. put vō m̄rimoniū ē officium nature. sic licet dare et accipere p̄ciū sicut et p alijs officijs ciuilibus et corporalibus.

Sed qd si nolit benedicere nisi data pecunia? **R**ñ. **A**lex. q; d; recurrere ad supiorē q; si noluerit cogere psbyterū vt benedicat gratis. tutius est abstinere q; peccandi occasione dare. **P**a. tñ iur. c. di-

Simonia. iij.

- lectus. el. ij. co. ii. tenet q in factis voluntarijs nō licet aliquid dare p eis habēdis. h i necessarijs sic. Et sic videtē tenēdo opionē q nō possum con summare mīmōmū sine benedictōe. vbi cōsuetū est q licite dare pōt cū intētiōe dandi p redimē da veratione nō emēdi benedictionē.
- 18 **Q**uid de sacerdote q nō vult dare licentiā paro chiano alteri cōsuetū nisi data pecūia? R. Rodo. q symoniacus est. Idē dic de licētia cōicandi: aut benedicendi sponsas. Adinere tñ q si nō intende ret licentiā p̄tendi cōicandi vel benedicēdi spon sas et h̄mōi vendere. h sibi p̄uidere sup obuentio nibus et oblationibz que cū cōtingēt 7 nō plus. nō esset symoniacus fm Rodo.
- 19 **Q**uid sit symōia ex pacto dare aliqd p calicibz vestibus 7 linteamibz benedicēdis. R. R. Ray. tenet q nō. quia nō inueniē nisi in crismate bapnif mo cōmunionē eucharistia balsamo sepultura et basilica dedicāda. i. q. i. dūia. c. placuit. c. vt vnus quisqz et eo. ii. cū in ecclesie. Sed tu dic verius cū d. off. 7 d. hostie. q est symonia. c. ad nostram. co. Idē dic p benedictione abbatū vel abbatissaz velatione virginū: aqua benedicta 7 huiusmodi. fm Pe. de pal.
- 20 **Q**uid archidiaconus q̄ habet examinare p̄mo nendos vel ille q̄ r̄idet in scrutiniō ordinandi fm formā. c. ij. de scruti. vel ille minister qui legit euā gelii cū sit ordinatio sit symoniacus si aliquid recipit ab ordinādis? R. R. q sic. fm do. Anto. in. c. pe. extra eo.
- 21 **Q**uid p̄tendēs sanctitatē quā nō h̄z vt p̄mone atur ad ordines vel beneficia sit symoniacus? R. q nō. h̄z agere p̄niam. c. mādato. extra eo.
- 22 **Q**uid notarius sine symonia possit aliquid reci pere p scriptura facta de ordinatōe? R. Lau. et se quitur Ber. bur. j. c. sicut ep̄m. j. q. ij. q nō. nec p labore nec p carta. h̄ ep̄s debet sibi pcurare. Pa. v̄o in. c. j. de symonia tenet cum glo. ibidē 7 cōiter doc. qd̄ verū est in notario q̄ habet salariū de pu blico. secus est in illo q̄ nō h̄z salariū. quia recipere pōt p suo labore solum: cōsiderata q̄litate negocij nō ordinis. sicut faciunt qui p d̄ricatu tñ p dia conatu plus et h̄mōi. quia sic est symonia. ar. r. q. ij. p̄carie. Idē dic q est symonia erigere aliqd̄ pro sigillo nisi expensas cere et sigillationis 7 clericorū ad hoc deputatorū. intellige sup re sp̄iali 7 in iurisdictione ecclesiastica. cū nihil aliud sit nisi quedā testificatio iudicis sup illud.
- 23 **Q**uid recipiēs aliquā p̄missiōz sp̄ialitatis. pu ta beneficij et h̄mōi p aliq̄ negotio p̄mouēdo ap̄d sedē apostolicā sit symoniacus? R. Pa. in. c. cum essent. eo. q sic. vt ibi.
- 24 **Q**uid statutū in fundatōe alicui⁹ ecclesie factuz quo cauē q si q̄s tñ in reddētibz annuatim dede rit in p̄petuū recipiat p canonico. 7 habeat qd̄ de derit p p̄benda sit symoniacus? R. Rodo. q si ta le statutū fiat ad t̄ps et p̄ncipalit̄ intētiōe augēdi dei cultū. 7 q dans p̄ncipalit̄ p̄pter deuotionē det 7 sit dignus tolerari pōt. Et idē dic d̄ monaste rijs de nouo fundatis et egenis. s. q̄ q̄squis daret tñ recipere ad illud monasteriū v̄iqz ad certū nu merū. ar. c. tua nos. extra eo.
- Q**uid aliq̄s dignus ordinari vel b̄ficiari d̄as ex pacto vel exactus tamto vt cum ad ep̄m p̄mit tat intrare ad petendū beneficiū vel ordinem vel electionis cōfirmationem sit symoniacus? R. fm Rodo. q nō. si nō dat intētiōe corrupta. s. vt per intercessionē eius cui dat p̄sc̄tur intētiū. quia si cū tali intētiōe daret esset symoniacus.
- Q**uid aliquis possit induci vt intret religionē p̄pter pecuniā dandam? R. q nō. c. dilectus. el. ij. co. ii. Sed vt q̄s conuertat ad fidē. dicit glo. in. d. c. dilectus q̄ pōt dari. Idē addit idē posse dici in factis necessarijs. h̄ nō in voluntarijs. Sed ego te neo cū Pa. in. d. c. dilectus q̄ ex pacto vt p̄uertat vel intret religionē vel recipiat sacra nō licet h̄ be ne sine pacto. vt alliciat ad p̄dicta capiēda.
- Q**uid de fraternitatibz ita p̄stitutis q̄ null⁹ re capiatur ad eas nisi p̄mittat vt iuret q̄ annuatim soluet. r. def. R. Ray. q si fiat p̄pter causam bone stam. puta paupibus alendis: captiuis redimen dis 7 h̄mōi. nō est ibi symonia. imo licite sunt. 7 q̄ eas despiciat anathematizandus est. xli. dif. si q̄s despiciat. 7 ar. xv. q. vi. sane. Rodo. tñ dicit q si sta tutus est sub forma negatiua. non licet q̄ excludit pietatē. S; h̄ forma affirmatiua licet. s. vt q̄squis fuerit receptus det tñ. h̄ nō placet q̄ fiat iuramen tum p̄pter piculū p̄iurij.
- Q**uid p iusticia faciēda dare pecuniā vel equi pollens sit symonia. R. in. iij. dif. x. ar. ij. q. ij. tenet q sic loquendo de iusticia ecclesiastica. vt q̄i datur ep̄o vel alijs p reddendo iure sup sp̄ialibz. in quo cōcor. glo. in. c. v̄edentes. j. q. ij. Idē tenet Rodo. etiam sup t̄palibz si sit p̄sona ecclesiastica q̄ debet reddere ius rōne iurisdictionis ecclesiastice. se cus esset si esset iudex secularis: seu laicus. licet als graui⁹ peccet. Alex. de ales tñ tenet q̄ etiā in iudi ce seculari vendere iudiciū iustū sit symonia. quia hoc est actus d̄ritus. et ita quo ad aliqd̄ est sp̄iale. h̄ p̄ aduocatōe aut p̄curatore etiam in causa spi rituali licet aliqd̄ accipere sine symonia. Sed glo. in. d. c. vendētes. 7 R. vbi s. 7 fonte verius tenēt cōtrariū. 7 q̄ est solū graue pctū accipere p iusticia in rebz t̄palibus. et ei q̄ est iudex.
- Q**uid sit symoniacus occultare pctū alicui⁹ pro pecunia q̄ ad eius officium p̄tinet illud reuelare. R. R. q sic. c. nemo. eo. imo etiā occultare respectu p̄sone p̄sanguinitatis vel affinitatis. vt ibi d̄. S; Ricar. vbi s. limitat verū si talia respiciūt cām spi ritualē. alias nō. h̄ ē graue pctū.
- Q**uid testificari p pecuniā sit symonia. R. R. vbi s. tenet q sic in cā sp̄iali. alit̄ nō. licet sit graue peccatū. Alex. v̄o dicit q in cāis ecclesiasticis et a p̄sonis ecclesiasticis si testimoniiū vendat est symo nia. In alijs graui⁹ peccat.
- S**ed nunqd̄ aduocatus simulē cōmittit symo niam si p pecuniā patri cinat? R. q nō quia pa trocinii et p̄siliū adimittunt̄ ceteris causis. h̄ te stimoniiū ē de substāna causis. 7 ideo testes cogunt̄ nō aduocati fm Alex.
- D**e symonia magistrorū. vide s. Magister. s. x. cum sequentibus.

- 33 **C** De symonia sepulture. vide s. Sepultura. i. p. et. s. j. et. xliij. et. xliij.
- 34 **C** Vtrū patronus sine habēs ius p̄sentandi qui aliqd recipit p̄ p̄sentando sit symoniacus? R. Pa. in. c. venies. el. j. de testi. q. sic. tex. bo. de transac. c. p̄terea q̄ inter.
- 35 **C** Circa p̄mutationem. vide s. p̄mutatio. s. iij. iij. et. vi.
- 36 **C** Circa trāsfactionē. vide. j. Transfactio. s. iij.
- 37 **C** Circa renūciationē et remissionē vltra id qd habes s. Renūciatio. Quero vtrū renūciās lris sup beneficio ecclesiastico obtinēdo sit symoniac? R. Pa. in. c. ad audientias de rescrip. q. sic. si sit ex pacto de aliquo tpali recipiēdo: siue p̄ certa pensioe recipiēda. glo. in. d. c. ad audientia tenet q̄ ē symonia in eo q̄ cōsecutus est beneficiū. h̄ in eo qui nō dum p̄secutus ē beneficiū q̄ nō sit symonia. Sed tu tene q̄ est symonia etiā in hoc casu. si det aliqd ex pacto p̄mum. scens si ex officio iudicis v̄l me dīābus bonis v̄ris renūciatio ex vna pte pure fiat. et ex altera pte aliqd tpale det. vt colligit in c. sane de renūciat. de pac. c. cum pudem. Similit̄ nō ē symonia si renūciat talibus litteris ex eo qd datur sibi sp̄iale. puta beneficiū fm Inno. et Mo. stien. de rescrip. c. ad audientia quod limita cur sit p̄mutatio si concurrant que supra dixi. P̄mutatio. s. iij.
- 38 **C** Vtrū dans aliqd tpale p̄lato ne remoneat euz a p̄oratu vel beneficio sit symoniac? R. Rod. q. sic. si necessitas vel vilitas sit q̄ amoneat. alias nō. dum nō intētio nō sit corrupta. Similit̄ symoniacus ē qui dat sp̄iale vt obtineat debitū temporale: qd sūū ē fm Tho. in. iij. dist. xxv. d. q̄ ego dū bito per ea que dixi supra. Symonia. ij. s. xvij. et xvij. et pon? credo qd nō sit symonia. ar. capi. j. de vsu.
- 39 **C** Vtrū renūciās beneficio vt alteri certe p̄fone detur sit symoniacus? R. q. nō. nisi in pactū deducatur. c. dilectio de p̄ben. Mas habere spem de hoc nō est symonia. c. cum pudē. de pac. j. q. j. ordinationes.
- 40 **C** Vtrū remittēs debitū tpale p̄ sp̄iali p̄sequendo sit symoniac? R. Pa. i. c. venies. el. j. d. testi. q. sic. quia remittere idē est qd donare. vt in glo. p̄dicti. c. et in. l. qn etiā. ff. de calum. Limitat tamē glo. in. d. c. verū qn ex tali remissione aliqd cōmodum applicat p̄ri. Addit Pa. ibidē aliā limitatiōē s̄z qd est verū qd remittere est dare qn debitū est li quidū. Sed qn debitū est dubiū: tūc dicit̄ potius facere qd donare. vt dī in trāsfactione in. l. siue apd L. de transac.
- 41 **C** Vtrū p̄mittens nihil petere ab ordinatore vel p̄sentatore vsqz ad tot annos sit symoniac? R. Pa. in. c. p̄ t̄nas. el. iij. eo. q. sic. qz ex q̄ ordinato: tenetur assignare isti post ordinationē portionē que consideratus fructibus est quid temporale. talis remittit tem porale pro sp̄iali consequendo. et ideo symonia est.
- 42 **C** Vtrū dans pecuniā vt quis nō ordinet vel eligatur vel electio nō confirmet: aut ecclesie nō p̄ferantur et b̄mōi. sit symoniac? R. q. sic. et eo. ti.

nemo. Idē dic qn p̄ grām p̄sanguinitatis vel affinitatis vel penitētes nō recōcliat vel minus penitēte absoluit vel peccatum celat. vt in. d. c. nemo. Dicit̄ in Inno. ibidē. qd v̄ez est qd similitudinariē dī symoniacus talis p̄ grām sic faciēs. qz sic punit ac si simoniacus esset. Pa. et glo. in. d. c. nemo t̄z qd est symonia. et est verius.

C Vtrū corrupens iudicē vel testē in causa sp̄ia. 43
li p̄t pecuniā sit symoniac? R. Pa. i. c. tua nos eo. ti. cū Mo. q. sic p̄ qndaz cōneritatē quā habēt cū sp̄ialib? vel est qn symonia. ar. d. c. nemo. sec? in causa mere tpali.

C Vtrū aliqd accipe p̄ inuestitura ecclesiaz sit sy 44
monia. R. q. sic. tex. i. c. in t̄m. eo. et ibi dicit̄ Pa. qd nō t̄m p̄ inuestitura iuris. h̄ etiā facti. s. p̄ inducōne in corpale possessionē. etiā si ibi sit p̄suetudo.

C Quid de dantib? p̄mos fructus beneficij in cu 45
ria et solucibus taxa bullarū et ceterozū fm stiluz curie. R. q. nō sunt credēdi symoniaci. qz talia nō soluunt p̄ sp̄ialibus. h̄ p̄ sustentatōe curie et officia liū. et sic tene qz illa de volūrate pape sunt ordinata. S̄z sec? iudico in curijs epoz et aliorū p̄latorū habēbus vnde viuāt fm decentiā: nō fm p̄p̄ā. qz symoniaci ē tales taxas facere p̄ dispensationē bus: absolutionib? et b̄mōi. j. q. iij. ex multis. Secus si p̄pter victus decentiā: quā alias nō habent hoc facerent.

Symonia. iiij. Circa ingressū

intrās monasteriū cum pacto de dandis tpalib? sit symoniacus. R. q. sic. c. int̄m. c. venies. eo. dicit̄ tamē Host. Hof. Ray. et Ber. in. c. qm̄ symoniaca. eo qd si mōasteriū cēt tenet qd possent dicere volēt intrare. Si vis viue re mecu porta tecum. qz licet te libent̄ recipe velle mus t̄m bona nostra nō sufficiūt. S̄z tu tene in cōscia opi. Tho. in. lūma. qd dicit qd p̄ ingressu monasterij nō licet aliqd recipe vel erigere q̄si p̄cū. h̄ p̄ victu p̄fone recipiēde. h̄ aliqd recipe si nō sufficiāt opes ad hoc monasterij. Similit̄ etiā licitū est p̄pter deuotionē quā q̄s ostendit monasterio largas elemosynas faciēdo eidem qd facilius recipiatur sicut licitū est ecōuerso p̄uocare aliquē p̄ tpalia beneficia ad deuotionē monasterij. licet nō sit licitū aliqd ex pacto dare v̄l recipe vt recipiat. c. q̄pio. j. q. iij. Rod. etiā tenet qd qn monasteriū est tene et indigens qd nō ē symoniaci et pacisci in talibus dūmō nō fiat p̄ sp̄ialibus cōserēdis. h̄ pro expēsis faciēdis vel recōpensandis. v̄n tenet qd licet exp̄mere noia et quantitātē muneris. et placet mihi quo ad cōsciētiā. et ad. c. que vident̄ p̄traria et maxime. d. c. quomā symoniaca. dicit qd loquunt̄ quo ad forū cōtentiosum p̄pter fraudes. et id fundant se sup p̄sumptionē q̄ cessat in foro anane vel loquuntur vt nihil pro ingressu. h̄ non loquuntur qn pro relenatione sumptus qn monasteriū. aliē non potest.

Symonia. v. Circa ea que p̄

hibent dari vel deduci in pactū p̄ aliquo sp̄iali v̄l annexo vel ab eo dependēte. et p̄mo.

- 1 **U**trum solū sit symonia quā interuenit pactus de pecunia: R. q. nō. h. dic q. triplex est munus qd inducat simoniā in spūalibus si deducat in pactum. Primum est munus a manu. vt est pecunia capiēdo. put accipitur. j. q. iij. totū p. omni re tpali. Secundu munus est a lingua. Tertium ab obsequio. vt. i. q. i. sunt si nulli. Addit ab aliquo. Quartuz munus sanguinis qd est cū quis cōfert ecclesiā v. p. bēndā alicui intuitu cōsanguinitatis vel amicitie. Itā fm glo. in. c. i. vt eccle. benefi. si solū cōfert ppter cōsanguinitatē vel amicitia. et alias nō conferret symonia? est. Sed Alex. d. al. scda scde. et Tho. scda scde. et in. iij. et in. q. no. l. limitat verū qū intēdit ex hoc aliqd bonū redundās in seipso. v. puta quia magnificet vel nobilitet. vel vt faciat sibi aliquā recōpensationē et h. mōi. Secus si solū intēdēs bonū tpale illius cui dat et nō alterius quia tunc licet sit graue peccatū nō tamē symonia est in hoc quarto munere. quia nihil datur vt recipitur. et magis placet. De hoc tamen vide. Pa. in. c. tua. d. eta. et q. i. or. et. j. q. j. c. si quis. et. c. sunt nō nulli. Posset tamen dici etiam tunc esse symonia. cū quādo platus aliquod beneficiū ecclesiasticuz daret alicui cū pacto vel intēdō: vt ipse suis cōsanguineis pvideret.
- 2 **S**ed nunqd qd cūqz munus a manu inducit symoniā in spūalibus: R. q. sic si pactū pcessit. si vō nō pcessit tūc si sit adeo parū q nō debeat inducere pmonētis animū in specis causa tpe et q. l. rate psonarū sic nō facit symoniā. c. et si qōnes. eo. ti. Valde enī inhumanū est a nemine velle recipere h. viliissimū est oia ab oibus. ff. de officio. pconsul. l. solent. §. vltimo. et hoc verū quo ad ecclesiā. h. q. ad deū quicqd dat vel recipit corrupta intēdōne quātūcūqz minimū p spūali symoniā est h. sola pnia sine resignatōe beneficij purgat. et sic intel. lige. c. nemo. eo. fm. Hof. Aduerte tū q. qū datur aliqd sine pacto nō vt debuit. h. vt dan. cōsuetum nō est symonia fm. Rodo.
- 3 **Q**uid si id qd datur sit d. rebus ecclesie. Rū. q. nihilominus symonia erit fm. S. Tho.
- 4 **Q**uid si nō detur munus a manu h. a lingua pro spūali habēdo. Rū. symonia ē. Aduerte tū q. munus a lingua aliqū dī ipsa laus ptinens ad fauorē humanū que sub pōio cadit. aliqū pces ex quibz fauor humanus acquirit vel cōtrariū vitat. et tō si qz pncipaliter ad hoc intēdit symoniā cōmittit. Et pncipaliter dicit intēdere qū p indigno admit. tendo dat vel recipit. Sed circa dignū distinguit Hof. et Ho. q. aut pmonēt quis pabus suis et sic petit plationē que dat p electionē tunc est symonia. j. q. vi. sicut is q. Si autē nō dat p electionem si sit simplex beneficiū sic licet si indiget. Si nō est simplex: h. habens dignitatē vel curā animarū sic nō licet. ar. j. q. j. ordinatōes. et. viij. q. j. in scripturis. Est et symonia fm. Hugo. Ray. Ho. Tho. scda scde. et Direc. li. iij. quia eo ipso q. petit indignus est. Sed Rodo. credit q. etiā licet in dignitate et cura. fac. c. tua nos. eo. ti. Qd ego credo verum si indiget. puta q. nō habet aliunde vnde viuat. aliqz nō. c. ad aures. eo. ti. si mō dignus est et in-

tendat pdesse et nō pdesse. Si vero pmonēt pabus alienis si p indigno sic fm omis symonia est. j. q. j. de ordinatōibz. Si vero p digno tunc si sunt spū rituales nō est symonia. j. q. j. latorem. Si vō pces sunt carnales. et dicunt carnales qū illi qui pcanf attendūt ad parentelā pncipaliter vel amicitia ro gantium. et platus ppter ipsas pncipaliter mouet sic est symonia. quia pces succedunt loco p. c. d. c. ordinatōes. et. c. sunt nō nulli. j. q. i. Si vō platus pncipaliter nō sequit pces. h. merita: seu quia dignus est nō est symonia. c. quibusdā. i. q. i. et ar. c. tuā. eo. ti. Tenet etiā Pa. in. c. tua nos. eo. ti. q. hu miles pces emisse a digno nō inducūt symoniam nec etiā aliqd peccatū. vt et dicit. c. tua nos. et. c. latoz. pater imo fortius tenet Pa. ibidē q. donās aliquid cardinalibz vel platis: et rogās p aliquo beneficio: dūmodo nō ducat pncipali intēdōne. vt p talia remia et pces adipsat spūale: quāis secundario habeant tales spem q. extra omnē notā iudicat quia iuste ista possunt fieri sine spe pma ria. vt dicit Inno. et Ho. facit. c. quid pderit. lri. distinctio. i. q. i. sunt nō nulli. et in. c. tuam. de eta. z quali.

Circa munus ab obsequio. Quero vtrū ser uens alicui plato vt consequatur beneficiū spūale vel monasterio vt recipiat et h. mōi sit symonia? R. Pa. in. c. cū essent. eo. ti. glo. ibi tenet q. non. quan do sine omni pactione seruit. et intēdōne secunda ria p. dicta habendi non p. maria. si mō sit idoneus nec platus aut monasteriū directe ppter hoc serui tium intēdat ei de beneficio p. uiderē vel recipere q. si sic esset munus ab obsequio. et symonia quan do pncipaliter et directe. d. c. ordinatōes. Ideo dicit q. si in seruitio interuenit pactū semp ē symo nia. c. cū essent. eo. ti. si nō interuenit pactū. si serui at pncipaliter gratis. h. secundario vt habeat aliqd spūale nō ē symonia fm. Hof. et sic concordat iura que vident p. raria. Ho. tū etiā tenuit q. si seruiti um corpale sit honestū et dignū: dignū obsequiū pstat: q. licite pōt etiā seruire pncipaliter. dum mō pactū non interueniat. vt si qz epō seruiat romaz eundo: eius negocia pcurando a contrario sensu. in. c. sunt nō nulli. q. i. h. in seruitio indigno vel pro indigno sic erit symonia. similit dic in seruitio spi rituali q. si pactum interuenit symonia est: nisi tali beneficio sit annexum illud omus. Unde nota q. nō solū p. dicta inducūt symoniā in dātibz seu pa cisētibz. h. etiā in p. sentētibz siue mediatoribz. et. c. p. inq. sitionē. de ele. et. c. ij. de p. fessis. nec nō in pa cisētibz aliqd dare vel facere ministrantibz: h. etiā ministris seu familiaribz administrantibz: sicut dicit m. in. Biez. q. fuit seruus Melisei. i. q. i. i. summa. Dicit tū R. q. licet epūs fecerit pactum vel pro missionē p aliquo beneficio dando: et postea obli tus talis pacti pure pferit q. nō est symonia? quo ad ecclesiā: nec etiā ille q. recipit tale beneficiū si hoc pactū ignorabat. et ideo nō tenetur resignare. qd bene nota.

Utrum auctas pape excusat a symonia? R. Pa. in. c. i. eo. ti. dicit doc. q. in curia ro. titul. de symo nia nō h. locū sicut nec lex iulia. de ambitu in ca.

ria principis. glo. vo et **Ho.** in. c. ex pte. eo. t. dicit. et sequitur **Pa.** in. d. c. j. vey in bis que sunt symoniaci de iure positio solū. h. non in bis q̄ sunt symoniaci de iure diuino. Et ideo tenet **Pa.** ibidem q̄ cū titulus beneficii habentis administrationem ordinis vel executionē clauium sit de iure diuino sicut ipsa executio clauium q̄ papa talē titulū vendens est symoniacus. sicut ille qui emittit nec valet excusare eius auctoritas. habes bonaz glo. in. c. h. de penis. et ter. cū glo. in. c. ex diligēti. de symo. q̄. nis do. Car. teneat q̄ omnis titulus beneficii sit de iure positio. et sic fm̄ euz accusaret eius dispensatio. Sed tu tene cū **Pa.** secus in alijs non habentibus executionē clauium.

7 Sed nunquid eo ipso videat dispensare et q̄ scit ex certa scia et tolerat? **R.** Jo de ligna. eo. ti. c. j. dicit q̄ sic ita q̄ nō cōmittit symoniam. qd̄ ego credo verū q̄ symonia cōmittitur cū papa. vtp̄ta q̄s habuit beneficiū mediante pecunia a papa hoc sciente et ad hoc cōsentiente. quia tunc scientia p̄ncipis purgat hoc viciū; et ita talis non incurreret penas iuris: siue symonia sit de iure diuino siue positio: nec teneret resignare si symonia ē de iure positio. h. de datis alijs a papa h. ipse sciat q̄ dñi et curiales exigunt et tolerat nō p̄pter hoc dispensare videtur et ideo in penis inuoluitur. facit s. dispensatio. §. xij.

Symonia. vi. quo ad penas.

Sciendū q̄ est quadruplex. p̄ma est suspensio. Queritur vtrū omnis symoniacus in ordine recipiendo sit suspensus ipso iure? **R.** vt colligo ex **Inno.** et **Pa.** in. c. tanta. et. c. p̄ tuas. el. ij. e. t. q̄ sic. et quo ad se et quo ad alios: et nō solū quo ad ordinem sic susceptū; h. ab omnibus alijs ordinibus etā licite receptis. et p̄ sequis ē remotus ab administratione tp̄aliū beneficiōz suoz. facit glo. j. q. j. reperitur. et vide glo. in. de. cupientes. de pe. nec potest dispensari cum eo nisi per papam. j. quel. j. gratia.

1 Vtrū symoniacus in ordine dando similiter sit suspensus? **R.** **Sof.** tenet q̄ sic p̄ triennium. h. **Inno.** in. c. pe. eo. ti. et **Pa.** in. d. c. p̄ tuas tenet q̄ p̄petuo sit suspensus. et videtur verius p̄ hoc ter. iuncta glo. in. c. si quis a symoniacis. j. q. j. et. §. Verum. xxxij. dist.

2 Vtrum symoniacus in beneficio sit suspensus? **R.** **Pa.** in. dicitis. c. vbi s. q̄ sic. Sed si est occultus est suspensus quo ad se nō quo ad alios. h. suspensio dicitur. ar. i. q. ij. c. i. et. ij. vnde si renunciat beneficio taliter acquisito p̄t vtrū ordine suo post pactaz p̄niaz et alijs beneficijs licite habitis. h. beneficio illo retento in quo symonia est commissa nō potest agere penitentia. vt in. c. inquisitionis de accusa. Si vero est manifestus sic est suspensus quo ad se et ad alios ipso iure. d. §. verū. vnde q̄s renunciat beneficio iterū indiget dispensatione sicut quilibet notius criminofus. vt in. c. si. de tempo. or. S; ep̄s potest dispensare dūmodo nō sit ille cum quo commisit symoniam. vt no. i. q. v. presentium. Et aduertit q̄ tunc dicitur occultus fm̄ **Rodo.** quando nō

constat p̄ sententiā vel cōfessionē in iure factā: nec p̄ rei euidētiā que nulla possit tergiversatione celari. Limitatamē p̄dicta oia quando symonia est commissa eo sciente. secus si eo ignorante puta p̄ partes vel amicos. quia tunc nō est suspensus quo ad alios. nec quo ad se. nisi in ordine et beneficio sic habito: nō autē in alijs ordinibus susceptis aut beneficijs habitis vel habendis. c. de symoniacis. eo. ti. vbi hoc voluit **Inno.**

3 Sed quero quis p̄t dispensare in symoniacis in ordine vel beneficio? **R.** glo. et **Cal.** in. capi. post translationē de remun. et do. **Anto.** et **Pa.** in. d. ca. de symoniacis. post multa tenet q̄ in symoniacis in ordine solus papa q̄ scienter. Sed quando eo ignorante commissa est symonia tūc ep̄s p̄t dispensare. i. q. v. presentium. et etiā p̄t ep̄s dispensare cū tali. licet quando hoc sciuit nō renūciat h. ministravit in ordine suscepto. aut ad alios ascendit fm̄ **Rodo.** In symoniacis vero in beneficio scienter solus papa p̄t dispensare fm̄ **Ber. Ray.** et **Hoffre.** siue in illo beneficio siue in alio quocunq̄ fm̄ glo. et **Jo. an.** in. d. c. de symoniacis. Sed **Hostie.** tenet q̄ p̄t ep̄s dispensare in simplici beneficio solus. **Pa.** vero in. c. ex diligēti. eo. ti. tenet q̄ potest etiam dispensare in curato. vt p̄bat. i. q. j. c. j. nec ob. c. pe. de elec. fm̄ eundē **Pa.** quia dicit q̄ loquitur de dispensatione ad illud beneficiū in quo fit symonia commissa vt illud habeat. quia nō p̄t nisi p̄ papā fieri. Itē in ecclesia emptā nō p̄t ex dispensatione ep̄i habere nisi simplex beneficiū et cū executione minorū ordinū solū. In eo vo q̄ ignorant ē p̄motus ad beneficiū nō p̄t nisi solus papa vt illud habeat. h. in alijs p̄t ep̄s. vt no. i. d. c. presentium. et qd̄ no. in. c. sunt. et. c. nobis. eo. ti. Sed **Tancre.** in. c. sicut nobis. eo. ti. tenet q̄ etiam in beneficio illo in quo fuit p̄motus p̄t ep̄s dispensare si ipse ep̄s nō est in culpa. et placet.

4 Si nūquid idē sit iudiciū de mediatoz quo ad suspensioz et quo ad dispensatioz? **R.** q̄ sic sic p̄ regulā accessioz. de re. iur. li. vj.

5 Vtrū ep̄s possit dispensare cū symoniacis circa officia mortuoz: benedictioz nubentū; sepulturaz: arima: benedictioz vasoz et hmoi? **R.** **Ho.** q̄ sic post pactā p̄niam q̄ nō p̄hibet. ar. c. m̄p. d. fen. excō. nec ob. c. Erga. j. q. j. q̄ loquitur de symoniacis in dignitate.

6 Quid de plato q̄ p̄misit beneficiū alicui p̄ pecunia et re integra reuocat pactionē? **R.** fm̄ **Ri.** q̄ s. q̄ talis peccauit grauit̄ faciendo pactū. q̄ tū ad effectū pacti nō p̄cessit nō incurrit penas suspensionis et irregularitatis.

7 Vtrū ordinatus ab ep̄o quē auduit symoniacū possit ministrare? **R.** q̄ p̄t in suscepto ministrare. h. nō poterit alios ab eodē recipere: nisi deponat conficiam. c. p̄ tuas. el. ij. eo. ti. Vbi no. **Ho.** v. notabilia. P̄mū q̄ ex varijs dictis in alterū p̄iudiciū nō est p̄scia formāda. Sedm̄ q̄ sic formata est ad consilium plati deponēda. Tercū q̄ si deponi nō p̄t est oibus modis secūda. Quartū q̄ est vtrūcūq̄ d̄ p̄scia scrupulosa sit bona: et in melius informat et econtrario est debilitas animi et nimia simplici.

tas. Quintus q̄ in differentiis potest vnusquisq̄ put sibi placuerit consecrati informare. Quod bene no. et ideo talis debet ministrare et conscientia deponere.

- 8 **S**ecunda pena p̄tra symoniacos est depositio et infamia. et hec ip̄onit si de hoc in iudicio p̄stiterit. v. q. iij. sane. de accusa. in q̄ sitis.
- 9 **T**ercia pena est excommunicatione papalis. Nam Martinus in concilio constantensi in extrauaganti que incipit. Multe. ita inquit sacro approbante concilio declaramus q̄ ordinati symoniace ab executione suorum ordinu sunt ip̄so iure suspensi. Electores aut̄ postulationes confirmaciones et q̄suis p̄uisiones symoniace ecclesiaru monasterioꝝ dignitatum p̄sonatuꝝ officioꝝ et beneficioꝝ quoruꝝcumq̄ deinceps facte nulle sunt ip̄so iure nulluq̄ per illas ius cuiq̄ acquirat: nec p̄moti confirmati aut p̄uisi faciant fructus suos: s̄ ad illoru restitutione tanq̄ iniuste ablatoru teneat. Statuentes insup q̄ dās et recipiēs ip̄so facto sententiā excoꝛcationis incurrat. etiā si p̄tificiali aut cardinalatus refulgeat dignitate. In alia extrauaganti facta ano. ij. sui p̄tificatus Mantue data: que incipit. Damnable confirmat omnes excommunicationes suspensiones p̄uaciones et interdicta et alia s̄ censuras latas a summis pontificibꝝ p̄tra symoniacos quas vult incurrere ip̄so facto omnem symoniacum occultu vel manifestum vbicunq̄ symoniam p̄miserit: cuiuscunq̄ statꝝ etiā si ep̄atus aut cardinalatus vel quis alia ecclesiastica vel tempali p̄fulgeat dignitate dictaru excoꝛcationu suspensionu et penarum absolutioneꝝ sibi reseruans: nisi in mortis articulo nec vult q̄ virtute p̄cessionis indulgi: aut cuiuscunq̄ facultatis absoluēdi cōcesse vel concedende a sede apostolica possint absolui nisi specialiter de peccato symonie auctoritate absoluēdi cōtineant. Hoc idē Eugenius in alia extrauaganti que incipit. Cū detestabile. Data rome apud sanctam Basilgoniu: anno sui p̄tificatus. iij. Paulus sc̄os in p̄cessu que in die iouis sancte fecit: excoꝛnicat oēs symoniacos tā in ordine q̄ etiā in beneficio et absolutione reseruauit sibi et successoribꝝ eius p̄ter q̄ in morte. nec vult sicut et Martinꝝ q̄ possint absolui ex q̄cunq̄ cōcessione nisi faciāt mentionem de symonia. Idē fecit Sixtus. iij. Et sic tene q̄ oēs symoniaci in ordine et beneficio solū sunt excoꝛnicati. Alij v̄o symoniaci non: s̄ ip̄so facto cadūt in penas p̄tra ip̄os latas a iure. de q̄bus dictum est hic s̄. Nec te moueat. c. reperitur. j. q. j. Similiter. c. q̄cunq̄ ibidē. et. c. placuit ibidē. Sicut. c. ex multis. j. q. iij. quia licet sub anathema p̄hibeant tū loquunt solū de ordine et beneficio. et sic in nullo iure inuenit sub pena excoꝛcationis p̄hibita ois symonia. nisi vt dixi in ordine et beneficio et ideo illi soli sunt excoꝛicati.

- 10 **Q**uarta pena symoniacoru est. q̄ p̄cipit sub pena excoꝛcatōis late sine. omnibus cuiuscunq̄ dignitatis aut status q̄ si sunt presentes in romana curia reuelare teneant pape vel eius apostolice sedis camerario aut suo vices gerenti in vnus vel duorum restium p̄sentia infra duos dies naturales

postq̄ scuerint. aut ad eoru noticiā peruenierit alii que cōmisisse symonia a qua nō nisi p̄ romanum pontificē possunt p̄ter q̄ in mortis articulo absolui. et hoc p̄ p̄dictā extrauagantē Martini dānabilem. Cui Eugenius in. d. extrauaganti. Cū detestabile addit q̄ nō solū q̄ scūt aliquē symonia cōmisisse vel pcurasse. s̄ etiam qui sciunt illos q̄ fuerūt mediatores teneant reuelare pape vel eiꝝ camerario: vel cui ip̄e duxerit cōmittendū p̄ se vel per alios q̄cunq̄: et q̄ nō possunt absolui donec reuelauerint. q̄d intelligo si cōmode possunt. et si scūt veraciter nō p̄ suspensiones. aliter nō credo incurrere dictā excoꝛcationē. Credo etiā hodie nō ligare euz sit abrogata p̄ nō vsam. Aduerte tū fm Asten. li. vj. ti. lv. q̄ q̄n symonia ē solū mentalis sine omni pactione q̄ nō ligatur talis aliqua p̄dictaz penarum q̄d nota.

Symonia. vij. quo ad restitutionē. Quicquid vtrūq̄ datū symoniace sit restituendū:

R. Pa. in. c. fi. co. ti. q̄ aut datū est sine pactione. s̄ cū intēone habendi sp̄alia et tunc dicunt aliq̄ quos sequit Pa. q̄ si talis symonia ē de iure positio: sic restō nō est necessaria ad salutem Si v̄o est de iure diuino: sic necessario est restituendum acceptū. Alij in distine te q̄ nō est restituendū de necessitate. p. d. c. fi. vbi est tex. aptus. Sed quia dictū. c. fi. loquit in symonia q̄ est de iure positio ideo dico q̄ in tali casu non est necessaria. Et q̄ sit rō licet Jo. an. et Mo. multas adducant. tū nulla efficac est. fm hoc solū quia ius sic declarauit: fm ip̄m non extendā ad symonia q̄ est de iure diuino et ideo necessario restituendū. et sic tenet Pa. fm tū distinctionē vsurarij mētalīs de q̄ Restituo. j. in l. a vsurarius in pn. Si v̄o datū sit mediante pactione sic absq̄ dubio de necessitate restituendū est fm cōter doc.

Cui debet restitui acceptū symoniace p̄ ingressu monasterij vel ecclesie? R. Pa. in. c. de hoc. c. ti. Si loquimur de ecclesia seculari. tūc si ille q̄ dedit nō h̄ vnde viuat restituēt ei. ar. c. veniens. co. tit. Si v̄o h̄ vnde viuat tunc si oēs de ecclesia deliquerunt d̄ dari ecclesie et criminosi expelli. Si aut̄ nō expellant debet dari fisco pape fm Hof. q̄ distribuat in pias causas. Turpia luera a fisco extorq̄ntur. l. fiscus in q̄onem. ff. de iure fisci. Si vero non oēs deliquerūt. s̄ solus p̄latus vel p̄cularis: tūc dabit ecclesie in cuiꝝ ignominia erat datū. Si loquimur de ecclesia regulari si oēs deliquerūt datur ei q̄ dedit vt int̄et secundū monasteriū. vt in. d. ca. veniens cū nō possit stare in p̄mo monasterio. vt in. c. q̄m. co. ti. Si vero p̄culares deliquerūt: tūc pecunia dabit sc̄o monasterio quo ad vsufruitum tū. et mortuo igresso redibit ad p̄mū monasteriū. et sic intellige glo. in. d. c. de hoc. et cōcordat cū p̄dictis Hof. et do. Anto.

Quid siendū euz cōmode nō p̄t applicari vbi vel in cuiꝝ cōtumelia est data pecunia. pura q̄a in remotis p̄tibus est vel videt̄ incōueniēs euz ibi dari cū ecclesia sit q̄si derelicta et h̄mōi: R. q̄ paribus dabitur.

3 **Q**uoniam recipiens beneficium symoniace teneatur illud resignare: R. q. sic. et restituere omnes fructus perceptos ex eo et qui recipi potuerunt a diligentibus possessoribus. c. si res. xiiij. q. vj. d. resti. spolia. c. quis. Inrellige quando scilicet symoniace habuit: vel quis ignoranter tamen postea sciuit de perceptis post scientiam tantum tenet. non autem in bona fide: nisi extantes vel inquantum factus est locupletior. l. certum. l. de re. ven.

4 **Q**uoniam debet restituere datum per ordine habendo: R. videtur quod ecclesie cathedrali in cuius iniuria videtur datum si non est ordinatum ad titulum alicuius ecclesie: si est ordinatum ad titulum alicuius beneficii vel ecclesie illi dabitur secundum videri et modo.

5 **Q**uid si pecunia ex pacto sit data pape. R. si papa in c. j. eo. n. q. nihilominus non poterit retinere tale beneficium eius in casu in quo papa non committeret symoniam: sicut in simili disputat Jo. an. in regula cui licet de re. iij. li. vj. in mercu. de ludente cum episcopo ad ayardum. qui episcopus fecerat statutum excoicans ludentes. q. licet episcopus non ligetur tali statuto: ligatur tamen ille qui secum ludit. Sic in proposito papa recipiendo pecuniam non suspendit constitutionem de symonia. et plene disputavit idem papa in c. extirpande. j. s. qui verus. de preben. s. strarium dicitur. Symonia. v. s. vij. et est verus. Nec ob similitudo de ludente cum episcopo quod episcopus non potest facere quod stante statuto suo contraueniens non ligetur. sed bene papa potest. Et ideo tene quod dicitur. q. non est symonia. et sic beneficium poterit retinere.

Simplicitas est duplex secundum pa. in c. dilecti de iudi. quedam prava discretioni. et hec reprobat. xxxij. di. c. Petrus diaconus. et xvj. q. j. si cupis. quedam contraria dolo sitati et hec amplectenda. de qua in euangelio. Estote simplices sicut columbe. et bonus rex. cu. glo. in c. veritatis. de iureiur. et. vj. q. j. ex merito et hec est illa de qua dicitur. in i. de legi. agna. succ. s. q. ad feminas simplicitate amica legabo amplectentes etc.

Simulatio idem est quod ypocrisis unde dicitur Iud. li. c. ubi. q. ypocrisis grece latine dicitur simulatio. vel dicitur quod se habet sicut superius et inferius. q. omnis ypocrisis simulatio est. s. non omnis simulatio ypocrisis s. tamen illa que quis cum sit malus intus se bonum simulat. et palam ostendit ut bonus videatur propter gloriam humanam. ut dicitur glo. Math. v. et est filia inanis glorie. secundum Grego. xxxi. moral.

1 **Q**uoniam omnis simulatio sit peccatum: R. ut colligo ex sano Bona. in. iij. di. xxxvij. et Alex. de ales. scda scda. de ypocrisi. q. est triplex simulatio. prima est cautele. et hoc licet ut patet in c. vtili. et c. q. ait. et in. s. q. q. xxxij. q. ij. Ma doli non committit quod fraudem excludit. l. cu. pater. s. plane. ff. de le. ij. ar. c. platur. qd. me. ca. c. charissimus. de conuer. coniu. ut euitet aliquod malum fingit aliquid. Scda simulatio est instructionis. et hoc non est peccatum. et hec fuit in christo qui finxit se loquens ire. Luce vltio. in quo inuuit exbibendum hospitium peregrinis et quo coege

runt esse manere. et quo meruerunt eum cognoscere. Et ideo ille religiosus qui maiore sanctitate quare habet simulat ut primi edificent et ad bonum incitentur non peccat. s. potius meret. ut patet per Grego. xxxi. mora. Tercia simulatio est duplicitatis. et hec tenet rationem mendacii et semper est peccatum. ut patet prope est in ypocrisis. Addit Alex. quarta scilicet significationis sicut Jacob se simulauit Esau. et hoc non est peccatum. Sicut etiam si quis in representatione ministerii passionis christi finxit se iudeum vel christum vel pylatum et huiusmodi.

Quoniam aliquis possit se simulare malum. R. secundum Alex. in scda scda. q. non. quia aut est hoc per opera mala: siue vere siue apparentur. et sic efficit talis quod est illud opus. Aut hoc fingit per opera bona. vere et apparenter. et sic nunquam potest ex hoc apparere malus.

Quoniam gerens habitum sanctitatis vel religionis qui tamen non habet meritum sit ypocrita. R. q. si ex infirmitate post assumptionem talis habitus cadit a perfectione non est ypocrita. q. non tenet reuelare suum peccatum: nisi loco et tpe debito. vij. non tenet deponere habitum secundum Grego. xxxi. mora. Si autem ex malicia a perfectione deficiat sic est ypocrita.

Quoniam ypocrisis sit peccatum mortale. R. ut col. 4 ligo ex sano Bo. et ex Alex. ubi s. et scdo Tho. in quod. q. in ypocrisi duo sunt. scilicet defectus sanctitatis. et simulatio eius. Si ergo intentio ypocrite refertur ad utrumque. scilicet quia non vult habere sanctitatem nec curat: s. tamen vult sanctus apparere. sic est peccatum mortale. et sic sumitur in sacra scriptura. Job xij. Non veniet in conspectu eius omnis ypocrita. et Math. xxij. De vobis ypocrite. Si vero accipiatur ypocrita non per qualitate vite male: s. per simulationem: sic aliquis est peccatum mortale. puta si hoc facit ex fine que est contra charitatem dei vel primi. puta simulat se sanctum ut possit seminare heresim: vel persequatur dignitatem ecclesiasticam: vel quecumque alia bona in quibus constituit finem. Si autem finis non sit contra charitatem: sic erit peccatum veniale. puta quia solum delectatur in laude. quia secundum phil. iij. ethico rum. magis dicitur vanus quam malus. s. si finis sit bonus. puta ad laudem dei et salutem animarum ut primi edificetur sic mentorium est: si tamen non preueniat bonam vitam. Dicit tamen Aureo. in. iij. di. xvi. q. j. q. si ex ypocrisi sequitur oppositum honoris dei et primi salutis que est peccatum mortale. Similiter qui solum facit ut possit habere vanagloriam et huiusmodi. quod limito verum in vanagloria que sit mortalis. aliter erit veniale solum.

Obrietas dicitur mensura debita circa ea que sunt necessaria ad vitam. unde sobrius quasi brian. i. mensura seruans et nomine sobrietatis temperantia significatur. hoc erigitur in c. inibus: s. maxime in ministris ecclesie. xxxv. di. per totum. xij. dist. per totum. de vita et ho. cleri. c. dicitur a crapula. j. L. bimo. iij. Item in regibus et principibus. Prover. xxxi. Noli regibus dare vinum. quod peccat mortaliter contra ipsas. vide Obrietas Bula et Omatas.

Societas. j.

fm Marcū tullū.

ma ti. p socio ē duo: n̄ pluriūve cōuen-
tio cōtracta ob cōmodiorē vsū et vbe-
riorē questū. faciat ad hoc. l. si nō fuerit. §. plerūqz
ff. p socio. vñ cōtrahitur solo cōsensu vñ si meo so-
cius aliquē admiserit quē meū sociū esse voluerit.
et solū socius ē. nō mibi. ff. p so. l. qui admittitur
cōtrahitur ad ips et in ppetuū. i. dñ vñet socij et
sub cōditiōne. vt. ff. p so. l. j. et. l. eo. l. pe. sine sine
vero strahi nō pōt. l. nullā. ff. eo.

- 1 Qui pnt cōtrahere societate: R. q. ille psona q
pnt se obligare et cōtrahere de qbus mltos casus
habes s. Donatio. j. p totū.
- 2 Quō pōt cōtrahi societas. R. dicitur in l. socie-
tate. ff. p so. societate cōtre. et re et verbis et p nun-
ciū posse nos dubiū nō est.
- 3 Circa qd pōt cōtrahi societas: R. q. circa oia
bona. Itē circa aliquā negociationē. Itē circa vñā
rē. ff. eo. l. societas. h̄ in re turpi et flagitiosa contra-
hi nō pōt. ff. eo. l. neqz p̄mittēdū est.
- 4 Est vnus qui ponit pecuniā in manu mercato-
ris seu artificis. et mercator seu artifex ponit indu-
striā suā seu exercitiū circa talē pecuniā. seu aliqz
ponit pecuniā et operā. et alter operā solū vel pe-
cuniā solū. vel ambo pecuniā et opas: vt inde ex ta-
li negociatione. et arte beāt lucrū. vñ liceat. Rñ.
q. sic fm Aug. de perusio tractatu de societate. et
hoc tā de iure civili q. canōico. q. opa alic. sepe va-
let p pecuniā. l. j. l. de p so. insti. eo. §. ij. no. glo.
in. c. plerūqz. xiiij. q. iij. Et hoc dūmō duo pcurrāt
p̄mū q. ars et negociatio sit licita. c. per vestras.
de dona. inter vi. et vi. Sed q. equitas seruet in
omnibz. q. fm Hof. damna et lucra debēt eē cōia
in omnibus. vt in. d. glo. c. plerūqz. et. d. l. j. l. eo. et
fm industriā periculū et h̄mōi. ita vt qui plus po-
nit pecunie vel opere plus habeat de lucro. d. l. si
n̄ fuerit in pn. et ad arbitriū boni viri. q. i hac acti-
one sequendū est. l. impropōita. ff. p so. alias cum
ista equitas nō seruat nō poterit esse iusta nec licita.
quia cū societas sit fraternitas. l. verū. in pn. ff.
p so. patet q. erit iniqua et leonina. d. l. si nō fuerit
in si. qd bene nota p tota ista materia. Et rō qre li-
cite accipit de lucro in societate et nō in mutuo est.
q. in mutuo transferitur dominiū pecunie in acci-
piētē. In societate vero non. q. dicitur in l. si tu-
bi aree mee. ff. de p̄scri. ver. nemo societatem cōtra-
hendo rei dñs esse desinit.
- 5 Sed nunquid rōne pacti erit licitū q. qz beāt
caput fractū et alius sanū. s. q. quis beāt de lucro:
nihil d dāno. vel magis de lucro q. iponet id qd
ponit in societate et minus d dāno et h̄mōi: Rñ.
quidā dixerūt q. sic. saltem de iure civili. q. contra-
ctus ex cōuentione legē accipiunt. c. cōtractus. de
re. iur. l. vj. Sed tu tene cū Tho. et Accur. in. d. l. si
nō fuerit. et do. Anto. in. c. si. d. vsu. et Aug. vbi s.
Et fm theologos et veritates q. nullo mō licet. q.
vt dixi societas ē quedā fraternitas et tale pactum
ē contra eius naturā. ideo non valet. l. cū p̄cario.
ff. de p̄cario. et. c. si. de p̄ca. et ideo in cōscientia te-
netur restituere vel satisfacere omne quod indebi-

te habuit. vel in quo proximum grauauit et hoc
pacto.

Utrū ponenti opas tñ liceat facere pactum q. 6
sz tñ vult certū p opera sua et d dāno nihil vult
sentire: R. q. sic q. fm Aug. vbi s. nō est iste con-
tractus societatis. h̄ locatiōis operariū suariū. Et
hoc verū nisi damnū contingeret ex dolo sua vel
culpa. q. sic nō liceret. l. itē querit. in pn. et. l. si mer-
ces. §. qui colūnā. ff. locati.

Utrū tradens centū ducatos in societate cum 7
pacto q. vult ipm capitale saluū. nec d eo vult sen-
tire aliqd damnū: h̄ de lucro vult fm discretionez
socij q. tñ sibi placuerit dare licite faciat: R. q. nō.
h̄ est vsurarius. c. cōsuluit. et. c. si. de vsu. Et p̄ter-
ea fm Bal. in. l. j. q. it. ff. p so. talis quicquid acci-
pit de lucro extenuat fontē. q. tenet cōpensare: vel
si vtrūqz habuit tenet restituere lucrum. Aduerte
tñ q. si quis nollet piculo capitalis se exponere et
inueniret aliquē qui eū vellet assureare p aliquo
sibi dato: nō eēt vsura se liberare a periculo p talē
assuratiōne: licet p lucro accipiat de capitali sic
assuratiō: q. quidē lucrū parit negociatio talis ca-
pitalis dati in societate. Et idē dicere q. socius ac-
cipiens ipm capitale cōueniret libere cū socio dan-
te capitale de dando sibi tale modicū de lucro. qd
verisimiliter quilibz aliis sic faceret. si dans capi-
tale remitteret totū lucrum aliud q. deberet habe-
re ex tali societate. eo q. cū assureret p p̄ncipali. an-
mo si nihil eēt lucri: solueret nihilominz assureari-
onem. v̄p̄tate q. negociatio est talis q. sitans q. as-
suratiōne inueniret soluendo tria vel quāto: pro-
centenario. et tñ cōmuniter p lucro societatis est
recepturus. vj. vel. viij. et aliqū plus. et sic conue-
niet cum socio q. solū daret sibi. iij. vel. iij. p lu-
cro et cum de capitali assurearet: et sic intelligo il-
lud qd tenet Jo. an. in. c. per vestras. de do. inter
vi. et vxo. in dote data mercatori. d. q. bēs s. dos
§. ij. Ratio q. in isto casu pecuniā posita in socie-
tate bene stat periculo ponētis: licet illud periculū
redimat p̄cio q. licet. Et ideo nō est p̄uilegiū do-
tis. quia licite pōt fieri in quocūqz capitali sic da-
to: dum mō concurrāt duo p̄mū q. socius ac-
cipiens libere hoc velit facere: nō solū accipiēdo
tale capitale. h̄ etiā si non acciperet p tali modo as-
suraret. Sed mō q. tñ plus possit verisimiliter lu-
crari de tali societate vltra partem suam q. tñm ē
illud quod solueret p tali assureatiōne cuiusqz
cōmuniter. Tunc tñ esset si cōueniret cum socio
de soluendo sibi tantū p assureatiōne capitalis
quantum quilibz aliis acciperet si vellet assu-
rare. et in diuidendo lucro p̄ns solueret conuen-
tum p assureatiōne: et qd sup̄esset d lucro sibi cō-
tingente illud retineret. Nec ob. c. nauigāt. d. vsu.
q. ibi aliter nō mutaret: nisi periculū et lucrum p
periculo reciperet.

Utrū vidua seu q. libet alius q. dat mercatori in 8
societate centū cū pacto q. ipm capitale sit saluum
cū intētiōe tñ retinēdi in se piculum ipius capita-
lis. h̄ solum facit tale pactū ne decipiat a mercatore
nō vt capitale peat ipi mercatori: si sine culpa sua
periret licite sine vsuris hoc faciat: R. q. h̄ vsura

In hoc contractu non sit vera societas. tamen peccat mortaliter propter medietatem perniciosam. quod dicitur in suis infamiam. xij. q. ij. c. j. Et tunc tenet nota facere intentionem suam. ne forte etiam morte preterita heredes velent in suo robore contractum permanere. non tamen tenentur restituere lucrum quod habuit socius. s. Berni. in suis contractibus. et ubi. q. per. l. j. et totum tit. L. plus valere quod agit. iste contractus est vera societas in re. et id non restituet. licet alij dicant contrarium qui possent saluari. quia ex hoc aliquid damnum passus est mercator. propter timorem periculi. vel quia ex notificatione sue voluntatis non cessat scandalum quod primo dedit. quod tunc credo teneret restituere. eo quod fama rebus est preponenda vj. q. j. deterioris.

9 **Utrum** ponens centum apud mercatorem. ita quod medietas vel tertia pars aut quarta. vel aliquid alia pars ipsorum centum sit periculo mercatoris sit usurarius. quod in hoc fuit diversa opinio. docto. quibusdam dicentibus quod sic. ut s. Berni. et multi alij. quibusdam quod non quod licite hoc potest fieri. ut glo. in c. plerique. xij. q. ij. et multi alij. quod quidem diversitas evenit ex diversa opinione dubietatis sequentis.

10 **Utrum** danum debeat esse commode. si capitale perdat an solum illius qui eum posuit. quibusdam dicentibus quod deesse commode. ut Jaco. de are. p. l. si id quod. s. ite celsus. et l. cum duobus. s. quidam sagana. ff. pro socio. quibusdam dicentibus quod quatenus est commode lucrum ipsius capitalis eatenus et damnum. per. l. si non fuerit. s. j. ff. pro socio. et p. l. manifestissimi iuris est. s. sed cum in secundam a contrario sensu. L. de fur. Quibusdam alij dicentibus quod solum de perire danti. ut glo. i. d. s. j. R. d. q. sic de capitali nihil lucratur socius. s. tunc de redire ad eum qui dedit si inveniatur saluum in fine societatis ita nihil debet habere de damno ipsius. Sed tunc de concordando opinio. quod si nullum sit pactum vel alia consuetudo. tunc dicitur vel secundum per. ut refertur Ly. in. l. j. L. pro socio. quod periculum capitalis si perat ratione societatis an operas exhibitas sit commode. si post aliquas exhibitas etiam aliquid sentiat de damno. s. si post omnes operas exhibitas perdatur solum ponenti illud et sufficit alteri perditio suarum operarum. quod equissima est presertim in precia. Vel secundum Bal. in. l. j. L. pro socio. siue an operas siue post. quod perdat solum ponenti quod forte verum est de iure. quod sic non erat habitus de lucro ipsius capitalis. s. solum de lucro quod debebatur sue industrie. ita nullum debet pati damnum de ipso. Et sic tenendo istam opinionem. per. vel Bal. non habet pactum quod periculum capitalis sit alterius quam illius qui posuit. R. d. q. in fine societatis si nihil esset nisi capitale totum re habebit. Et ideo cum socius non habeat de lucro ipsius capitalis. non debet habere de damno. Si vero pactum fieret quod periculum capitalis sit commode. quod habet ut vult glo. predicta. vel sic haberet consuetudo. tunc scias quod eatenus capitale ipsum esset dividendum in fine societatis si nihil inveniatur de lucro. quatenus erat pactum vel consuetudo de periculo. Et ideo quod s. Berni. predictus. et multi alij tenuerunt quod in fine societatis etiam si nihil de lucro sit capitale integrum de redire ad dantem. propterea tenent non licere facere pactum de aliquo parte ipsius capitalis periculi. et sic tene. Sed si ipsum capitale erit dividendum in fine societatis si nihil inveniatur de lucro secundum quod pactum sunt vel est consuetudo de

periculo. sic est vera opinio. d. glo. quae sequitur Ange. ubi. s. l. q. licet tale pactum. alia non. Et si pactum nullum esset factum de damno. sed solum de lucro intelligeret de damno sicut de lucro. quod si ipse dans non intendebat aliquid sentire de damno capitalis. et in fine simpliciter ipsum habere sic esset usurarius mentalis. et eo modo teneret restituere. sicut usurarius mentalis. de quo. s. Rest. j. in verbo usurarius.

11 **Utrum** liceat facere pactum quod unus habeat duas partes lucrum et unam damnum. vel duas damnum et unam lucrum et huiusmodi. R. d. q. in precia omne pactum quod non facit deterioris partem alterius arbitrio boni viri. ita quod qui plus posuit plus habeat lucrum erit quod sequitur Ange. ubi. s. alia non.

12 **Utrum** ponens operam in societate. s. navigando equitando et huiusmodi. teneat sumptibus suis ponere. R. d. secundum Bal. et Ja. de are. et Ly. in. l. j. L. pro socio. quod non quod proficiat causa societatis. quod lucrum intelligitur deductis expensis. l. illud. L. de codicil. l. mutus. ff. pro socio. Quod limitat Bal. ubi. s. vix exceptis expensis quas domini fecisset. quod ille non debent fieri de corpore societatis. arg. l. si ex lege. s. q. aut. ff. de pecuniis herede. Ange. et ubi. s. dicit hoc vix. nisi consuetudo aliter haberet quod si esset deberet servari. nisi contineret iniquitatem apertam quia videtur actum. quod est consuetum. l. q. si nolit. s. qui assidua. ff. de cedi. edic.

13 **Quod** tenetur socij ex disparibus partibus quod fundus vel apotheca conduxerunt. R. secundum Bal. in. l. j. L. pro socio. et Ange. ubi. s. q. locum tenent per equalibus partibus. Inter se vero tenent pro rata societatis. unde etiam super pellectilia et vasa debet dividere secundum partes. quibus dividitur societas.

14 **Utrum** ille qui semel posuit capitale in societate et perditum est ante finem tempus societatis teneat iterum aliud ponere. R. secundum glo. in. d. l. si non fuerit. s. j. et i. l. j. L. pro socio. et Ange. ubi. s. q. non. siue periculum commode fuerit siue non.

15 **Utrum** danum persone illi quod ponit operas in societate debeat commode adinvenire. puta cum socius resistit velentibus sibi auferre pecuniam vulnerat. et se cito multas expensas ad curandum se et huiusmodi. R. d. q. sic quod evenit propter societatem ut expresse vult. l. cum duobus. s. quidam sagana negotiatione. dicitur text. eorum runt. alter ex bis ad proandas merces profectus in latrones incidit suamque pecuniam perdidit. serui eius vulnerati sunt resque proprias perdidit. dicit Julianus danum esse commode. Ideo quod actione pro socio danum partem dimidia agnosce debet. tam pecunie quam rez certarum. quas secum non tulisset socius. nisi ad merces commode noie proandas proficisceret. s. et si quid in medicos impensum est pro parte socii agnoscere debere rectissime. Julianus probat hoc ibi. ff. pro socio. Nec ob. l. socii. s. socius. ff. pro socio. quod illud intelligit quando culpa socij id contingit secundum glo. ibidem. quod tunc non tenetur. Adverte secundum Bal. in. l. j. L. pro socio. quod damnum omne extrinsecum quod ratione societatis evenit deesse commode puta debita et predicta. s. damnum intrinsecum. s. ipsius capitalis. non nisi. ut dixi. s. r.

16 **De** qua culpa tenet socius alteri socio. R. q. si peritius est solum societatis. tenet de dolo lata et levi culpa non leuissima. quia sufficit tale diligentiam adhibere

Societas. ij.

In rebus cōiūbis sicut in proprijs. vt. l. cū duobus. ff. p. socio. vñ q̄uis aliq̄s expresse periculū in se susce-
pisset nō tñ intelliget de illo qd̄ euenit culpa conso-
cij. l. pe. l. de nauis. feno. Qñ vñ cū societate est cō-
tract? locatōis vñ ali? p̄ctus quō teneat? et q̄ cul-
pa habes. s. Comodatuz. S. xj. et Locatio. S. xxiij.
¶ Qñ d̄z diuidi societas. si nihil inter ipos est cō-
uentū expresse vel tacite. puta qz nulla est consuetu-
do de hoc. Rñ. fm̄ Bald. in. l. j. l. pro socio. q. ij. et
Ang. vbi. s. qz si alter posuit centū. et alter operas.
et de lucro hñt ducēta. extrahet p̄mo qui posuit cen-
tum sua centū. et sic de quocūqz alio q̄ aliquid po-
suit. q̄ extracta reliqua ducēta q̄ sunt de lucro diui-
dent inter se oēs. ita tñ qz q̄ plus posuit in societate
puta operas et pecuniam. vel duas partes pecunie
respectu illi? q̄ solū vnā partē posuit. non respectu
ei? q̄ operas posuit. qz opera valet tātū sicut et pe-
cunia q̄ ponit habebit plus de lucro vt. d. l. si nō sit
erunt. in p̄ncip. et l. quid em̄. ff. p. socio. et hoc arbi-
trio boni viri. Et id qd̄ quidā dixerunt qz sicut qui
posuit centū. p̄ p̄mo extrahit centū. sicut et ille qui
posuit operas d̄z extrahē alia centū. p̄ opera sua si
valet. nec de iure diuino. ciuili. vel canonico. quia
opera boīs nihil ē aliud q̄ officij diurnū. vt. l. j. ff.
de oper. li. immo opera boīs d̄z fruct? ei? esse. vt. l.
iij. et l. se. ff. de op. fno. Et id ille q̄ posuit operas tñ
non d̄z posuisse aliqd̄ consistēs i sorte vñ capitali. s̄
solū fructuz sue persone. q̄ fructus aut vsufructus
sue persone corūdent fructui aut comoditati illo-
rū centuz. p̄ q̄ bñfacit. d. l. cū duobus. S. si incoēda.
¶ P̄ctū inquit est velamentū artis. et sic intellige il-
lud qd̄ sepe opera alicui? p̄ pecunia valet. vt in sti.
p. socio. S. ij. i. p. comodatate et vsufructu seu inter
uforio dicte pecunie. et id si alī soluz posuit opas. et
alter cētum solū et lucrū sunt ducenta. ille q̄ posuit
opas habebit centū solū. et ille q̄ posuit centū habe-
bit illa centū. et postea alia centum de lucro.

¶ Quantū durat societas? Rñ. ter. i. d. l. societate.
dissociamur. renūciatione. morte. capitis diminuti-
one intellige. put est mors ciuilis fm̄ glo. ibidem. et
egetate. dicit glo. s. incidēt. vt si quis ex socijs ho-
nis cesserit. vt in sti. eo. S. item. vel fuerunt publica
te. vt in l. actione. S. publicatione. ff. p. socio. Adde qz
dissoluitur fm̄ qz conuenerūt in tēpore duratōnis
illo finito. Item ex consuetudine si nihil actum est
de tempore. d. S. assidua.

¶ Desocietate inf̄ fr̄es et alios quōd tacite cōrrabit.
habes. s. Peculiū. S. xxvj. cum se.

Societas. ij.

circu aialia que d̄
sociiduz aialū con-
trabitur sex modis.

¶ Primo mō quā aialia expresse tradūtur gr̄a societa-
tis p̄bende. vt dicit glo. in. l. si pascēda pecora. l. de
pac. vel qñ licet ex expresse nō dicat qz gr̄a societatis
tradūtur. tñ tacite dātur gr̄a societatis. s. qñ dantur
vt sint cōia. et sic p̄bit societas. vt. l. si ubi arce mee.
ff. de p̄scrip. v. et facit qd̄ no. Bald. in. d. l. si pascēda
Et qz hoc mō aliqñ p̄bitur animalibz grossioris ge-
neris. aliqñ in minutis. Ideo p̄mo pponaz quot
modis aialia grossa dātur gr̄a societatis expresse vñ
tacite. Et aduerte qz aialia grossa dicūtur quoz fr̄s

ctus regulariter non ascendit ad valorē m̄ris in an-
no vt sunt boues equi. muli? et h̄mōi. ista aliqñ dan-
tur extimata. aliqñ inextimata. aliqñ cum terra. ali-
qñ sine cōione terre. quod fieri potest. vt in. d. l. cū
duobus. S. incoēda.

¶ Qñ dant extimata et sine terra. tñ piculuz casus
fortuiti est cōe inter socios. vt d̄ in. d. l. cū duobus.
S. damna. nec miruz. qz extimatio in hoc casu facit
emptonē. l. extimate. ff. fo. ma. et sic p̄ parte dñiū re-
manet apud tradentē. et tacite p̄ alia pte rōne cōio-
nis i illū cui cōicant? et sine traditōne trāfferē. l. j. S.
in societate. ff. p. so. et p̄inde ē ac si ille qui dat muta
asset p̄ctū medietatis socio. et ipse posuisset aliam
medietatem. et cōiter ab ipis duobz essent empta. et
sic in societate posita. Et ideo q̄libet de piculo tenē
p̄o dimidio nisi culpa vel dolo alterius eueniret.
¶ Itaz tñc solus culpabilis esset. d. S. damna. Bal-
tñ in. l. j. l. pro so. distinguit qz. s. aut p̄eunt casu for-
tuito. et sic erit cōe. aut p̄emptio venit ex natura rei
et tunc dicit periculū solū esse dātis. qz sic etiam pe-
nes eū fuissent mortura. nec est vez fm̄ euz qz ista
extimatio faciat venditionē. vt. d. S. dāna. et l. iij. ff.
locati. et l. cū manu facta. ff. de cōtraben. empta. vbi
d̄ nemo pōt eā rem v̄dēdisse de cuius dñio id agi-
ne ad emptorē transeat. s̄ hoc aut locatio aut aliud
genus p̄tractus. hec ibi. Sed salus melior iudicio
hoc nō teneo cū melioramēta etiā naturalia in hoc
casu cōicent. vt. d. l. si non fuerint sic p̄uenit vt peri-
cula s̄nt etiā naturalia dimidant? siue cōicentur. nec
valet qd̄ adducit qz extimatio nō facit venditionē
in isto casu. imo facit. vt p̄ p. d. l. iij. ff. locati. et id te-
ne qz piculū etiā nāle erit cōe. vt tenēt multi docto-
maxie Ange. vbi. s. Qd̄ tñ limito verū. nisi expresse
aliud sit p̄uentū. et sic intelligit ille. S. nemo. in. d. l.
cū manu facta. vñ nisi de cōsuetudine aliud sit q̄m
telligit actū qd̄ ē p̄suetū. l. qz si nolit. S. q̄ aliquid. ff.
de edil. edic. Et ideo si pactus sit qz piculū capitalis
nō sit cōe nō erit licitus iste p̄tractus in foro aie. ni-
si recipiēs vel alius qui in vno alienat? in alio equi-
ualent? grauaret. l. fm̄ naturā. ff. de re. iur. Pactum
vñ circa fruct? vñ circa t̄pus opoz p̄tineat cōlita-
tem arbitrio boni viri. vñ nō vñ vñ qz fructus in
hoc casu debeāt p̄ mediū partiri. Si alter ipoz po-
nit opas. qz ipas operas plusqz alius socius ponit.
cū tantū dē in societate posuerit. Et p̄terea d̄z attē-
di si opere p̄nt fieri per miores et pupillos et h̄mōi.
qz opere nō sunt i magna extimatoe. s̄ aliq̄ sint. vt
l. si. ff. de libe. cā. vel si recōpensant? p̄ lactancia et bu-
iusmodi? et de palea seu feno qz dat ad comedenduz
et sic attēdere. qz q̄libet ipoz eq̄liter tñ posuit in so-
cietate. et vltra videre quid vltra ponit alius. puta.
rusticus. quia operas. et sic nisi recōpensaret i alio
debet habere plus de fructibus. aliter ess̄ vsura. cū
ex mutuo interpretato plus grauaret. c. cōsultat. c.
in ciuitate. de vsu.

¶ Qñ autē dant inextimata et sine ira. et tñ si nul-
lum pactum sit de capitali aut de fructibus vel tempe-
sunt qd̄ extranagatia et iura posita inf̄ extranagatia
ria capitalia seu dōz in si. decime collationis sic dice-
tia. Ille q̄ accipit iumentū vel vaccam d̄bz tenere
p. v. annos. et oēs poledri vel vituli d̄bz esse cōes

et quod poledri quiescunt tempore triturationis. In
mentu vo vel vacca data dicitur illius qui eum vel eam
posuit in sine societatis. nisi ille qui accepit ad socie
tatem terciam partem precij dederit socio ponenti. q. si de
dit terciam partem. tunc in sine ipsi iumentu vel vacca
ent coe. Tu tunc attendes in conscia ad arbitriu boni
viri. ut equitas fuerit. ita q. q. plus ponit plus
habeat. ut. s. dictum est. Si vo pactu sit factum cu
pluribus modis contractus concipi possunt cu plu
ra sint negocia q. vocabula. l. natura. ff. de pscript.
ver. Attendendum est q. contineat equalitatem ar
bitrio boni viri per regulam. l. d. l. si no succint. et. l. p
posita. ff. p. so. Adverte tunc q. qui aial datur inexti
matu no potest pactum fieri licite. q. periculum sit
alterius q. eius qui ipsam dedit. Hoc etiam tenet
Bal. in. d. l. si pascenda. Ma cu dictu animal posi
tum in societate in sine debeat esse ponentis. si pa
ctum fieret q. periculu ad ipm. ponentem no specta
ret esset unquam. et si ipse perdit aial et socius perdit
opas. Nec ob. qd. s. dixi de capitali pecunie. q. no
valet similitudo. R. d. q. pecunia sil' iplo vsu consumit
et sic in ipa societate totaliter exercetur. h. secus est i
animalibus q. no sic consumuntur. h. q. q. meliorat
Dicitur sicut melioramentu pntet ad dante. sic et peri
culu pertinere dicitur. d. l. fm natura. Si tunc dans i aliq
plus grauaetur. puta. quia recipiens nollet tene
ri in sine de damno ipso? aialis qd. euenit culpa sua.
sed solum in parte cu teneat in totu. l. cum duobus
S. in coeuda. et. S. damna. ff. p. so. sic posset in alio
alienari quo ad periculu ipsius animalis p. regu
lam. in. d. l. fm natura. Et ex predictis patet q. ille q.
dat animalia inextimata cu pacto q. de primis fru
ctibus capitale suu detrahat. illicite facit. et teneat
restituere quicquid accepit in grauiam alterius so
cij. Nam sociu in hoc grauat qd. operas et expensas
quas fecit. si statim extracto valore capitali periret
ipm capitale amitteret. Et sic ipse esset in tuto. et al
ter socius in periculo. Sed pone q. no perit. h. cum
tpe multu lucratus e. alter socius ad qua restitutio
nem tenebitur predictus. R. d. q. ad tantu quantu
arbitrio boni viri extimabit periculum perditionis
operay et expensaru q. perdere poterat.

4. Qu vo danit aialia grossius generis cum terra
vputa coico socio vnu par boum cu certa quanti
tate terre qua arare debeat. Et tunc si inextimata tra
didit periculu totu ad me pertinebit. Si vo extima
ta periculu erit coe. d. S. damna. nisi dolo vel culpa
alterius pcesserit ut ibi dicitur. Si sit fructus terre erit
cois qui extimata sunt tradita. R. d. q. vnus ponit
partem boui et terra. alter partem boui qua videt emisse
rone extimationis et operas et equitas vult ut equi
ter parcat fructus. non aut erunt coes fructus qui
predicta aialia danit inextimata. R. d. q. alter soluz
ponit opas. et alter animalia et terra. qd. veru intell
go. nisi forte industria socij tunc extimaretur aut pl
et ideo arbitrio boni viri. iudicandu erit. ut equali
tas fuerit. d. l. pposita.

5. De aialibus minutis ut ouib. porcis. capris. et
hmoi. Adverte q. inuenit in extranagantibus po
sitis i sine decime collationis feudoz. q. talia aialia
obit dari ad tres annos. et i vno q. anno debet da

re pro capra duodecim formaticos optimos et pro
pecude sex. nec tunc grossos quatuor facerent. xx. pecu
des. nec tunc paruos quantu facit vna mungitura
vni? pecudis. h. mediocres arbitrio boni viri. In
sine vo capra vel ouis data aut oia erit ipsius tradit
tis. nisi ille qui accepit soluisset terciam partem precij ipsi
us. quia sic erit cois. Capri vo et agni et lana erunt
coes. In porcis vo omni anno sunt partedi porcel
li. nisi ille qui accepit voluerit tenere eos vsq. ad tres
annos. et in sine triu annoz oia partiri debet p me
diu. et etia porcelli nati de porcellis si tunc consuetudo
vel pactu aliud esset. vel extimata data essent die fm
q. dictu est de aialibus grossioribus. ut oino fue
equalitas et iniusticia nulla fiat alteri ab altero.

¶ Secundo modo dantur societates sic danit aialia h. non
coicantur. nec eoz dnum transferit h. solu custodie
alterius committuntur aliquo dato vel recepto precio.
et tunc p. contractus locationis e et pductionis.
l. ij. ff. locati. Si aut no interuenit preciu. h. tradens
dicta aialia recipit aliquid. vputa p. bobu ut arent
vel p. pecudib. ut sterconzant et hmoi. Aut recipit
ille cui traduntur p. mercede custodie aliqd. v. opa
aialiu ut sterconzatio pro mercede copensetur. que
oes tres modi considerari pnt ut in sil' in seruo dicit
ter. in. l. j. S. si quis seruus. ff. de po. sic erit contractus
innoiatu et regulabit fm contractuz locationis cui
magis assimilatur. ut in. d. S. seruuz. et. l. naturalis in
pu. ff. de pscript. ver. cuius natura e ut fructus et p
culu pertineat ad dnum rei locate. l. item si precio. S. j.
et. ij. ff. locati. et de eo habes. s. Locatio.

¶ Tertio modo danit aialia et in totu transferuntur in
accipientem cu pacto q. teneat ea ad meliorandu. et sic
meliorata coicent. et sic de contractus innoiatu. ut
dicit ter. in. l. si tibi aree mee. ver. h. si pueru. ff. de p
scrip. ver. Dicitur preciu dictoz aialiu si vendant debz
esse coe. ut. d. l. si tibi aree mee. et sil' fructus ibidem
per. l. si pascenda. L. de pac. et sil' periculu dicitur esse coe sic
et vtilitas. l. mutius. ff. p. so. Adverte tunc q. hic p
ctus magis assimilatur contractui societatis q. locatio
nis. Ideo pnt circa hoc intelligi q. dixi. s. in pmo ca
su. qui datur inextimata vel extimata. Si vo melio
ramentum non sequat. credo q. integra ad dnum tra
dentem sint restituenda q. si ea data et ea no secuta. ff. de
condi. ca. data. et ea no secuta p totum.

¶ Quarto modo dantur aialia ut cooperiatur vel ut
cooperiatur. puta thaurus vel vacca et hmoi. et e con
tractus innoimatus. et ideo ad arbitriu boni viri
reducat ne cu aliena iactura quis lucretur. l. na bec
natura. ff. de condi. inde.

¶ Quinto modo dantur aialia aliqui extimata taliter
q. pmodu et incomodu sit recipientis. et sic resultat
pctus emptionis et venditiois. ar. l. extimate. ff. sol.
ma. Ideo si aliqd. accipet vltra precium rone tps
esset vsura. c. psuluit. et. c. in ciuitate. de vsu. nisi em
ptoz aialium pceptis fructibus moza traheret i sol
uendo preciu. q. tunc p. interesse posset petere partem
fructuz. l. curabit. L. de ac. empt. et ven. et tenet glo.
et coiter doc. in. c. conquestus. de vsu.

¶ Sexto modo sunt data aialia nec apparet an ea so
cietatis vel quod mortuis principalib. et tunc fm q.
consuetu est talia dari sic extimabit. d. S. qui assidua

vel si de consuetudine non apparet presumet contractus societatis. et per oia fiet de fructibus et reliquis sic...

odomia

est turpitudine in masculis facta. xxxij. q. vij. usus. et est grauius peccatum adulterio...

ollicitudo

studie tpaliu sic triplex e. Una e auaritia et auaritia hoc e peccatum sp. Adortale vo peccatum e ex fine...

Solutio e ei qd debet redditio in sti. q mo. tolli. ob. i pn. S. large solutio e ab obligatone liberatio...

ne vera q e per redditione eius qd debet. Alia autem lis sue imaginaria. et hec fit multis modis...

Utrum solutio debiti in quantitate exitis sit facienda fm pecunie valore currentis tpe solutionis vel fm...

d. l. in minorib. 7. d. Anto. in. d. c. quanto. tenent q. dz solui ad extimatione antique currens tepore p. ctus q. eade ro q. e. de toto et de pte. arg. l. q. de tota. ff. de rei vendi. et. c. pastoralis. S. ut cum totu. de of. dele. 7. v. probari in. d. c. olim. 7. v. magis equu. Et sic codunde q. siue sit reprobata in totu. siue alterata in parte respectu cursus. lz no respectu materie siue de tenorata respectu materie q. no pot fieri de ea solutio. lz dz solui extimatio fm ipus contractus. 7. hoc siue soluto sit fienda rone contractus siue ex pdenatione iudicis. De codemnatione aut q. sit rone statuti Spe. tenet q. dz solui de moneta corrente. Sz Pa. in. d. c. quanto. v. tenere q. de moneta corrente tepore facti statuti. Ego teneo cu Spe. q. in pennis minor sit interpretatio. c. odia. de re. in. li. vj. De solutione vo q. dz fieri ex madato pncipis vel alicuius dñi seu ex eius gra dicit. d. Anto. in. d. c. qnto. q. si dñs ignorabat valorem monete sic fiet fm cursim currentis. fm glo. 7. Laudul. in. de. ij. de deci. Si vo sciebat eius valore sic fiet eius solutio fm extimationem tps ipius madati seu gre facte. ar. d. c. olim. 7. l. si. ff. de au. 7. ar. leg. Si vo solutio est respectu le gan sic fiet fm extimatione tps testameti coditi. lz testato: postea multu superuixerit intantum q. sit mutata. ita p. suluit Old. 7. facit tex. in. l. vxorem. S. teit. ff. de leg. ij. 7. d. l. si. 7. seqtur. d. Pet. de anch. in. d. c. olim. 7. Jo. an. in. addi. ad Spe. eo. ii. 7. Pa. in. d. c. qnto. Idē dicit Oldra. in pcepto arbitroz. 7. hec no. q. sepe in practica. Limita tñ p. dicta i debito contractu ex mutuo fm distinctione qua ponam. j. Osura. j. S. xxxvj.

3 **Quis tenet soluere?** Rñ. q. ille q. e obligat siue sit pncipalis debitor siue fideiussor.

4 **Utrum qlibet possit pro alio soluere?** Rñ. q. sic etiā si debitor hoc ignorat 7. no velit. ff. eo. l. soluere ff. de neg. ge. l. soluendo. 7. tenetur talis satisfacc p. fato soluenti pro eo si mo sua intereat vt soluere. l. cum pecuniā. ff. de neg. gest.

5 **Utrū tutor 7. curator vel alius administratione habes teneat soluere debitū illius cuius curā gerit** R. q. sic. l. quotiens. S. sicut aut. ff. de adm. tn.

6 **Utrū heres teneat soluere debita defuncti?** R. q. sic in totū. Sz in p. scia quātū se extendit facultas hereditatis. vt. s. heres. S. vj. secus si esset legatari? quia tunc non tenet nisi qñ hereditas e non solucndo. quia tūc es alienū precedit legata. vt. s. Restitutio. ij. S. xvij.

7 **Utrū successor p. latus teneat soluere predecessoris sui debita?** Rñ. q. sic. si p. necessitate siue p. sone. vel necessitate seu vultate ecclesie sunt facta. extra eo. c. j. als no tenet ecclesia nec successor eius. x. q. ij. c. hoc ius. 7. de fideiuf. c. qd quibusdā. Idē credo de successore in domino tpali laicali.

8 **Cui dz fieri solutio?** R. q. creditori vel eius successori cui cōpenit actio obligationis si tñ sit cōpos mentis. 7. maior. xxv. annis. vel alteri de mandato ipius etiā si creditor sit accusatus ad mortē. ff. eo. l. reo. 7. l. eo. l. nihil interest. p. etiā fieri eius socio si vtriq. eoz e obligat? insolidū. ff. de pactis. l. si vn? in pan. 7. ff. de duo. re. p. sti. l. ij. 7. iij. 7. no. in. c. ea. te. de iureiur. Aut etiā pcurator eius q. p. sit reuoca

tus 7. ignoret reuocatio. l. eius. in pnci. ff. si cer. pet. Aduerte tñ hic. q. si quis solueret filiofamilias si ne cōsensu p. is. vel minori sine consensu tutoris vel curatoris no satisfaccet. l. j. 7. p. totuz. ff. ad mace. 7. l. pupillus. ff. de ac. 7. ob. Nisi solutū sit conuersum in vtilitate p. is vel minoris. l. j. 7. ij. L. si aduersus credi. 7. l. q. si forte. S. si. 7. l. in pupillo. ff. de solu.

Debitor no hñs pecuniā ad soluendū pōt offerre rem meliore 7. tenet creditor accipe. autē. hoc nisi. L. de so. Ecclesia vo no tenet offerre meliore sed aliam. vt autē. hoc ius. L. de sa. san. ec.

Quis e preponendus in solutione. vide Resto. ij. S. xvj

Utrū possit quis repetere pecuniā habitā ex vēditione rei siue in subsidū. Rñ. Ludo. in no. q. sic. vt e casus i. l. in ciuile. L. de rei ven. 7. l. si eū seruū. ff. si cer. pe. 7. l. si. ff. de neg. gest. Sic 7. ecōtra potest agere ad rem emptā ex sua pecuniā i subsidū. lz no sit mibi obligata. Et q. possit agere e glo. i. l. pcul. ff. de iur. do. 7. casus in. l. vxor marito. ff. de do. inter vi. 7. vxor. Itē preponit ille qui pecuniā dedit negotiatori faciēti diuersa negocia i ea negociatōe alijs qui eidem dederūt in alijs negociatōibus. tex. est in. l. pcuratoris. S. si plures. ff. de tribu. fm Jo. plagiensem. 7. Ludo. de ro. in no.

Utrū excoicatio sit faciēda? Rñ. si sit tenet. tñ no debet fieri etiā si ex iuramēto tenebat. vt. s. Excoicatio. viij. S. xij.

Utrū liceat soluē creditori creditoris mei? Rñ. Bar. in. l. solutū. S. solutū. ff. de pigno. acti. distinguit q. si creditor creditoris mei habz bona obligata. puta q. cōduri domū ab eo q. e ab alio conduxerat. sic libero: ipō iure etiāz creditori meo inuito. l. vtrū pñte. ff. de const. pe. cū possent ab eo cōpelli. l. nomē. L. q. res pi. obli. po. Silt qñ talis factus e creditor ppter me. puta quia creditor meus geren do negocia mea accepit mutuo ab eo. vt. i. l. si liber hō. ff. de neg. gesto. Si vo cā sit oino sepata a mea si sit eo volēte indubie libero: l. inuito. ff. de so. 7. l. pe. 7. si. ff. de neg. ge. Aut eo ignorāte 7. cōtingit liberatio ope exceptōnis. l. si opa. ff. de dol. excepti. glo. tñ tenet indistincte q. liberat. insti. qui. mo. tol. ob. in pan. 7. d. l. pe. Sed tu tene cum bar. quo ad forz cōtentiosum. quo ad consciam tene glo. q. creditor liberat ex tali solutione etiā si erat inuitus. d. l. soluendo. 7. ideo satisfaccū e ei.

Utrū recipies sciēter solutionē alteri debitā committit furtū? Rñ. glo. in. c. ea te. de iureiur. q. sic. nisi creditor ratū habuerit. all. l. falsus. S. j. ff. de furt. Qd vez e fm Pa. ibidē. si siue iusta cā recipit. Secus si ex iusta cā. puta q. credebant ad eū pertinere vel q. erat gestor negotioz creditoris.

Quo dz fieri solutio? R. q. dz fieri de illo quod e in obligatōe. q. vnū p. alio solui non pōt creditore no cōsentiente. insti. qui. mo. tol. ob. S. j. Fallit hoc i ecclesia debitrice. d. aut. hoc ius. Item in eo qui dz auz in cuius sba aurū no inuenit. L. de solu. autē. hoc nisi debitor. 7. ff. de le. i. l. si domus. S. qui confitef. Item in eo qui dz seruū cui? vult soluere p. cinz q. dicit eū suū cognatū. Itē in norali actōe. ff. de re iudi. l. miles. S. j. 7. ij. Itē de pecunia. vide pecunia

36 (p. 22)

S. ij. Si qm non habet qd d. solvere. z sunt distrahe da bona sua p solutione. tunc pimo incipiendū ē a mobilibz. z si nō sufficiūt ad immobilia. z postea ad iura. Et si nō inveniūt emptoriē deē insolūtū cre ditorū. vide in. l. a dino pio. ff. de re iudi.

16 Quid de eo qui tenet sub alternatione. R. q. re gularē ē q. in alternatiuis electio ē debitoris. vt in l. plerūq. in si. ff. de iur. co. cū cōcor. positus in glo.

17 Quid debitor teneat ire vel mittere ad domum creditoris? R. vt. s. Obligatio. S. viij.

18 Quid si creditor esset in mora z vellet purgare? R. tenebit ire ad eius domū. l. cuz quid. L. de cō di. infer.

19 Quid si obligatio sit solū ad hoc si volo acquire re? R. q. tenet adire domū creditoris z soluere etiam sine monitione fm bar. in. l. item illa. ff. de cō sti. pec. siue pmodū sit psonale. q. relinquatur liber tas seruo si soluit decē. z hmoi. siue sit comodū bur sale puta alicui legant iocalia si soluerit vestem. d. l. cum quidam. Aduerte tū q. in casibz istis vbi qd tenet ad domū creditoris iure sufficit q. rere eū a pud vicinos z notos z in locis in quibus ē solutus con uersari nō p loca clandestina. ar. ij. q. vj. c. biduū. z voluit bar. in. l. predicta. item illa. z Pa. sequitur in c. significāte. de pig.

20 Quid mittens debitor p nūciū infideliter se ha bentē excuset? R. Pa. i. d. c. significāte. Aut species erat debita z ipa remittebat p nūciū qui putabat fidelis z sic piculū ptinet ad creditoriē. Rano. q. ca sus fortuitus nō imputat ex q. culpa nō precessit. c. vnico. de como. Aut erat quāntitas debita q. mitte bat z sic perit periculo debitoris. Rō. q. eo ipso q. pecuniā mihi mutuaſti meā fecisti. l. ij. ff. si cer. pet. z iō perit mihi anteq. veniat ad manus creditoris si perit. q. adhuc sum dñs. no. Bart. in. l. cuz qui. ff. como. h. penā si erat apposita nō incurrit.

21 Quid de eo q. soluit indebitum an possit repetē? R. Pa. in. c. si. de solu. distinguit q. aut est indebi tū ciuilitē h. nālīter debitum. z sic glo. in. d. c. si. di stinguit. q. si soluit p errorem iuris non pōt repetere si aut per errorem facti poterit. vtputa heres soluit legata integra credens nō posse retinere falcidiā. er rat in iure. nā nālīter erat debita h. nō ciuilitē z nō repetet. Si aut sciebat sibi ppetere falcidiā h. credi dit intellige pbabiliter vt in. c. aplice. de de. ex. z in c. ij. de consti. li. vj. l. hereditate sufficere. cū tamē nō sufficeret. hic errat in facto z repetet. l. error facti. L. ad. l. falcid. cōter tū tenet q. minor. mulier. miles z hmoi cū excusent ab errore iuris repetent. si etiā ex errore iuris soluerūt. vt in. l. cū de indebito. S. j. ff. de pba. S. quo ad hāc excusationē qdā cōtrari um tenet. h. pmiū verius. Silt magis repetet in cō scia si ē indebitū nālīter. h. ciuilitē sit debitum. mul tomagis si est indebitū naturalitē z ciuilitē tam in pscia q. in foro cōtentioso quacūq. igno. rātia solue ris nisi in aliquo casibz de quibz in glo. l. cum qd. L. de iur. z fac. igno. z ibi bar. pcorat quos dimit to. q. ad cōsciam nō ptinent. Secus qm soluit scien ter. quia tunc videt donasse. l. cuius p errorem. ff. d. reg. iur. exceptis solutis p vsuris que repeti pūt. c. debitores. de iure iur.

Quid de illo q. cōuenit a creditore z non habet 22 vñ soluat? R. q. si debitor ē ex maleficio sic pōt ver berari. xxij. q. vj. si res. z sic nō pōt amplius cōue niri. d. c. si res. qd. intellige qm creditor sic erigit vt pberet p debito al's bñ tenet ad interesse si verberet p maleficio. ar. xij. q. ij. fraternitas. Si vō est de bitor ex dōtu vel qm tunc cedat bonis.

23 Quid sit cessio bonoz? R. fit in iudicio vel extra iudiciū per nūciū vel eplam. ff. qui bo. ce. pos. l. in omni. Dic vt. s. cedere bonis. Et ad quid valet ibi dem. Aduerte q. vt valeat oportet constiteat debi tum. l. pe. ff. de ces. bo.

24 Sed nūquid cum debitor petit dilationē quin quēni a pluribus suis creditoribz z aliqui dare no lunt ei dabit? R. q. sic si maior pars consentit. z in telligit maior respectu summe debitorz z nō perso nar. Et si oia sunt equalia iteruz valebu dilatio da ta. l. vl. L. qui bo. ce. pos.

25 Quid fieri solutio? R. fm Jo. de pte. dif. j. solēt. q. aut dies est adiectus fauore debitoris z potest p ueniri. Aut fauore creditoris z sic nō pōt preueniri l. cū qui. ff. de annuis le. Silt nō pōt quis repetere añ tēpus debitum. c. vnico. de plus pe. nisi in tribz casibus. Primus in viro vergēte ad inopiā. Scōs in debitorē fugiente. l. ait pteor. S. debitorē. ff. de bis q. in fran. cred. Tercius in debitorē suspecto q. pōt cogi dare cautionē. l. si fideiusso. S. si ff. qui fa tida. co. Limita nisi fuisset suspectus tpe cōtractus q. nō cogeret. Aut dies nō est adiectus z dic vt. s. Mora. S. j. z obligatio. S. viij.

26 Quid pbat solutio? R. q. si debitor sit scriptū z debitor velit pbare p testes z sine scriptura solutio nem oportet q. pbet p. v. testes rogatos qui testifi cari pūt p solutione facta. vel quaz voluit facere. z etiam pro confessione creditoris. Si vō debitor sit canzelatū liberaf debitor. nisi creditor pbet contra num. l. si tirographum. ff. de proba.

ORS appie dicitur cuz aliquid fit. vt eius euentu considerato aliqd occultum innotescat. vtputa cū accipiuntur festuce inaequales z qui habebit bre uioz sit talis vel faciat sic z hmoi.

Quotplex ē sortis? R. triplex. Prima dī diuisio ria cū queritur qd cuiuslibet sit dandum siue illud sit res. siue honor. siue pena. aut actio aliq. Seda dicitur pultoria. cū inquiri qd sit agenduz. z hec fm se nō ē mala h. rōe circūstantie pōt aliquid mali in se continere. vñ phibet ne sub hac spē hoies i ydo latrā labātur. xxvj. q. ij. S. bis ita. z iō ē peccatum mortale vñ ea. nisi in necessitate vt. j. dicaz. Tercia ē diuinatoz q. sic diffinit. Sortis ē ars diuinādi fu tura a sanctis patribz damnata sub anathemate. xxvj. q. v. sortes. q. diuinatio semp accipit in malū sicut pphā in bonā prem. j. q. j. nunq.

Quid sit licitū vñ sorte in aliq. casu? R. fm glo. i. sum. xxvj. q. ij. q. sorte diuisioz qm expectat euen tus ex fortuna solū z non sit aliqua supstitio z in re bus tpalibus solū sic h. Sortes vō q. sunt p magi cas incantationes. vel q. sunt ad excedas vanta tes aliquas. vel ad inquirenduz occulta vel futura q. dicitur diuinatoz sunt pbibite. nec vñq. licent

xxvj. q. ij. bi qui. z. e. illud. Sorte vo consultoria q̄
fit causa necessitatis ad sciendū quid fieri dū quādo
aliter neq; scripture auctate. vel alio auxilio pōt sci
ri non est illicitum vti. d. q. ij. c. nō exemplo. z. q. v.
non licet. Nam cū non superest humanū auxiliū
tūc ad diuinū possumus recurrere. vt. xxij. q. ij. q̄
ritur. vtputa ciuitas ē obfessa dubitat derus quis
debeat fugere vel quis remanere. tunc oīone pre
missa fm Aug. sorte erit dirimendum. facit. l. h. cū
ambo. ff. de iudi. z. l. si duob. in prin. L. cōdia. dele.
Et fm hanc necessitatē intelligo. d. c. sortes. vbi dē
qđ nō ē aliquid mali qđ limita fm Pan. in. c. fi. de
fonte. verum q̄ ea licet vti in tali necessitate si qua
tuor cōcurrant. Primo in reb; tpalibus h; in spūali
bus. vt in electione seu eius tractatu aut in electioe
cōpromissarioz q̄tum ad officia ecclesiastica est in
omni casu prohibita. Secō si fiat sine omni super
sitione. Tercio q̄si euentus fortū expectat a deo. q̄
si a diabolo erit illicitū. Quarto q̄si fit cū magna de
liberatione premissa oīone. sicut apli Actu. j. in ele
ctione Mathie petendo a deo eius voluntatē hoc.
Aliter aliquo istoz deficiēte erit illicita. Lan. tamē
Archi. z. Hostiē. tenēt indistincte q̄ ois fors. p̄ue
accepta ē prohibita p̄pter. d. c. sortes. Sed tu dic ve
rū in sorte diuinatōria z. consultoria extra predictuz
casum necessitatis. secus in diuiforia.

¶ Quot modis sit sortilegiuz siue indiuiatio. R.
q̄ tribus modis. Primo p̄ manifestā inuocationē
demonū. z. hoc siue noietur nigromācia vel arenā
cia. aut quibuscūq; noib; fm q̄ fit diuersimode sp̄
ē pctū mortale grauissimū. z. tenet nedum deliste
re ab ea h; etiā libros p̄burere. aliter absolui nō pōt.
Et q̄ tales diuinatōnes addicit mortaliter peccat.
seu etiā artē magicā. q̄ fm Ri. in. ij. di. vij. ar. ij. q.
iij. nō ē scia h; supstitio z. in fine tales a diabolo deci
piuntur z. male terminant. z. de hac habes. xxvj. q.
iij. c. igitur z. eoz noibus. z. quō demones sciūt fu
tura z. tales decipiūt habes ibidē in. c. sciendū. z. c.
se. z. p̄pterea de noie nō curo ex quo patz de inuoca
tione demonū. Aduerte tñ q̄ aliud est inuocare de
monē qđ non licet. aliud occurrēt aliqd p̄cipere.
sicut faciūt sancti cogentes eos aliquid dicere. q̄si i
corpōib; obfessis sunt qđ licet. q̄uis periculosum
sit. nisi ex instinctu spūsancti fiat. de quo dic vt. s.
adiuratio. Secō sunt sortes siue diuinatōnes sine
manifestā inuocatione demonū. h; ex sola inspectio
ne aliquoz corpōz sicut faciunt astrologi. z. illi qui
ex inspectōne limamentoz manus vel oculoꝝ. aut
corpōis hominis vel animalis. aut ex eoz garritu
vel volatu. siue ex eoz obuiatione futura occulta p̄
nosticant. Et vt scias quando talis diuinatio sit p̄
bibita aduerte vt colligo ex sanctis Bo. in. ij. disti.
vij. ar. j. q. ij. ij. partis. z. Tbo. scda scde. q. xcv. arti.
v. Primo si tale futuruz sit in re cōsiderata sicut i cā
ppria z. p̄ se. z. sic nō ē phibita. vñ astrologi p̄nt di
uinare ex cōsideratōne astroꝝ q̄ tras sicut eclipsis
solis vel lune. vel pluuia vel venti vñ frigus aut ca
lor z. h̄mōi. z. sic talis diuinatio non est prohibita.
Si vo tale futurum non est in tali re nisi dispositi
ue. puta bona habitudo corpis indicat bonā quali
tatem mētis. z. econtrario mala z. h̄mōi. sic sūt licet

diuinare. f. q̄ talis erit inclinatus ad tale viciū vel
habilis ad tale studiū. dūmō libertas liberi arbitrij
nō excludat. q̄ dñari pōt z. astris z. contra quamcū
q; dispositionē seu inclinationem corpis. Si etiā
tercio insit sensitiue sicut ē in animalib; irrōnabili
bus q̄ q; a rōne nō impediūtur facilius sentiūt mu
tationē corpōz celestū p̄pter quam faciunt aliqua
signa. sic diuinare q̄ pluet vel tempus mutabit vñ
vigebit frigus nō est phibitū. q̄si ad aliud nō extē
dunt talia signa nisi ad influentias corpōz celestū
diuinandas. Si autē tale futurū nō est in tali corpō
inspecto. nec sicut in cā p̄ se nec sicut in dispositione
nec sic tercio mō sic diuinare velle est pctū mortale
z. supstitiosum. sic faciūt q̄ cū obuiāt leponi vñ femi
ne p̄gnāti dicūt malū futuruz z. h̄mōi. xxvj. q. ij. c. il
los. z. c. se. Sūt superstitiosi sunt q̄ ea q̄ libero arbi
trio subiacent certitudinaliter scire volūt z. diuina
re z. de istis habes. xxvj. q. ij. c. illud q̄z. ideo Tbo.
vbi. s. inquit q̄si p̄dicta signa extēdantur ad ea q̄
nō subiacēt causalitati corpōz celestium. sicut sunt
actus liberi arbitrij z. ea q̄ p̄ accidens eueniūt sic
diuinatio ē illicita. z. Bo. vbi. s. dicit q̄ diuinatio
astrologoz q̄ pretendāt vltra vim astroꝝ est p̄ dya
bolica cōmerna. z. sic patz q̄ est mortale peccatum.
Tercio sit cū aliquoz supstitiosoz obseruatione z
istud oīno phibet. quib; est tacita demonis inuoca
tio qui sic conuenit cum p̄mis inuocantib; talū
vt dē. xxvj. q. ij. c. qui sine saluatore. z. q. v. c. nec me
rum. sicut faciūt illi qui per taxillū pietū sup libro
punctoz vitā vel mortē vel bonā seu vialam fortuz
nam alterius scire volunt. Sūt qui furta vñ h̄mōi
occulta p̄ inspectionē astrolabij vel libri vel inscri
ptionem inuestigant scire z. h̄mōi. de ista h; de forti.
c. ex tuarum.

¶ Que pena sortilegoꝝ. Rñ. fm leges debēt deca
pitari. z. si ad domos alioꝝ vadūt debent igne cre
mari. Itē bona eoz publicari. vt. l. nullus. l. nemo.
l. culpa. L. de male. z. mathe. fm canones si est oc
cultū imponit p̄nia. xl. diez. c. j. eo. tit. Si notoriū ē
infames fiunt. z. etiā q̄ ad eos p̄cur rūt. ij. q. viij. q̄s.
q̄s. z. de testi. c. testimoniu. Si dericus d; deponi z
in mōasterio retrudi. xxvj. q. v. nō oportz. z. c. si q̄s
ep̄s. z. c. se. laici si sunt sui vberbo subijciūt si liberē
sunt inclusione digna detrudēdi. xxvj. q. v. p̄ ydo
loꝝ z. omnes tales efficiūtur irregulares si sit noto
riū tñ ep̄s poterit disp̄sare fm Ber. in. c. ij. eo. tit.

¶ Vtrum liceat vti somnijs ad sciendum futura. R.
Rñ. q̄ si q̄s sit certus p̄cedere ea ex diuina reucla
tione sic licet. Sūt h; vñ eis ad p̄cognoscendam na
turalē cām intrinsecā vel extrinsecam. puta accen
sionem colere aut alterius humoris seu febris futu
re vel pluuia z. h̄mōi. nō tñ certitudinaliter quia
multip̄ p̄nt impediri. Rñ q; talia futura sunt in
parte sensitiua. sicut in dispositione non sicut in cā.
Si vo h̄mōi somnia causentur ex reuelatione de
monū. q̄ est q̄si innocātur exp̄sse vel tacite. puta su
pstitōnes obfauando sic erit illicitū z. mortale pctū.
Et id q; difficile est intelligere q̄si accidāt ex causis
naturalib; vel supnaturalib; a deo vel ab angelis.
p̄pterea eius curiosa obseruatio est temeraria z. p̄
bibita. vñ Ezech. xxxiij. Sicut pturientis eoz tunz

Sponsalia

fantasias patit nisi ab altissimo immissa fuerit visio. Pro clariori tñ intelligentia aduerte q̄ quintuplex ē futuroꝝ dñia q̄ ad somnia p̄tinet. Prima ē q̄runda q̄ hñt cām naturalē determinatā in omni somniāte. sicut feb̄is ⁊ abundantia colere eo q̄ natura repñtat in hoie in q̄ superabūdat colera i somnijs imaginationē feb̄is future. Sicut si somniat de occupatōibꝫ igneis signū est q̄ colera p̄dñat. Si de aere vel volatu signū sanguinis. Si de aqua v̄l liq̄ribꝫ signū flegme. Si de terra signū melancōmie ⁊ hñdōi somnia sunt signa nō cā accidentiū futuroꝝ i homie. Sc̄da ē q̄runda q̄ hñt cām nālem extra hominē somniāte. vt sunt illa q̄ pueniunt ex aliq̄ determinata influentia cozpoz celestiuꝝ. vt pluuie siccitas ⁊ hñdōi. sicut enā faciūt elemēta in brutis. ⁊ sic somnia erūt signa nō cā futuroꝝ nec necessaria h̄ cōtingēter. q̄ multa p̄t̄ impedire tam ista q̄ illa p̄ma. puta medicina ⁊ dispō superior. Tercia est q̄runda hñtuz cām volūtariā in hoie somniante vt sunt illa q̄ dependent ex ope ip̄ius somniātis. ⁊ hec sunt a casu. nisi habeant p̄ reuelationē sicut cuz q̄s aliqñ somniat. q̄ ē volūtariē facturus qd̄ tñ facere nō cogitauerat. Quarta ē q̄runda q̄ p̄ aliquam cām determinatā ex volūtate creata p̄uidēt. vt cū hō multū sollicitus in vigilia de aliquo nō potens cognoscē quō p̄ficiat aliqñ somniāte p̄uidebit propter sedationē motuū interioꝝ ⁊ exterior. Quinta ē q̄runda hñtuz cām volūtariā in alijs homibus a somniāte. vt. s. q̄ illa somniat q̄ aliq̄ facere disposuerūt. ⁊ talia p̄uide nō p̄t̄ in somnijs p̄ aliquā cām determinatā aut naturalē. S; si aliq̄s illa somniat hec ē a casu. ideo dicūtur talia a casu p̄ accidēs fm p̄bm de som. ⁊ vigi. ⁊ hec sunt a dyabolo vt plurimū vt decipiat fidē adhibentē. vel aliqñ a deo aut sanctis āgelis. Prima q̄ ⁊ sc̄da nō ē prohibita inq̄rere p̄ somnia. dñi tñ nō certitudinaliter credat. Si militer nec q̄rta. h̄ tertia ⁊ quinta sunt prohibita ⁊ diabolicū ē vt dixi nisi sit certus de dñia reuelatōe.

Pectacula vide Ludus p̄ totum. ⁊ Loxea.

Sponsalia sunt futuraz nuptiarum p̄missio. xxx. q. v. nostrates. ⁊ dicūt a spōdeo dea. vt i. l. ij. ff. de spon. hinc spōsus q̄si p̄missus ⁊ spōsa q̄si p̄missa. ⁊ ideo post p̄ctū m̄rimoniū p̄ v̄ba de p̄sentu nō dicūtur sponsus nec sponsa. pp̄ie h̄ vxor ⁊ marit⁹. vñ si legat aliq̄d alicui si p̄erit m̄rimoniū cū berta. illico debet sibi legatuz q̄ contraxit p̄ v̄ba de p̄nti. h̄ nō p̄summauerit. vt in. l. cū fuerit. ff. de cōdi. ⁊ de. ff. c. sufficiat. xxvij. q. ij.

Utrū noie maritate veniat spōsa pp̄ie? R. Pa. in rubrica. c. ii. q. in odiosis nō. Et q̄ insert q̄ si statuto cauef ne maritata succedat cū fr̄ibus in bonis parentū q̄ sponsa hñ succedet. Nec enā sponsa de p̄nti venit noie mariti vel vxoris. Nec m̄rimoniū noie veniūt spōsalia. vt idē dicit in. c. ij. loco. de p̄sump. In differentibꝫ vō veniūt solū spōsalia de p̄nti. h̄ i fauorabilibꝫ hñ veniūt spōsa de futuro. pro hoc bon⁹ ter. i. l. nō sine. l. de bo. q. li. ⁊ ibi p̄ l. y. ⁊ alios vid̄ bonā gl. in fi. de nup. s. h̄ si vxor. xxvij. q. ij. in p̄n. Et hoc v̄z nū addat aliq̄ q̄litas deter-

minans ⁊ distinguens. puta maritata ⁊ cognita ⁊ huiusmodi.

Quis pōt p̄bere sponsalia? R. q̄ qlibet qui pōt m̄rimoniū p̄bere fm canones. h̄ sit secus fm leges vt p̄z in. l. si quis officū. ff. de ritu. nup. ⁊ in. l. solet. ff. de his qui no. infa. ⁊ etiā q̄ nō pōt cōtrahere matrimoniu pōt p̄bere sponsalia. vt. j. dicam.

Utrū abientes possint p̄bere? R. q̄ sic p̄ nuncū ⁊ vel l̄ras. l. sufficiat. ff. de spon. ⁊ extra q̄ de. v̄l vouē. c. veniens. ⁊. xxx. q. v. nec illud. Et si nūcium vel p̄curatorem reuocauit anq̄ p̄beret nō erunt sponsalia. fm. Ho. h̄ nūcius ignoraueit.

Utrum alius sine mādato alterius possit p̄bere sponsalia? R. q̄ sic. vt p̄ p̄ filio ⁊ m̄ p̄ filia ⁊ tutorēs ⁊ curatores ⁊ quicuq̄ alij. q̄uis nō habeant mādātū a p̄ncipio. h̄ tñ spōsalia nō sunt. donec ille vel illa scauerit ⁊ ratū habuerit. ⁊ hoc fm canones q̄ nō requirūt nisi consensum. vt in. d. c. sufficiat. ⁊ extra eo. ti. c. cū locū. de despon. ipu. c. vnico. lib. vj. Aduerte tñ q̄ si p̄ p̄ntē filio cōtrahit sponsalia ipō tacētē. h̄ alter nō cōsentiat expresse tenēt sponsalia. q̄ taciturnitas opat p̄sensum. vt in. d. c. vnico. sec⁹ aut in alijs ab ip̄is p̄ie ⁊ m̄fe. q̄ nō sufficit sola p̄sentia. h̄ oportet q̄ alter p̄sentiat expresse vel tacite. ff. c. ad id qd̄. de spon. nec cures de glo. in. d. c. vnico. q̄ Job. an. in nouella eam corexit.

Utrū minor possit p̄bere spōsalia? R. q̄ sic dñi 5 mō sit. vij. annoꝝ cōpletōꝝ. q̄ minor. vij. annoꝝ nō pōt cōtrahere. ⁊ si cōtrahit nō tenēt. Nec orit publice honestatis iusticia. d. c. vnico. etiam si alter sit maior. nisi postea ratificet.

Quō p̄bunt sponsalia? R. q̄ duobꝫ modis. 6 p̄mo simpli ⁊ absolute. Sc̄do sub conditione.

Quot modis p̄bunt sponsalia absolute? R. q̄ 7 tuor modis. Primo p̄ v̄ba de p̄nti si ambo sunt impuberes vel alter eoz. Ma; iuris interpretatione sunt spōsalia de futuro. c. si. de despo. impu. ⁊ dan⁹ in. d. c. vnico. Sc̄do p̄ v̄ba de futuro ad hoc apta. vtputa p̄mitto vel iuro q̄ te accipis in vxorē ⁊ si multa. vt in. c. pe. de spon. Tercio p̄ anuli subarratōnem. xxvij. q. ij. si quis desponsauerit. Quarto per arraz dationē. Sed q̄ ad istos duos vltimos modos dicit Pa. i. c. si. de despo. ipu. q̄ sic possent dicē m̄rimoniū. sicut sponsalia vt in. c. femine. xxx. q. v. Et id̄ aduertendū q̄ si p̄cesserūt v̄ba apta ad p̄bēdū m̄rimoniū tñ anuli subarratio vel datio arraz faciūt m̄rimoniū non sponsalia. Si vō p̄cesserunt v̄ba de futuro sic erūt sponsalia. Si vō nulla v̄ba p̄cesserunt. tunc fm p̄suetudinem iudicabitur aut p̄ m̄rimonio vel sponsalibꝫ. Et si cōsuetudo nō sit in hoc aliqua sic nihil probabit. Si aliud certuz nō p̄t p̄cipi. q̄ talia sunt signa equoca ad m̄ta ⁊ id̄ nihil certū p̄bant. c. illud. de p̄sump. patet quia ar. re etiā dant in alijs p̄tractibꝫ. vt in fi. de cōtrahen. emp. in p̄n. Si aut solū vnus v̄ba p̄cesserunt tunc immissio anuli ⁊ acceptio arraz denotat consensum alterius expressum. Et sic erūt sponsalia v̄l matrimoniu fm ea. vt no. glo. in. c. pe. de spon. In dubio tamē in subarratōe p̄ immisionē anuli p̄sumenduz est pro m̄rimonio. quia res fauorabilis est. vt in. c. h̄is. de p̄sump. ⁊ in. c. si. de re iudi.

- 9 **¶** **Q**uid si quis promittendo quatuor puellis unā ipsarū accipere sponſalia: Rñ. q. nō. vt i. c. ex ſponſalibus. de ſpon. li. vi. niſi aliqua earū factū in eum ſpūliter conſenſit.
- 9 **¶** **Q**uid ſi p̄turauit dare vnā de filiabus ſuis: Rñ. Ho. 7. Sof. q. ſponſalia nō ſunt. ſi nō p̄ tenet vnā dare 7 quā voluerit. inſti. de ac. ſ. p̄terea. Et ſi vnā obtulit 7 ipſe nō acceptauit ē abſolutus a p̄miſſiōe ff. de ver. ob. l. ſtipulatus ſum. 7 ſi omnes mouant p̄ter vnā. illā dare tenet. ff. de p̄ben. emp. l. ſi i empti one. ſ. ſi emptio. Qd̄ limita. vey ſi puella voluerit alīs nō. q. nō tenet per tale iuramentū p̄ niſi ad faci endū qd̄ in eo ē. no. glo. in. c. et lris. 7. c. licit. d. ſpō. 7 h̄ de iure ciuili p̄miſſes factū alienū non obliget niſi ſpecificē etiā p̄miſerit ſe facturū vel curaturū. vt inſti. de iuri. ſtipula. ſ. ſi quis aliū. tū qū promiſit cū iuramento etiā ſimpli tenet p̄ſtare operam quā pōt. ſicut ſi ſpecificē ſe obligaret. ar. c. ad n̄ſam. de iur. iur. 7. l. cū p̄. ſ. filius m̄ſem. ff. de leg. ij.
- 10 **¶** **Q**uid ſi p̄miſit vnā determinate. 7 ſi illā nō poſſet dare alterā: Rñ. ſi p̄ma p̄ſenſit nō poterit aliam h̄re. quia in eſt publice bonoſtatis inſtituta etiā ſi p̄pter impedimentū aſſimutatis cū p̄ma nō potuit cōtrahere. Secus ſi nō p̄ſenſit. q. tenet ſcōdam dare. de ſpon. c. et lris. el. ij. de reſti. ſpo. ex parte.
- 11 **¶** **Q**uid ſi aliq̄s p̄miſit alicui q. eā deſpōſabit. Rñ. q. ſi p̄miſſio fuit q. deſpōſaret eā de futuro. ſic non erūt ſponſalia anteq̄ deſponſet eā ſin vin. 7. d. An to. in. c. is q̄s. de ſpon. Si vō p̄miſſio fuit q. deſpōſaret eā. l. per verba de p̄ſenti. ſic talis p̄miſſio faciet ſponſalia ſin Lar. in. d. c. is q̄. Et ſic ſumus in du bio. tūc in locis vbi cōſuetū ē q. p̄mo cōiter acci piuntur per vba de futuro nō erūt ſpōſalia iudican da. S; vbi cōiter accipiuntur per vba de p̄ſenti. ſine alijs ſponſalibus erūt ſponſalia cōtracta per talē pro miſſionē. qd̄ bñ no. quia ſepe in practica.
- 12 **¶** **Q**uid indiftincte poſſit i ſponſalibus arrarū tradi no interuenire: Rñ. Pa. in. c. gēma. e. ti. Jo. an. 7. di cū p̄ſiderādā q̄litate p̄ſonarū 7 q̄ntitate arrarum. Si etiā inter viles p̄ſonas iteruenit traditio magna r̄ arrarū. ſic nō valet. q. eſt cadē rō in eis. ſicut 7 in pena. 7 h̄c opi. v̄ tenere Ly. in. l. mulier. l. d. ſpō. 7 h̄ Bar. in. l. ticia. ff. de ver. ob. indiftincte velit q. admittantur. dūmō nō excedat q̄ntitatez dotis vel donationis p̄pter nuptias. tū p̄ma opi. ē equo: in cōſcia. q. euz habent rōem legis non ē curandum de v̄bis. l. nō dubiū. l. de legi.
- 13 **¶** **Q**uid q̄ requiruntur vt valeat arre. Rñ. q. dno. p̄mo q. q̄ntitas ſit vere nūerata 7 tradita parti. Se cus vbi p̄s p̄ſiteret tū ſe recepſiſſe ſin bart. i. d. l. ticia. 7 ſed. p̄ſi. d. iij. Et etiā dicit Barto. ibidē. q. ſi vtraq; p̄s p̄ſiteret ſe recepſiſſe ab altera. etiā ſi vere interueniſſet ſolutio. h̄ poſtea reſtituta fuit. quia ſi ſolui tibi mille. 7 a te recepī alia mille nō video: ſol uſſe. ar. l. q̄ ſic ſoluit. ff. de ſolu. l. multi teneat p̄ euz in hoc vltimo. de q̄ vide Bal. in. l. ſi. l. de ſpon. 7 v̄ equo: opi. Bar. 7 eam ſequit̄ Pa. 7. d. Anto. in. d. c. gēma. q. ſaalius q̄s p̄miſit q̄ exburſet. 7 ideo nō v̄ exburſare q̄ tatundē recipit ſtatim 7 p̄ p̄terea tenet Bar. ibidē fundū non poſſe dari loco ararū. etiā ſi vendēs cōſtituat ſe noie algerins poſſi

dere. q. l. ſi. l. de ſponſa. loquit̄ de aris traditis in q̄ntitate. 7 annullat aliā penā. q̄ nō debemus extra illū caſum arras approbare. S; p̄ Bar. ē Ange. 7 Imola. in. d. l. ticia. 7. d. Lucas de graſſis dicētes q. p̄dicta. l. ſi. nō facit mentionē de q̄ntitate. 7 ſic ſin eos pōt dari fundus. 7 eſt verior opi. Secōdo requirē q. nō ſint in tali q̄ntitate reſpectu dantis q. tranſe ant in locuz pene. vt. ſ. dicit. Aduerte tū q. ceſſat p̄ ditio ararū qū per eū nō ſtat. nec cām p̄buit vt ſi fieret m̄rimoniū. l. de ſpon. l. vlti.

¶ **Q**uid pena appoſita in ſpōſalibus valeat: Rñ. Pa. i. d. c. gēma. colligendo dicta doctorū in. d. c. gē ma. 7 in. d. l. ticia. q. aut pena apponit̄ inter p̄ben tes 7 indiftincte non valet ſin cōiorem opi. 7 tenet Bar. i. d. l. mulier. etiā de illa pena q̄ ē i lucro p̄den do. v̄ ſi dixerō p̄miſſo tibi donare cētū. ſi nupſeris mihi nō valebit. vt in. l. ſi ita ſtipulat. ſ. ſi tibi nu pſero. 7 ibi p̄ bar. ff. de v̄. ob. Qd̄ tū limita. vey. niſi is cui p̄miſſio ſit eſſet nobilito: q. tūc videt̄ poti⁹ donare aīo recompenſandi rōne nobilitatis. Pro hoc facit qd̄ no. bar. in. l. j. l. de dona. aī nup. 7. l. ſi voluntate. l. de do. p̄miſ. Aut pena apponit̄ inter parētes ipſoz p̄bentū ſeu alios ita cōiuctos cōtra hentibus ipſis. q. verifit̄ iſti inducerent̄ ad p̄ctum m̄rimoniū ne parētes vel amici eozū incurrant ſeu ſoluāt penam. 7 ſic nō valet. vt in. d. c. gemma. ſin vñū intellectū. et i. d. l. ticia. 7 in. l. heres me⁹. in ſi. ff. de cōdi. 7 demon. Valeret tū illa q̄ ē in lucro p̄dē do. vt p̄ Bar. i. l. ticio. ſ. ticio. el. j. ff. de p̄di. 7 demō. Aut pena apponit̄ inter alios a p̄ſectis. 7 ſic va let etiā ſi talis extraneus promiſerit nomine mulie ris ſub certa pena ſin cōem opi. Aduerte tū ſingu lariter q. tales p̄miſſetes ſub pena q. ticia p̄bet cū ſempromo ſi q̄ntū in ipſis ē faciūt nō incurunt pe nam. q. difficultas ex quo factū ē in obligatione ex cludūt cōmiſſionē pene. vt ē tex. no. in. l. ſi vebēda. n. ſi. ff. ad. l. ro. de ſac. 7 i. l. ij. ff. ſi q̄s cautio. 7 hoc te nuit Jo. pla. vt refert ſede. p̄ſi. d. iij. 7. do. Anto. i. d. c. gemma. 7 ſequitur Pa. ibidem. facit quod no. Bar. in ſimilibus terminis in. l. continuus. ſ. illud. ff. de v̄. ob. quod no. q. facit vt ille qui in cōtractu ſub pena promittit̄ p̄ filio vel amico. q. rauſicabit. q. ſi facit q. in ſe eſt euitat penā. 7 hoc verū de pena q̄ conſiſtit in perdeno vel minuēdo de p̄rimonio Secus de alia q̄ eſt in acquirendo. q. ceſſaret lucrū niſi impleret̄ promiſſum.

¶ **Q**uid poſſit interuenire pignus pro m̄rimonio contrahendo: Rñ. ſuit opi. diuerſa. Inno. tenet q. ſic. per. l. vnica. l. ſi rector p̄uauin. d. Anto. tenet q. nō pōt. niſi p̄ intereſſe p̄ſtāda. Jo. an. dicit diſtin guendū ſin q̄litate perſone. q. vile pignus nō ha bet intimidare magnū virū. 7 ſic pōt interuenire. Sed de iure v̄ verior opi. do. Anto. pro qua facit qd̄ no. glo. i. l. ſi ita ſtipulatus fuero. ſ. ſi tibi nupſe ro. ff. de v̄. ob. q̄ dicit q. omnis ſtipulatio in talibus ē reprobata. 7 in. d. l. vnica. contractus arrarū voca tur pignus. 7 ideo non obſtat.

¶ **Q**uid intereſſe poſſit peti: Rñ. Jac. de are. Ly. 7 i 6 cōiter doct. i. l. j. l. de ſpō. 7 in. d. l. ticia. q. ſi p̄t peti. niſi dolose pars ſe h̄uerit. q. tūc petet actōe de dolo. nō aīnt p̄pter ſtipulationē. q. ex cōceſſione iuris al

Sponsalia

- vera pars potest a sponsalibus desistere. et ne matrimonium intimidetur propter solutionem pene. et istud sequitur Host. in sum. et Pan. in. d. c. gemma.
- 17 **Queritur** an recipiens arras lucrēt eas ptracto matrimonio: R. f. d. c. cōsilio. post Jo. plagiaz et Pa. in. d. c. gemma. q. nō. et sequitur Host. in sum. licet in. d. c. gemma. teneat q. lucrat. sed nō est vez cū nullo iure probetur. et ideo restituet. Sed si nō sequitur ex defectu alterius partis. sic lucrabitur. Si vō ex defectu suo sic reddet dupluz. l. arris. et l. si. q. incipit mulier. L. de spon. Hoc vez si accipiēs est maior. xxv. annis. vel si veniā etatis impetrauit alis non tenet. nisi simplū restituere. d. l. si. quis ex defectu suo nō fuerit secutū mrimoniū.
- 18 **Quō** contrahuntur sponsalia sub conditōe. dic ut dictū est de matrimonio. et fm illas regulas. vide Matrimoniu. iij. Impedimento. iij. Vñ aduerte q. ante aduentū cōditionis sponsalia non sunt nec ontur publice honestatis iusticia. ut in. d. c. vnico. de spon. li. vj. nisi p factū a conditōe recedat. puta. cognoscendo eam. de fōndi. appo. c. de illis. in tex. et in glo. et in. c. super eo. et in. c. p. tuas.
- 19 **Quid** si quis dicat alicui. do tibi fidē q. te accipi am in vxorē. et illa nihil rīdeat. nec vbo nec signo: Rñ. q. sponsalia non sunt. Sed tñ cōpellendus ē talis q. dedit fidē. ut eam seruet si alter voluerit fm Rodo. Sed ego non credo q. aliqua intermedia interuenerūt. anq. alter cōsensum demonstraerit ff. de ver. ob. l. cōtinuus.
- 20 **Quō** sponsalia dissoluūtur. Rñ. q. in. xvij. modis pmo per mutuū consensum etiā si erant iurata hoc tenet Spe. ti. de legato. S. nūc ostendendū. et Pa. in. c. p. terea. de spon. dicit hāc cē cōiorē opi. h. glo. in. d. c. p. terea. teneat nō posse sine pctō. Sz mibi placet distinctio Innoc. in. d. c. f. q. aut iurauit intuitu vxi aliquā mulierē accipere in vxorē et non potest illā remittere. Si vō non intuitu dei. sed ppter eius complacētā sic pōt se absoluerē.
- 21 **Sz** nūquid si sponsalia non erant iurata poterit alter nō consentiente altero recedere a sponsalibus ptractis: R. fm glo. in. l. j. L. de spon. q. sic. etiā de iure canonico. et sequitur Ly. ibidē. et hoc idē v. sentire Gratianus. licet dubie. xxvij. q. ij. S. h. aliud. et S. si. Nec ob. c. desponsatā. xxvij. q. ij. q. loquit in matrimonio de presenti. Item nec. l. j. ff. ex qui. ca. infa. irro. Vbi sponsa efficit infamis si bina spōsalia cōtrahit q. ē vez. nisi sponsalibus primis renūciat. h. q. ipsi renūciat habet locū. l. j. L. de spon. q. dicit vna desponsata alteri non prohibetur nubere. Nec ob. q. nudum pactū ecclesia cōpellit obseruare. c. j. de pactis. quia istud est spāle in matrimonio ppter rōnez lre. ut sit omnino libez. ar. c. requisiuit. de spon. et qd no. Inno. in. c. veniens. de iure iur. et placet mibi q. aliqua noua cā cū ad hoc inducit. q. si a principio fuisset impedimentū dedisset ne contraheret aliter non credo sine peccato mortali possit recedere a sponsalibus primis cum alia cōtrahendo. altera nō consentiēte.
- 22 **Secō** q. alter intrat religionē etiā ante pffessionem. c. veniens. qui de. vel vo. fm vnū intellectuz qd facere pōt ante carnalē copulā. etiā alio iuri
- to. vt. s. Matrimoniu. iij. S. xvij.
- Tercio** q. alter pbit cum alia psona p verba et 23 pñti. vel per vba de futuro carnali copula subsecuta. d. c. si inter virū. et c. j. de spon. dno.
- Sed** quid si cognouit post spōsalia ptracta alia 24 mulierē et post coitū pxit cū ea spōsalia etiā. Rñ. q. prima non soluētur ppter hoc. h. oportet coitus sequat pñti sponsalioz. c. veniens. el. ij. de spon.
- Sed** quid si prima sponsalia fuerit ptracta sim 25 pliciter. scōda vō cū iuramento: Rñ. q. tenet redire ad pma. q. nō dissoluūtur p tale iuramentū. c. sicut ex lris. de spon. xxij. q. iij. in malis pmissis. et hoc esset verū si nō intēderet a pmissis recedē. secus si a pmissis intēdit recedē ex cā cū possit vt dixi. iō scōda tenebit. et ad. d. c. sic ex lris. dicit q. loquitur q. sine aliq. nona cā vult frāgere fidē quā dedit pme. alis non.
- Quarto** q. alter se transfert ad aliaz regionē vñ 26 si nō ē spes de primo reditu. credo q. dissoluuntur etiā iurata. vt videtur sentire Pan. in. c. de illis. cō. ti. et etiā glo. in. d. c. de illis. dum dicit fm leges. q. si innuat aliud esse de iure canonico. et placet mibi ppter piculū incōtinentie. Nam fm leges si p bennū expectauit alē cū q. ē in puincia et nō excutus fuit nuptias libē alteri pōt nubere. L. de spō. l. ij. et si ē in alia puincia dz expectare post tres annos vt in. l. ij. L. de repu. et hoc si ē absens ex probabili cā tñ. Si vō sit absens ex probabili et necessaria cā. dz expectare donec adsit. vt. ff. de sponsa. l. sepe. vide glo. q. hic tenet in. d. l. ij. L. de sponsa. nec ob. d. c. ex lris. q. h. dicit q. p quatuor ānos vel. v. expectauit hoc nō astabat. h. fuerit allegatū. et si pstatet papa pñiam non imposuisset de puirio. vel potes dicit q. iō ibi imponit pñia q. sine auctate suspicōis nō debuit puenire iuramento. Sz si cum auctate suspicōis cōtrauenisset. tūc credo emtaret etiā penā arrarum vt nō eas amitteret si interuenerūt quis etiam nō expectet tēpus statutu p leges et fm Mo. in. d. c. de illis. et alios doc. post ipm iudex dz talē absoluerē. ppter piculū fornicationis. qd bene nota.
- Quinto** q. certus terminus ipis appositus fuit. 27 Nam ipō elapso ille per quē nō stent liber est et nabit sine perinurio. sed alteri imponitur pñia de puirio. vt in. c. sicut ex lris. eo. ti. Et hoc verū nisi a principio fuisset pure cōtracta et postea cōueniunt de die nuptiaz. q. per lapsum illius diei nō liberatur alter q. terminus ex postfacto fuit appositus p sollicitudo implerētō pmissionis iam facte et pure. si ad finiendū pmissionem fm theozicā do. Anto. in. d. c. sicut ex lris.
- Sexto** q. alter leprā vel paralysim incurrit aut 28 visum vlnasum amisit. aut ei aliquid turpius euenit. vt in. c. lras. de coniugi. lepro. et d. c. sicut. et in. c. quēadmodū. de iure iur. in tex. et in glo. Et hoc verum si turpitudine aduenit post contractum. secus si tēpore pñtus inerat. sicut nec contrahens pōt allegare suspectū debitozē ppter pubertatem pcedentē seu mores. ad quod facit. l. si creditores. ff. de pūile. cre. et l. si. L. de spon. et ibi per Bar. et Panor. in. c. quemadmodū. de iure iur.
- Septio** q. alter fornicat q. ad innocentē. h. ille q. 29 fornicatus nō pōt reslūre si alē innocētē vclit pbe

re fecit. c. ij. de transla. p. l. Et si etiā fornicatio esset violēta pōt spōsus eā dimittere fm Job. an. 7 glo. in. d. c. quēadmodū. 7 sequit Pan. ibidē. 7 Hugo xvij. q. ij. raptor. 7 etiā tenet q pōt dimitti si tpe de spōsatois erat corrupta cū tū crederet vginē.

30 Octavo qñ alter eorū efficit hereticus. qz ē fornicatio spūalis. xvij. q. j. nō solū. 7 c. iam nūc.

31 Nonō pōt capitale inimicitā supuenitē inter spōsum 7 spōsam pōt alē petē separationē fm Hof. in summa p rōnem. c. ij. de spon. 7 c. rediuit. eo. n.

32 Decimo qñ pmissit sponsa dare certā qñtitatē p vote 7 nō pōt dare sic soluit spōsus ab obligatio ne fm Jo. an. in. c. de illis. de cōdi. appo. Idem dic de qñcūq; alia pditione interuenitē si deficit.

33 Sz qd si sponsa ptrauit sponsalia 7 nō promisit votem certā: Rñ. qz videt pmississe omnia bona sua in vote. vt no. in. l. mulier bona. ff. de iur. doti. 7 per Bar. in. l. si constāte. ff. so. ma. Et ideo si labit in facultatibus 7 nō potest dare nō cogit spōsus eā ducere. quia deficit conditio subintellecta. s. si res in eodem statu pmanerit. vt in tex. 7 in glo. 7 d. c. quēadmodū. facit. c. per vestras. de vote post diuor. re si. 7 qd ibi no.

34 Undecimo qñ supuenit affinitas. vt si sponsus cognoscit panguinea sponse vel econtrario. xvij. q. ij. si quis sponsam. de eo qui cognō. p. sang. vro. sic. c. et lris. 7 de plumbus alijs. c.

35 Sz qd si supuenit publice honestatis iusticia nū quid dissoluēt pma spōsalia: Rñ. qz non. qz per sponsalia pmo cōtracta fuit pmo inducta publice honestatis iusticia 7 per. ij. inductā non potest tolli pmo inducta sicut in simili. lviij. di. si quis.

36 Duodecimo si fama sit qz inter eos sit canonicū impedimentū 7 de fama vel scandalo doceat. c. cūz in tua. de spon. de consang. 7 affi. c. ij. de testi. c. sup eo. fm Hofi.

37 Tercio decimo qñ sponsalia fuerūt contracta infra annos pubertatis 7 post pubertatē petit absolui an aliquē tacitū psumum habiūt in pubertate. c. de illis. el. j. 7 c. a nobis. de spon. etiā si nulla sit cā qre vult absolui post pubertatē fm Pan. in. d. c. de illis. Sec⁹ si pubes p̄rit cū impubere ipse non pōt resistere. Silt nec impubes. an pubertatem.

38 Quarto decimus ppter susceptionem sacri ordi nis fm do. Anto. post Jo. an. in Rica. de spon. fa. tit. xvij. q. ij. §. ecce.

39 Quinto decimus ppter cognitionem legalem. vel aliud impedimētū. de quo dic vt. s. Matrino nū. ij. per totum.

40 Sexto decimus ppter votum simplex castitatis postea factū. vt in. c. veniēs. q. de. vel vo. fm vnuz intellectū. Et lz Dy. recitet Inno. Hof. 7 Hof. te. nētes qz votū simplex de castitate nō soluit sponsa lia iurata. qz eqle vinculū ē iuramentū voto. Et id qz precedit obtinet. tū tenet qz soluit spōsalia. qz ma ius bonū ē cōtinere qz nubere. 7 ideo etiā licite pōt fieri si bono zelo fiat. 7 sponsalia soluit. qz 7 sequit do. Jo. an. in. d. c. de illis. de spon.

41 Septimo decimus ppter scienciā sponsi. fm Pa. in. d. c. veniēs.

42 Quero vtz in prefatis casibz reqratur iūctas in

dicis ecclesiastica: Rñ. fm Jo. an. i. d. c. de illis. d. spō. qz sic. qz corā eo dz pban cā. c. porro. de diuor. aliter grauitur peccat. vt vi per. c. si duo pueri. de despon. impu. facit. xvij. q. ij. seculares. fallit hoc in. ij. ca. su. 7. ij. 7. vij. fm Rica. in. iij. di. xvij. 7. r. xj. xiiij. xv. xvj. fm do. Jo. Anto. in. d. c. de illis. de sponsa. Sz ego credo qz etiā fallit in alijs casibz qñ notorie de eo casu cōstat ppter quē dissoluūtur. Silt si spōsalia sunt secreta. idē dic fm Ric. vbi. s. qz secreta nō subsunt iudicio ecclesie. Et lz non debeat als separi sine iudicio eccle. tū si faciūt in casibz predictis sine iudicio ecclesie. non credo mortaliter peccent. 7 c. si duo pueri. prefatum cū. d. c. seculares. loquūtur qñ non ē in aliq cā de predictis. 7 maxime qñ nō sunt iurata sponsalia. Si aut quis recedat a spōsaliibus non ex aliquo predicto: nuz casuū peccat mortaliter. fm Tho. licet ecclesia non cogat. vt no. in. c. requisit ut. de spon.

Statutum quis potest facē: Rñ. qz ille qui potest facere legem. de quo vide. s. Lex. §. ij.

1 Vtz statutū ordinarij liget extra territorū delin. qñtē subditū suū vide. s. Excoicatio. j. §. x. 7. xj.

2 Vtz delinqns in loco exempto liget statuto ep̄i. 2 Rñ. Se. in. c. vt animaz. de p̄sti. lib. vj. Job. cal. 7 Jo. an. ibidē disputauit qz nō. p. d. c. vt aiāz. 7 per c. cū eps. de of. or. li. vj. 7 per glo. in de. q̄uis. de fo. cōpe. Rñ. qz loq̄ exempt⁹ 7 locus extra diocesim rēparatur allegat. c. luminoso. xvij. q. ij. c. j. de sta. regu. in si. li. vj. 7 de. si. de p̄uul. 7 mly placet 7 est verior opi. lz fede. de senis. 7. d. Marilius teneat contrariū. vt i p̄silio. ij. predicti fede.

3 Sed nūquid si statutū p̄hibet ne vadāt ad locū exemptū ligabūtur cūtes. Rñ. d. Philippus de pe rullo in. d. c. vt aiāz. qz sic si ex cā hoc fecerunt quia sic facere p̄nt. facit qd no. Bar. in. l. relegatoz. ff. de interdicitis vbi vult qz ciuitas ppter comodū ciuitatis. vel odiū eorū ad quos non vult vadāt. prohibere pōt ciuitibus suis ne vadant ad tales terram. 7 no. idem Pa. in. c. postulasti. de fo. compet. Qd bñ no. pio statutis ep̄orum excoicantibus accedentes ad monasteria monialū. qz ligāt. qñ ex cā legitima hoc faciūt in odiū monialū. qz ppter sua scelera hoc merētur. Secus si facerēt in penā illius contra quē fertur snia. qz tūc nō p̄nt prohibere fm Pan. vbi. s. nisi habeāt iurisdicōne in loco exempto. puta. quis p̄nt arcere accessum. vt in de. attēdētes. de stat. mo. de quo vide. s. Monialis. §. iij.

4 Vtz statutū liget religiosū qz excoicat accept⁹. tes aliq̄d officiū extra ordinē nisi p̄us resignauerit libros 7 alia qz bz i ordie si p̄morus i ep̄m assentit si ne resignatōne. Rñ. vt. s. Excoicatio. j. §. x.

5 Vtz statutū liget nō subditos delinqntes i ter ritorio data scia statuti. vide in. d. §. x. 7 qñ obliget ad culpā solū vl ad penā. vide Obediētia. §. j.

6 Vtrum ignorantia excuset a pena statuti. vide i s d. §. x. et. s. Ignorantia. §. iij.

7 Vtz statutū laicoz loquēs generalit̄ extēdat ad clericos: Rñ. vt. s. Lex. §. v. et de statuto impediē te liberam facultatē dandi ecclesijs vel circa mortu ana. vide. s. Immutas. §. xlvj. 7. xlvij.

8 **Utrum** statutū factū a cōitate q̄ ciues damnifi-
 cati nō possint petere satisfactōne valeat: Rñ. Pa.
 in. c. in nra. de iniur. q̄ nō. q̄ statutū in p̄iudiciū
 singulorū nō valet. nisi ipsi consenserūt z cōitas nō
 potest statuere super iuribus singulorū. h̄ solum su-
 per iuribus vniuersitatis. vt no. glo. singularis i. l.
 iij. l. que sit lon. consue. z in. c. cum om̄es. de cōsti.
 facit. l. id qd̄ n̄m. ff. de re. iur. Nam solius p̄nci-
 pis est tollere ius alterius. nec etiā potest sine cau-
 sa. vt no. in. c. q̄ in ecclesiariū. de cōstit. z in. l. si
 cōtra ius vel pub. vti. z in. de. pastoralis. de re iudi.
 vñ si debet valere oportet vel q̄ singuli cōsentiant
 q̄ ē impossibile cū ibi sint multi infantes. v̄ q̄ cōi-
 tas haberet iura p̄ncipis. z p̄pter bonū publicum
 z ad tollendū scandalū hoc faceret. ar. d. c. que i ec-
 clesiariū. z q̄ ibi no. als nō pōt obesse nō p̄sentibz
 ar. d. c. cū oēs. z l. j. ff. de magistra. z qd̄ no. Archi. z
 Semi. in. c. licet. de cōsti. li. vj. facit qd̄ no. Ludo.
 de roma. in nota. dicens. q̄ inferior a p̄ncipe nō po-
 test statuere in p̄iudiciū alterius nō citati neq̄ cō-
 sentientis. vt in. c. si. de ma. z obe. z in. c. si. de his q̄
 fi. a p̄cla. c. cū oēs. de cōsti.

9 **Utrum** statutū quo cauē ne filia succedat erēdat
 ad bona sita extra territorū statuentium: Rñ. fm
 Bar. in. l. cūctos p̄p̄bs. de sum. tri. q̄ nō h̄ succedet
 facit quod dico. s̄. Pena. S. xxiij.

10 **Utrum** in re cōi pluribz vt singulis valeat quic-
 quid maior pars collegij statuent: Rñ. Pa. i. d. c.
 cū oēs. de cōsti. q̄ nō. nisi singuli consentiāt. fallit
 in quattuor casibz. Primus qñ velle deputare rem
 ad vsū destinatum. l. per fundum. ff. de seru. ru.
 p̄edio. Secundus qñ sit fauore administratōis bono-
 rū pupilli. l. iij. ff. de admini. tu. Tertius qñ fauore
 liberationis. quia tunc valet q̄ maior pars facit. l.
 maiorem. ff. de pact. l. si. l. qui bo. ce. poss. Quartus
 fauore litigij dirimēdi. Nā valet sentētia duoz ex tri-
 bus arbitris. Et hoc intellige in re q̄ conuenit plu-
 ribus vt singularibus iure singulari. Secus si iure
 ecclesie vt sunt p̄bende q̄ non conueniunt cano-
 nicis vt singulis sed iure ecclesie. q̄ super talibz bñ
 potest maior pars disponere z deputare ad p̄m
 vsū. vt est tex. no. in. c. si. de his que fi. a ma. par.
 ca. z ibi per Inno.

11 **Utrum** collegiū possit disponere super rebus pri-
 uatū: Rñ. Pa. in. d. c. cū oēs. q̄ si nō habet iura rega-
 lia. puta q̄ bz dñm super se nō potest. Vnde maior
 pars scholarium nō pōt obligare vnū scholarē vt di-
 sponē de rebus suis. vt no. glo. in. l. ij. l. q̄ sit long.
 consue. nisi forte fm qd̄ no. Barto. in. l. iij. ff. de re
 iudi. qñ vniuersitas esset obligata. z nō esset soluē-
 do quia tunc posset ponere collectam singulis vt ē
 glo. not. in. l. j. ff. q̄ cuiusq̄ vniuer. Item nō solum
 causa necessitatis. sed etiam pietatis. vt in. d. c. fina.
 Item fm Inno. z cōiter doc. etiā in casu vtilitatis
 z p̄ba in. c. j. de his q̄ fi. a ma. par. ca. Ex mera em̄
 voluntate nō pōt disponere de iuribus alterius. vt
 no. glo. in. d. c. cū om̄es. z Inno. ibidem z Jo. an.
 in regula. qd̄ om̄es t̄git. lib. vj. in mercurialibus.
 Sed ego limito v̄z in p̄iudiciū. sed in bonum z
 vtilitatem bñ posset. q̄ maior pars fice representat
 totum. l. aliud. S. referi. ff. de reg. iu. z l. qd̄ maior.

ff. ad muniā. Item aduerie fm Pa. in. d. c. cū oēs.
 q̄ si dispositio sit in damnum vel dedecus vniuer-
 sitatis vel pauate cōsuetudinis vnus solus pōt re-
 sistere. vt in. d. c. fi. z no. Inno. in. c. accedentibz. de
 p̄uile.

12 **Sed** quero quot de vniuersitate debeāt conue-
 nire vt actus valeat: Rñ. Pa. in. d. c. cū oēs. q̄ cōis
 sentia canonistaz z legistaz ē vt saltē due partes vni-
 uersitatis cōueniāt. vt in. l. nulli. ff. q̄ cuiusq̄ vni-
 uer. z l. noiationū. l. de xcu. Et ex his duabz par-
 tibus maior pars dz p̄sentire. Ita sentit Inno. in. c.
 ij. de no. ope. n̄c. z Bar. in. l. oēs p̄p̄l. ff. de insti. z
 in. de hoc vide. s̄. Electio. S. vj.

13 **Sed** quid si nō conueniūt due partes: Rñ. Pa.
 in. d. c. cum oēs. opt. canonistaz ē. q̄ si ē aliquis ad
 quem spectat cōuocatio vniuersitatis z ad manda-
 tum eius nolunt conuenire. q̄ t̄c p̄nt explicare q̄
 conueniūt. licet nō sit maior pars collegij. hoc vo-
 luit Inno. in. c. j. de ma. z obe. z in. d. c. ij. quia nolē-
 tes venire faciūt se alienos. vt i. c. cū nobis. de elec.
 z sic non computātur. Si v̄o non est aliq̄s ad quez
 spectat officium conuocandi. tunc si instat tempus
 termini p̄fixi vniuersitati ad actus expeditionem
 minor pars pōt cōuocare maiore. z nolentem veni-
 re pōt explicare. q̄ minor pars nō debet p̄nari iu-
 re suo p̄pter negligentia vel p̄emptū maioris par-
 tis. vt no. in. c. in. causis. de elec. z in. d. c. cū nobis.
 Si aut terminus non est p̄fixus. tunc oportz sint
 due partes. Tercia tñ pars poterit agere de cōtem-
 ptu. vt probatur in. d. c. ij. z c. in. causis. z d. l. noia-
 tionum. Et hoc tene. licet legiste aliter dicant.

14 **Quo** statutū debet interpretari: Rñ. Pa. in. c. cū di-
 lectus. de consue. q̄ vt em̄et correctio legis seu iu-
 ris cōis dz latissime vel strictissime interpretari sic
 electio capit̄ p̄ p̄firmatōne in. d. c. cū dilectus. non
 tñ talit̄ q̄ v̄ba imp̄p̄entur vt iuri cōi conueniant
 facit qd̄ no. Barto. in. l. p̄tor. ait. ff. de dam. infec.
 Qd̄ limto qñ v̄ba sunt clara. h̄ vbi verba sunt du-
 bia vel habēt multiplices intellectus. tunc debemz
 facere interpretationem z intellectū em̄ imp̄p̄iū
 vt minus recedamus a iure cōi q̄ fieri pōt. vt no. i.
 d. c. cum dilectus. z in. l. ij. l. de noxa. vide p̄ Bar.
 in. d. l. omnes populi. ita tñ q̄ aliquid operet̄ z ali-
 quid addat ad ius cōe. etiam quando ē fm ius cōe
 fm Pa. z doc. in. c. ex parte. de ver. sig. facit. c. si pa-
 pa. de p̄uile. vbi v̄ba debēt aliqd̄ operari. dicit tñ
 Bar. in. l. iij. S. p̄tor. ait. ff. de dam. infec. q̄ si sta-
 tuto cauē vt citatio fiat ad personas si reperiri po-
 test q̄ p̄ nullo seruit. h̄ tunc dicas plus t̄meri solet
 q̄ specialiter cauē q̄ generaliter.

15 **Sed** nunquid debet stricte interpretari qñ gene-
 raliter loquit̄ vt alius lucret̄: Rñ. q̄ non arg. l. pro-
 spectis. ff. qui z a quibus. sed vbi agitur de dimina-
 tione patrimonij. sic debz stricte interpretari ne ali-
 iuste incurrat damnum. vt plene no. in. d. l. oēs
 p̄p̄l. z videtur tex. in. d. c. cum dilectus. z in. d. l. ij.
 l. de noxa. z Pa. in. c. constituit̄. de restit. in integ.
 hoc sequitur Bar. in. l. sancimus. l. i. quibus ca.
 in integ. resti. non ē ne.

16 **Utrum** verificet̄ in casu ficto: Rñ. Pa. in. c. cū di-
 lectus. de cō. nō resti. q̄ si statutū loquitur z disp̄

in materia iuris communis in qua casus fictus equipat vero: vtpote in casu in q̄ nō residēs habet pro residente. vt in. d. c. cū dilectus. sic verificat q̄a p̄stitutio disponens regularit̄ id q̄d ius d̄ recipere oēs limitatōes iuris. facit. d. c. cū dilectus. 2 clarius. c. ad audientiam ibidem. Si vō statutū esset cōtra ius vel p̄ter 7 odiosum: tūc non verificatur in casu ficto. s̄ v̄ba d̄nt intelligi pp̄rie. i. i suo pp̄rio significato et sic intellige. l. iij. §. hoc v̄ba. ff. d̄ nego. ge. 7. c. in nostra. de iureiur. Et facit q̄d no. Bart. in. d. l. om̄s populi. facit. l. ij. l. de noxa. 7. c. ex pte de ver. sig. facit q̄ dicit Ludo. de ro. in suis no. q̄ argumentū a contrario sensu valet in statutis. nisi queratur vt quis incidat in penas. quia tunc non valet. l. conuenticula. l. de epi. 7. de. habes glo. in de. j. in ver. facere. d̄ vsu. hoc limitat. Se. in. c. vt circa. de elec. li. vj. verū quando statutū non redderetur illusorium si nō recedatur a pp̄ria significatōe ne verborū. s̄ q̄i redderetur illusorium tūc est recedendum. ar. l. si q̄i. in pn. ff. de le. j. 7. q̄d no. in. c. ad audientiam. de deci. 7. tunc indefinita equipollet vniuersali. vt vult Bar. in. d. l. om̄s populi.

17 Quōd debet intelligi statutum seu constitutio. q̄i p̄m̄ est fauorabilis et p̄m̄ odiosa: puta q̄ imponit penā: Rñ. Jo. an. videtur sibi p̄trarius. i. c. ex rescripto. de loca. 7. in. c. sciant cuncti. 7. in. c. fin. de elec. li. vj. Sed ego p̄cordo sic. q̄ q̄i p̄ncipale intētum p̄stituentis est prebere fauorē. tunc dicatur fauorabile si odium tūc dicat odiosum. Ita cōiter no. legiste. in. l. q̄ exceptōem. ff. de condi. inde. 7. ibi gl. Si vō ignoratur p̄ncipale intētū disponēns. tūc dico q̄ q̄tenus continet fauorem debet extendi q̄ tenus vero continet penam debet restringi. et hoc videtur fuisse d̄ mente Bal. in multis locis. Et facit ad hoc q̄ dixi supra Excommunicatio. v. casu. vj. §. iij.

18 Vtrū statutarij deputati a populo possint interpretari statuta per se edita: si oratur aliq̄d dubiū: Rñ. Pa. in. c. ex pte. de v. sig. Jo. an. in. d. c. et cōiter legiste. 7. Bar. in. l. om̄s populi. p̄dicta cōcludunt q̄ nō. ex quo functi sunt officio suo. Nec ob. q̄ est interpretari cuius est p̄dere. q̄ in veritate il li nō p̄diderūt. s̄ ppl̄s qui dedit auctoritatē. q̄ is facit cuius auctoritate fit. c. si diligenti. de p̄scrip. 7. ideo d̄ recurri ad ppl̄m seu consiliū generale. hoc limitat Pa. vbi s̄. q̄i interpretatio est valde dubia Secus si est clara et iuri p̄sona. quia tūc iudex corā quo vertitur questio poterit interpretari sicut 7. legē cōmunē et p̄uilegiū p̄ncipis. vt no. Inno. in. c. cū speciali. de appel. 7. Bar. in. d. l. om̄s populi. facit. l. benignus. ff. de legi. 7. l. si. ff. de consi. pn. 7. l. vnica. l. de p̄ofes. qui in vr. p̄stā.

19 Quantū durat statutū. vtrū post mortē statuentis. Rñ. Pa. in. c. a nobis. el. j. de sen. excō. q̄ sic. nisi expresse reuocetur. vt est tex. in. c. si. de offi. le. Vñ fm̄ sede. p̄silio. xvj. etiā statutū factum a capitulo sede vacante durat creato nouo ep̄o: nisi reuocetur per ep̄m creatum q̄ patet ar. no. ne p̄la. vices su. c. vltimo.

20 Quā ligat statutum: Rñ. q̄ statim habita notitia q̄ quo dic vt s̄. lex. §. xij. 7. xij.

Quō tollitur statutū. Rñ. q̄ tollitur. Primo p̄ 21 vñ actū factū collegialiter a statuentibz vel eorū successoribus p̄tra statutum fm̄. Do. et Jo. an. in. c. ad audientia. de cle. nō resi. et Pa. in. c. cū accessissent de consti. Secūdo tollitur per non vsum. nec requiritur fluxus tēporis fm̄ Pa. in. d. c. ad audientiam. 7. in. d. c. cum accessissent. 7. in. c. pro illorum. de preben.

Vtrū statutū q̄ cōcedit p̄uilegiū nō subdito 22 seu extraneo possit reuocari: puta statuto cautur q̄ quicūq̄ venerit ad habitandū in tali territorio sit exemptus ab om̄i collecta. Rñ. Pa. in. c. nonit. de iudi. q̄ non quo ad illos qui iam venerunt. q̄ transit iam in q̄i contractū quo etiā p̄nceps obligatur. vt in. c. j. de proba. et hoc voluit Bart. expresse. in. l. quod semel. ff. de decre. ab or. fa. et in. d. l. om̄s populi. Intellige nisi ip̄i consentiāt. Quo vō ad illos qui nondū venerunt potest reuocari. ex quo res est integra. ar. l. si pecuniam. in pn. ff. de condi. ob causam. Et hoc verū q̄i generaliter fit. Secus si specialiter fuisse concessum: q̄ reuocari nō possit. facit questio disputata per Ang. in qua determinat nō posse reuocari statutū quo disponebatur: vt p̄as haberet quartā partē p̄denationis postq̄ potestas est electus et p̄sensit electioni. Idē dic de p̄uilegio concessio non subdito. 7. per hoc infert Bar. in. l. p̄uilegia. l. de sa. san. eccle. q̄ laici qui statuerūt singulis annis dandā certā quantitatem p̄ elemosina clericis vel religiosis non poterunt reuocare: allegat. c. ad apostolice. de symo. Hoc sequitur Inno. in. d. c. nonit. 7. Archi. xj. q. j. quibusq̄ super glo. facit quod no. Semi. i. c. licet de consti. li. vj.

Quid si statutū est factū ad comodū subditorū: 23 Rñ. Semi. in. c. h̄. de p̄sti. li. vj. q̄ aut subditi consentiūt reuocatiōi. 7. potest reuocari: aut singuli nō consentiunt. s̄ reuocatur p̄ maiores regentes cōmunitatē. 7. tūc si sit ex causa legitima sic potest reuocari fm̄ vñ casum. Inno. in. c. in nostra. de iur. marime q̄i statutū disponebat super eo super quo ciuitas nō erat obligata. vt ibi declarat Inno. Aut sit sine cā legitima. 7. sic nō valet reuocatio in p̄iudiciū minorū iura no. p̄ Inno. in. c. q̄ in ecciarum. de p̄sti. Hoc limito v̄z q̄i statutū disponit de comodo subditorū circa bona eorū. Secus si cōcerneret circa exercitiū iurisdicōis. q̄ tūc pōt reuocari. q̄ superior est qui h̄ administrare. Ita sentit Archi. in. d. c. licet.

Vtrū statutū iuratiū tollatur p̄ clausulā nō obstantibz quibusq̄ cōstitutōibus et statutis: Rñ. glo. in. c. cū non deceat. de elec. li. vj. q̄ nō. 7. idē dicit Ludo. de ro. in suis no. q̄ cōuenio vel pactū iuratum non tollitur per generalē clausulā. nō obstantibus quibusq̄ pactis. glo. est in de. duduz §. pe. de sepul.

Vtrū statuentes possint recedere a statuto confirmato p̄ superiorē vel sedē apostolicā sine alia licentia. Rñ. Pa. in. d. c. cū accessissent. 7. Barto. in. d. l. om̄s populi. tenet q̄ sic. Sed Bal. in. l. omnium. l. de testa. tenet q̄ nō. Sed Pa. concordat q̄ aut statutū cōcernit p̄ncipaliter fauorē statuen-

Stipulatio

lum. 7 sic est vera opinio Bar. facit. c. pilloy de preben. etiam si statutū cōtineat talē materiā q̄ nō valuisse sine superiore. vt idē Pa. no. in. c. cū. M. de consti. Si vō cōcernit fauorē alioꝝ v̄l bonū pu blicū sic vera est opinio Bal. q̄ nō possunt sine li centiā superioris. Rō q̄ p̄firmādo videtur superi oris suā dispositiōē facere. Nā oīa nra facim⁹ quī bus auctatē impertimur. c. si aplice. de prebē. li. vj. et. l. j. L. de vete. iur. enucle.

Stipulatio Quid sit habes s. pa- cum. in prin.

1 **Stipulatio** transeat ad heredes Rñ. q̄ sic. l. veteris. L. de p̄trabē. 7 co. st. qd̄ intellige verū fm glo. ibidē q̄si potest p̄ aliū impleri factum p̄missum.

2 **Stipulatio** aliquis possit alteri stipulari p̄ altero. R. q̄ non nisi sit eius seruus vel filius. insti. de inuti. stipu. §. si quis alij. vel si p̄curator. l. si p̄curatori p̄ sentis. ff. de ver. obli. glo. tamen tenet in. c. quonēd el. p̄mo. j. q. vij. q̄ de iure canonico promittens ti cio se daturum semp̄renio centū obligatur. ar. c. in ramenti. xxiij. q. v. maxime si interuenit iuramentū ar. l. j. ff. de consti. pecu. Itē per iudices officiales: executores tabelliones alteri acquiritur. l. cum pro quo. ff. de in. ius. v.

3 **Stipulatio** dy esse actus stipulatis 7 cōpromittentis: Rñ. q̄ cōtinuus q̄ si post interrogatiōez se diuer tit ad alia nihil proderit. h. eodē die. p̄mississet. l. cō tinuus. ff. de ver. obli.

4 **Obligatio** stipulata sine cōditōne neq̄ ad certū diē p̄nti die debet. h. nō potest peti illo die quo sti pulata est. insti. de ver. ob. §. omnis stipulatio. 7. §. cū quis. Nā. q̄ non valet stipulatio vel legatū fa ctū in genere de aliq̄ re nulla demonstrata. ff. de iur. do. l. cū post diuortū. Sed de legato dic. vt s. lega tum. j. §. xxxij.

colator quomō debet vni sacerdos qua do cōmunicat et legit euangeli us et dyaconus habes s. Sacerdos. §. iij.

studium clericorū et religiosorum. vide s. Magister. 7 su pia Scientia. 7 quō studiū liberaliū ar tium ad vtilitatem ecclie suadeatur. ha bes. xxxvij. dist. de quibūsdā. in poctis p̄hibetur ibidem per totū. Itē in theologia cōmendatur in legibus et p̄bica reprobatur de quibus. vide su pia Magister et scientia.

stulticia dicitur a stupore. vñd fm Irido. ij. et bimo. Stult⁹ est qui p̄pter stupores nō mouet et dis fert a fatuitate fm eundē. q̄ stulticia im portat ebetudinē mentis. fatuitas autē importat ipsius sensus priuationem. vide de hoc supra ebe tundo. Et tunc stulticia est peccatum quando adue nit eo q̄ homo imergit se taliter in terrenis q̄ non potest percipere que di sunt. al's non. cōcor. Tho. xxiij. q. xlii.

stultus est q̄ nō vult discedere a q̄ cūq̄ licite pōt. xxiij. di. d. cō stantinopolitana.

stuprum est inordinatus concu bitus quo v̄ginalis in tegrilas corūpitur. vel stuprum est il licita defloratio virginū sub parentū ca ra existentium.

Stuprum si viri stuprans virginē teneatur ad aliqd̄: R. Pa. in. c. i. de adul. q̄ si seduxit vel decepit eā: tenet eam dotare et vltra dotatiōē eam accipere in vxo rem si pater voluerit eā sibi dare. vt in. d. c. i. et. ij. e. ti. vel si nō vult eam accipere debet corporalit̄ pu niri. Vnde sola constitutio dotis non liberat eam fm eundem Pa. si parentes volunt eam sibi dare q̄ si nolunt saltem ad dotatiōē tenetur etiā in cō scientia. nisi fm Rodu. cōp̄neret eā ea: vel sibi re mitteret. quod nota o cōfessor. p̄pter illos q̄ sub de ceptione accipiendi in vxorem puellas decipiunt. quia tales ex quo acceperunt eas v̄l p̄miserunt ac cipere in vxores. et sic habuerunt copulam q̄ tenē tur de necessitate eas accipere licet tunc habuerint animū ipas decipiēdi 7 habendi copulam q̄ si cō traxerunt cum alia matrimoniū. vel pater nō vult eam dare saltem tenetur ad dotem: nisi fm Tho. esset tanta inequalitas q̄ potius decipi se finit q̄ sit decepta. Nāc aliter potest absolui anteq̄ cōtra bat cum alia. si parēs volūt eam sibi dare nisi ve re eam accipiat in vxore. et faciat dotē nisi ipsa do tem sibi remisit. hoc ex Alex. xxiij. tractatu. de stu pro. et Rñ. 7 Seco. in. iij. di. xv. Scdm̄ leges vō dy relegari. et dimidia ps bononū eius publicari. Si vō sit vilis p̄sona dy verberari. insti. de publi. iudi. §. ij. Si autē p̄ vim fecerit capite plectitur. insti. vbi s. §. sin autē.

Stuprum si nō seduxit eam. h. spōte acquieuit. Rñ. Pa. i. d. c. i. tenet q̄ hy etiam locū dispositio p̄fati. c. q̄ si nō essent hominis infidie tantū facin⁹ non p̄pe trasset. vt dicit ter. in. l. vnica. L. de raptu virginū Vnde p̄sumitur seducta. Sed ego credo verū in foro contentioso. Sed in cōscientia sufficit q̄ rat eam in bono statu reducere quantū in ipso est facit regula scienti. Et quod ibi no. de regu. iur. li. vi. Et si cōtraxit an pater teneatur eam dotare. vt de s. dos. §. iij.

uasio quomodo obligat i damno dato. vide supra furtum. §. xvij. 7. xix.

ubarratio vide s. sponsalia. §. vij. et s. arra.

ubdelegare non potest dele gatus principis etiam deputatus ad nudū ministeriū q̄si est magnū et graue. sicut iudicare et similia facere. Secus quando est par. quia potest c. q̄ autē. de iure patro. et magnū seu graue. 7 par uum arbitrio iudicis relinquatur. c. fina. de dolo 7 contumacia.

Ubi ille cui cōmittitur p̄dicare crucē: excōmu nicare vel absoluerē aliquos vel dispensare cū ire gularibus vel inūgere penitētiās possit subdele gare alteri: Rñ. q̄ nō nisi sit legatus a latere. vt in cap. si. de offi. dele. Similiter vbi cuiq̄ cōmittitur alicui vt illud p̄sonaliter exequat. subdelegare nō

potest. Et ubi in commissione videntur electa industria persone. vt in. d. c. fi. Et de hoc vide s. delegatus. §. vi.

ubditus dicitur tripliter. Primo rōe domicilij. Secūdo rōe originis pprie vel paterne. ar. c. iij. d. rē. ordi. li. vj. Et in. l. j. et in. l. origine. l. d. muni. et. l. rescripto. §. fi. ff. de mu. et ho. et talis tenetur ad onera personalia si ibi reperiat h alibi transulerit domicilij. de quo per Bar. in. d. l. assumptio. fallit in muliere que contraxit cū viro habente aliū domicilij. de quo. in. l. fi. §. item rescriptum. ff. ad muni. Tercio rōne delicti. h large vt dicit glo. in. c. nuper. de sen. excō. nō autem proprie. licet ibi forat for. no. glo. in. de. vnica. de fo. cōpe. qd no. p statuta et alijs dispositōibus odiosis facientibus mentionē de subditis vt nō comprehendatur forensis delinquens in territorio. idem dicit d. contrahentibz eadē rōne no. Pa. in. d. c. nup. et in. c. pposuisti. de fo. cōpe.

Utrū subditus rōne domicilij cui iudex pcepit sub pena excōcatōis late sūe vt satisfaceret tali die alicui transferens domicilium sit excōcatus. si postea non satisfact. R. Pa. in. d. c. pposuisti. cū Jo. an. in regula cum sunt partium. de regu. iur. li. vj. qd sic. quia iam puenit erat. et vide ibi late per eos.

ubdyaconus ideo appellatur quia subiaccit et pcepit et officijs leuitarij. oblatōes leuitas defert. r. xj. di. clerōs. Itē ad subdyaconū pertinet calicem et patenā ad altare xpi de ferre et leuitis tradere et eis ministrare vrcōlū cū aqua et manustergij corā epō et pbyteris et leuitis tenere. et pro lauādis manibz ante altare aquā pbebere. r. xv. di. plectis.

Utrūz teneatur ad castitatē? R. qd sic. r. xvij. dist. §. j. et. ij.

ubornatio fm Lau. et Zen. vt refert Car. in. de. te. stibus. de testi. est de aliquo falso exprimendo et vero tacēdo in testimonio testi per aliquem facta informatio. et dicitur ornare qd subtas in aures aliquod malū ornare sub colore ponere. vt in. aut. de testi. §. quia vō. Vñ talis peccat mortaliter. et tenetur ad restitutionem leso. de iureiur. c. fi.

absannatio differt a derisio ne qd derisio fit ore. i. verbo cachinno. subsannatio autē fit naso rugato. vt dicit glo. sup illud pā Dominus in celo deridebit eos. h cōuenit cū ea in fine qd vterqz intendit erubescētiā primi. Quō autē sit peccatū mortale dicit fm qd derisio est. vt supra Derisio.

ubstitutio est secundaria cōditionalis institutio.

Naam substitutio pūnet in se institutōnem et ideo institutus dicit pūnus gradus etiam si multi fuerint instituti. Et substitō scōs

gradus et est cum quis instituit heredē sic. talis est mihi heres. et si non eris vel decesseris tunc substituo iste tunc dicit substituit. l. j. ff. d. vul. et pu. substitui.

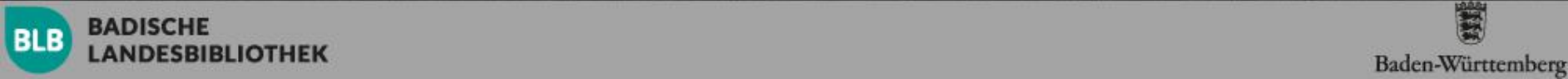
Quot sunt species substitutionū? R. qd dupli ces. alia indirecta. alia directa. Indirecta substitutio sine obliqua: siue fideicommissaria siue pcaria est illa per quā quis capit hereditatē alio mediāte. vt cū testator fideicommissit. A. heredi vt hereditatē p. restituat. licet ergo p fideicommissuz. p. sit substitutus. A. d. hereditatē adire et aditā. p. restituere et sic. A. mediante et operante peruenit hereditas ad. p. Et no. qd si. A. adierit sponte hereditatem retinebit qrtam trebellianicā et reliquas tres partes hereditatis restituat. p. Si vero iudicis officio cōpulsus adierit totam hereditatem restituat. p. in sti. de fideicō. here. §. in pūnis. et ff. ad treb. l. nā qd §. qui cōpulsus.

Directa vō substitutio est qua quis capit hereditatē defuncti nullo alio mediante vel sibi cooperante vt cū dicit testator. A. mihi heredē instituo. h si ipse nō erit heres. L. sit heres et sic. L. substituitur ē directe. Diuidit autē in qntuplici differētia. quarū pma dicitur substitutio vulgaris. et hec duplex. Alia expssa que fit per istam negatōnem. nōn hoc modo. videlicet instituo mihi heredes. A. et si ipse noluerit vel non potuerit heres esse. p. sit heres v. p. substituo. Alia tacita qū. l. negatio nō exprimit h includitur vt cum dicitur. A. et p. mihi heredes instituo. et eos inuicem substituo. p. qd hō hō inuicem substituo tacite subintelligit. qd si alter eorum heres nō fuerit. s. qd noluit vel non potuit qd decessit ante aditā hereditatem alter sit heres in solidū vt. ff. de here. insti. l. cū in testamēto. §. hec verba. Et dicitur vulgaris. quia a quolibet de vulgo. scilicet testatore fieri potest. et cuiuslibet siue pupillo vel minori rē. Et de hac habes institui. de vulga. substi.

Effectus huius substitutionis est. vt bona testatoris tñ. que debebant venire ad institutum veniant ad substitutum non bona instituti. insti. de pupil. substi. §. quo casu.

Quando expirat hec substitutio. R. qd cito institutus adierit hereditatem sine postea decessat cum liberis sine sine liberis. L. de impube. et alijs substi. l. post aditam. et hoc non solum quando expsse fit per negationem. sed etiam qū tacite. Vnde licet ticius et semp. om. fuerint instituti heredes. et ad inuicem substituti. si tamen semp. om. vel ticius adierit hereditatem expirat substitutio. vt in. d. l. post aditam.

Secūda directa substitutio dicitur pupillaris. qd fit soli pupillo vel pupillis. nec potest tēpus excedere pupillare. h expirat ad introitum pubertatis. potest etiam fieri in minus tēpus. vt si dicatur Si filius meus infra qrtum vel quintū annū decesserit sit. p. heres. Et hec est duplex. l. tacita que nō habet formā pupillaris substitutionis. h sub eius verbis includit. vt cum dicit. A. filium pupillum meū heredē mihi instituo. et si ipse mihi heres nō fuerit. p. sit heres. Et hec expssa est vulgaris. et

Substitutio.

facilis est pupillaris. Unde siue sit. A. heres. siue non. si in etate pupillari decesserit. Hereditas directo iure peruenit ad. P. h. ex vulgari succedit tñ in bonis testatoris. ex pupillari vō succedit in bonis et testatoris et pupilli. Alia est exp̄ssa que fit p̄ v̄bz affirmatiuū. et facit expresse mentem de pupillari etate. et sub ea includitur vulgari tacita. vt insti. de vulga. et pu. substi. §. j. et ff. de vulga. et pu. substi. l. iam hoc iure. et fit cā d̄. A. filiū meum heredē mibi instituo. Et si ip̄e mibi fuerit heres et in etate pupillari decesserit. P. sit heres. vel substituo. et in ista requiruntur duo. s. v̄bz affirmatio et tēpons pupillaris cōprehensio.

6 **Quid requiratur ad istas substitutōes pupillare** Rñ. quatuor. Primū q̄ ille cui fit substitutio sit d̄ liberis testatoris. Et accipio hic liberos nō tñ p̄ filijs. h. etiam p̄ nepotibus. Secūdū q̄ sit impubes. Tercū q̄ sit in potestate testatoris. Quartū q̄ ille cui fit substitutio instituat vel exheredet. et p̄t fieri nō tñ impuberi filio iā nato. h. etiā posthumo: si tñ nascendo esset sub potestate testatoris si vineret ipse testator. et etiā nepoti. si tñ nō sit reuersurus in potestate patris sui post mortē aui. ff. de vul. et pu. substi. l. ij. §. posthumus.

7 **Quis effectus huius substitutōis?** Rñ. est vt nō solū sit. P. heres. si. A. decesserit in etate pupillari h. etiā excludit matrē et oēm alias personā. que ipsi pupillo ab intestato succedere potuisset. ff. de vul. et pu. substi. l. i. l. i. i. Et hoc verū est in expresse. In tacita autē bz locū quādo alter filius testatoris frater pupilli substituit. Sed si sit extraneus substitutus. tunc mater admittitur. et substitutus repellitur. l. precibus. et l. cum quidam. C. de impu. et ali. sub.

8 **Quō euanciscit hec substitutō?** Rñ. q̄ p̄mo per aduentū pubertatis. Secūdo si hereditas patris non sit adhuc adita. q̄ cuq̄ nullus appareat heres testamentū paternū videtur desitū. et sic euanciscit etiā pupillaris. l. h. si plures. §. sed si ex affe. ff. de vul. et pu. substi. Tercio si nascat posthumus. de quo mentio nō est facta in testō. ff. de vul. et pu. substi. l. si pater filij. Quarto si patiatur pupillus capitis diminutionē maximā mediā vel etiā minimā. ff. de adop. l. nec ei. Ratio q̄re est inmens est: q̄ cū fili⁹ in pupillari testari non possit p̄mittitur patri ip̄i si hoc testū facere. et d̄ heredē. p̄uidere durate tali etate tñ. d. §. quo casu.

9 **Tercia directa substitutio dicitur exemplaris. q̄a** fit ad exemplū pupillaris. h. differt ab illa. primo q̄ illa fit tñ a patre q̄ cum bz in potestate. hec autem fit necdū a patre. h. etiā a matre filio furioso vel mente capto nō existente in eoz potestate. Secundo quia illa tñ fit pupillis ista adultis vel maioribus. Tercio q̄ in illa potest substitui quilibet quē voluerit. i. ista nō. h. certo ordine sic. vt si bz liberos ei substituantur. Si vō non bz. tñ fr̄es substituant. Quod si nō bz nec filios nec fr̄es. tñ quē voluerit substituet. C. de ipu. et ali. substi. l. b̄n̄m̄tatis. Quarto q̄ illa expirat aduenire pubertate h. hec solū aduenire sana mēte. Quinto illa solū ipuberi hec adulto. Sexto illa fit ipuberi siue sit sane meq̄.

tis siue sit furiosus. hec solū fit furiosis et mēte captis. hec p̄bantur insti. de pu. substi. §. qua rōne. Et fit isto modo. A. filiū meū furiosum mibi heredes instituo. et si decesserit anteq̄ sanus mēte fiat. tales eius filij vel fr̄atres vel alium: puta Titū ei substituo. et sic bona vtriusq̄ transibunt ad substitutum. Et fuit equa valde vt furioso et mēte capto pater vel mater possent p̄uidere de substitutione.

10 **Sed quid si aduentū sana mēs et nullo testō factō iterū reueritur in furia?** Rñ. q̄ non euanciscit substitutio. al. l. qd̄ fauore. C. de legi. et magis placet. h. alij dicūt nihilominus expirare. ar. l. q̄ q̄sq̄. ff. de regu. iur.

11 **Quarta directa substitutio dicitur p̄pendiosa. q̄a** sub cōpendio hui⁹ aduerbii quicunq̄ fit. et cōinet pupillare que als sit pluriobus verbis. Et h. hec dicitō quicunq̄ se extendat ad omne tēpus. tñ hic restringitur ad tēpus pupillare solū virtute hoz v̄bz. forma huius est. A. filiū meum heredē instituo. verū tamen quicunq̄ dicitur filius meus decesserit. P. sit heres. Et sic solū in tēpus pupillare videtur voluisse p̄uidere filio de substituto siue here de. d. l. precibus.

12 **A quo potest hoc fieri?** Rñ. q̄ a milite et quō nō explico quia nō est in vsu. Itē a pagano. i. quibet nō milite h. oportet fiat filio pupillo et in potestate existenti. Et cōinet pupillare expressam. q̄ bz eunt dem effectū. et ideo solū filio pupillo. et in potestate existenti potest fieri vt dicit. Verū tamen h. hec substitutio sit directa de sui natura simpliciter p̄t tamē apponi i ea verba vel dicitōes vel aliq̄ mutari q̄ eam in fidei cōmissū cōuerteret et ad ius ad naturā fidei cōmissi reducerent.

13 **Quō hec substitutio p̄pendiosa potest ad naturā et** ius fidei cōmissi deduci. Rñ. q̄ quatuor modis sicut sub quatuor formis p̄t fieri. Primo sic. A. mibi instituo heredē. et si quicunq̄ decesserit. A. substituo. P̄ Nam hoc verbū substituo trahit hāc substitutōnem ad fidei cōmissum. vt. C. de insti. et substi. sub condi. fac. l. generaliter. §. si. et predictū aduerbiū in hoc casu seruat p̄p̄am significatōem. et respicit omne tēpus. et rem omni tpe suadet valere. l. quotiens ff. de rebus du. Hinc est q̄ quocunq̄ tpe moriatur siue in pupillari vel maiouitate virtute huius verbi substitutio videt̄ rogatus esse a testatore per fidei cōmissum post mortē suam restituere hereditatē et bona testatoris substituto. Quā ipso instituo moriente mater et quicunq̄ successores siue ex testamento vel ab intestato adibunt hereditatem et aditam substituto restituent iure fidei cōmissi. insti. d̄ fidei cō. here. §. h. q̄ stipulatōnes defalcabunt tamen et retinebunt legitimāz ip̄ius. A. si ipse. A. erat de liberis ip̄ius testatoris. ad q̄s legitima spectat. quia in hac testator grauare cum nō potuit. C. de inof. fi. test. l. quoniam. De reliquis vero defalcabūt tēciam trebellianicā. et sic habebunt mediā hereditatem. Alteram vō mediā restituent substituto ex iure fidei cōmissi: retinebūt etiā sibi oia bona ip̄ius. A. quia testator de suis tñ rogasse intelligitur nō heredis. Si vō. A. non erat de liberis defalcabunt tñ trebellianicā. et habebūt etiā alia bona.

Substitutio CCLXXIII

que ipse. *A.* aliunde q̄sumit. Et hec substitutio q̄ ius fideicommissi habet potest fieri cuiusq̄ heredi 7 a quocūq̄ testatore. *insti. de fideicō. heres. §. in p̄mis 7. §. se.* Et aduerte q̄ licet in p̄fata forma nō addatur quicūq̄ decesserit sine liberis. Si tū. *A.* erat de liberis testatoris intelligit̄ hec clausula sine liberis q̄ p̄ regula ē; q̄ quicūq̄ q̄s rogat aliquē de liberis suis alteri hereditatē restituere post mortē suā. semp̄ intelligit̄ tacite hec cōditio. *s. si decesserit sine liberis.* quia nō ē credendū q̄ aliquis exclusa ple filij sui voluerit ad alterū peruenire hereditatem. Sed in extraneo herede nō inest talis tacita cōditio; nisi addatur exp̄sse. *L. de insti. et sub. sub. condi. fac. l. generaliter. §. vlt. Secundo fit sic. A.* mibi herede instituo. *h. si dictus. A.* quicūq̄ decesserit sine liberis. *P.* sit heres; 7 hec est totaliter fideicommissaria. q̄ h̄ per istā dictionē sit heres videat̄ directā. n̄ per istā additōem sine liberis trabitur ad fideicommissum. vt p̄batur in. *l. scenola. ff. ad tre. quia illa additō innuit; q̄ in quocūq̄ tpe decesserit sine liberis. videt̄ rogatus per fideicommissum restituere hereditatē post mortē.* Et ideo quocūq̄ tpe moriatur sine liberis m̄ aut quicūq̄ successores restituent hereditatē substituto deductis supradictis. *ff. d̄ vul. 7 pu. sub. l. coheredi. §. cū filie. Tercio fit. A.* mibi heredem instituo. *h. si dictus. A.* quicūq̄ decesserit sine liberis. *P.* substituo. Et hec om̄i tēpore est fideicommissaria. 7 idem ius et eundē effectus habet per om̄ia sicut due precedēt. tū rōne verbi substituto. tū rōne sine liberis. et ideo dic̄ vt de illis Quarto fit. *A.* filiū meū mibi herede instituo. *si tū filius meus decesserit in pupillari etate. vel postea quicūq̄ sine liberis. P.* substituo sub hac forma cōprehenduntur tres substitutōes; vna pupillaris expressa per hoc qd̄ d̄. *si decesserit in pupillari etate.* Et ex hac resultat tacita vulgaris que sub pupillari expressa p̄tinetur vt dictū est. 7 hanc nō potest facere nisi pater pupillo p̄pter pupillariē expressā Tercia fideicommissaria est p̄pter illud qd̄ dicitur vel postea quicūq̄ sine liberis. *S.* si vult q̄ clarius iste res resurgant. dicat testator. *P.* pupillariter vulgariter. 7 per fideicommissum substituo 7 vnaqueq̄ istarū habet suū effectū. Nam si. *A.* sit heres: et in pupillari etate decesserit substitutus vocatur iure directo exclusa matre et alijs legitimis successoribz 7 hoc p̄pter effectus p̄m̄e pupillaris expresse q̄ matrem repellit; 7 substitutū admittit. *l. lucia. ff. de vul. et pu. sub. Si autem. A.* non sit heres vel quia noluit vel non possit: tūc substitutus erit heres iure directo p̄pter tacitam vulgarem que etiam surgit ex pupillari vt dictum est. *Si vō. A.* heres erit: deinde factus pubes quicūq̄ sine liberis morietur habebit locū fideicommissaria. vnde eo moriente sine liberis successores restituent hereditatem cū defalcatione vt dictū est. Et vt dixi iste q̄uo: forme substitutionum nō possunt fieri: nisi filiofamilias pupillo per pupillarem expressam q̄ continet in ea. Vnde notarij ex p̄silio meo q̄n aliquis h̄z filiū impuberem cui vult substituere: non solū in pupillari. sed quicūq̄ facias quālibet per se. *s. p̄mo pupillarem. Ex. A.* filiū meū mibi herede instituo. Verūtam̄

si dictus. *A.* filius me? mibi heres erit. et in pupillari etate decesserit. *P.* heres sit vel fratres eius superstites heredes sint: deinde facias fideicommissariam hoc mō. *Si vō dictus. A.* pubes fact? postea quicūq̄ decesserit sine liberis. substituo ei per fideicommissum superstites fratres ei? 7 premortuorum fratrum eius liberos in stirpes 7 non in capita. si testator vult q̄ vsq̄ ad ipsos vadat. *Mā vt sis cautus. scias q̄ verba substitutionis nō extendunt̄ ultra illos quos testator exp̄ssit. Si enī institutus tribus vel pluribus filiis ita adiciatur. 7 si aliquis eorū decesserit sine liberis substituo sup̄stites. Certe si decessit vnus eorū relicto filio. deinde moriat̄ sine liberis filius illi? qui primo decessit nō admittitur cū patris vel sine patris ad fideicommissariam hereditatem illius filij testatoris qui sine filiis decessit. quia non extitit cōditio substitutionis in persona patris eius. Illos tantūmō testator substituit qui superuiverint illi. Et adde vt dixi. si testator sic vult.*

Quinta directa substitutio d̄: breuiloq̄ q̄ in breui cōtinet substitutōes. *s. duas pupillares exp̄ssas et duas vulgares exp̄ssas. Prima pupillaris est vnus alteri. Secūda alteri? alteri. Vulgares etiā resultant: quia si vnus illorū nō fuerit heres. quia noluerit vel non potuerit alter est insolidus heres. et fit hoc modo. Testator habens duos filios vel plures impuberes sub sua potestate potest facere hoc modo. *A.* 7 *B.* filios meos impuberes mibi heredes instituo et eos iuicem substituo. Hanc substitutionem lex appellat recipiē. vt. *ff. de vulga. et pupil. substiti. l. iam hoc iure.* Et aduerte q̄ vbum substituo non conuertit omnem substitutionē in qua ponitur ad fideicommissariam. *h. nature illius substitutionis se coaptat in qua ponitur. et eā in directo iure conseruat. excepta sola compendiosa: in qua si ponatur statim eam ad fideicommissariam auertit. vt patet ex dictis. Multa alia essent dicenda. sed breuitatis causa hecque magis cōsuetasunt referari vt intelligas aliquid de successione legitima.**

Quomodo aut̄ ingredients religionem excludat substitutum. vide supra heres. §. xvij. Et de legitima. vide Legitima. multa alia ad istam materiam.

Substitutio talis cōditōis si sine liberis decesserit alter sit heres euanescit etiam si naturales habet. Secus si addat legitimis non aut̄ si filios habuit. *h. premouunt̄. Nam videt̄ sine liberis decessere. Si aut̄ dicatur sine herede decesserit noīe heredis soli filij intelligunt̄. Item si nō h̄z filiū. *h. nepotem ex filio substitutio euanescit. vide glo. i. c. in p̄ntia. de p̄ba. vbi hec ponunt̄.**

Utrū rogatus restituere hereditatē possit eam alteri alienare. *Rū. vide s. heres. §. xij.*

Quid si q̄s sit rogatus pure restituere hereditatem. nulla facta mentōe de liberis? *R. q̄ si postea habuerit filios vel nepotes substitutio euanescet. de p̄ba. in p̄ntia i glo.*

Ille cui? industria est electa nō pōt aliu substitutum cre. *c. si. de offi. dele. 7. c. is cui. de offi. dele. lib. vj. l.*

Subtilitas.

unica. S. ne autē. L. de cadu. tol. l. statu libero. ff. d. statu lib. fallit nisi velit substituere filium fm Ludo. de ro. in suis no.

29 ¶ An quis per substitutum possit deseruire Rñ. qd no. ter. est in l. nullus qui neru. L. de decu. li. x. et in l. sciendū. S. legat. ff. de lega. fallit fm Ludo. vbi supra nisi se absentet electus pro vtili sibi et necessaria causa quia tunc potest vt si vadat ad balnea l. si absente. ff. de lega. et l. de pollicitationibus. ff. de pollici.

Subtilitas in iure an sit bona. Rñ. Pa. in c. dilecti. de iudi. post Vin. Host. Jo. an. et do. An to. qd aut est ad capiendos et decipiendos

simplices in iudicio vltra. et hoc pbatur vt in d. c. dilecti. et in c. si cupis. xvj. q. j. Et est ad interpretatōem iuris. et tunc si est rōnabilis et iuri consentanea laudatur. vt in c. capellanus. de ferijs. et bonus ter. in l. unica. L. de pfe. qui in vrbe cōstā. li. xij. vbi dicit qd doctores legens debet habere subtilitatem interpretandi. facit ter. in l. non possunt. ff. de le. et idē qñ adhibetur extra iudicium ad veritatem eliciendā etiam in foro aie. vt in c. j. de pe. di. vj. in vbo subtilis inuestigator. Si vō est irrātōnabilis si cut quorūdā qui tñ volūt subtilizare qd scipos nō intelligūt et verba peruertūt sic est mala. et iprobatur. vt i. c. j. xli. dist. vbi de hoc. et in c. cum sancti. xliij. q. iij. Unde imperator. in l. vlt. L. de legib. dicit vāā subtilitatem eorum derisimus quā corrigendā censens.

Successio vide s. hereditas.

¶ **Successor** alius singularis qui in certa re constituit. Alius vnūuersalis. qñ in tota hereditate vel reliqua vide glo. in c. cum ad sedem. de resti. spo. et ij. quest. j. c. in primis. de iudi. qd Sui lermis.

¶ Quomodo successor tenetur stare ptractui facto a suo predecesore. vid. locatio. S. xx. et supra dignitas. S. j.

Suffragia facta per vnū. Vtrum

possint valere alijs. Rñ. qd ad acquirendū aliqñ statū: puta beatitudinem. et per modū meriti valere nō possunt. s. bene per modū oratōis. s. merito cōgrui sicut cum qs per oratōem alteri impetrat primā grām ex bonitate diuina nō ad merita respiciens s. ad effectum. Ad acquirendū vō aliqd qd consequitur statū alicuius vel est accessorius ad statum. sic opus vnus potest alteri valere. non soluz de congruo s. etiam de condigno et hoc dupliciter Vno modo ppter cōmunicatōem in radice meritorij operis que est charitas. et sic quilibet de bono alterius habet emolumentum si est in charitate iuxta illud. Particeps ego sum omnium timentium te etc. Alio modo ex intentōne facientis vt cum quis aliqua opera specialiter ad hoc facit vt tali profint. Vnde tunc talia opera efficiunt eorum pro quibus fiunt quasi eis a faciente collata. vnde possunt eis valere ad satisfactōem implendā vel ad aliquid

quod statū eorū non mutat. Et istis duobus modis valent suffragia. necū viuus. sed etiam mortuus. nō vt mutant eorū statum sed vt liberent a penis: qd non est mutare statū. quia vt dicit Aug. in encheiridion. c. lxxv. dum in hac vita viuerent meruerūt vt hec sibi postea prodesse possent. Et illud. ij. Loy. v. Vnusquisqz ppriam mercedem accipiet prout gessit in corpore. illud Ecclesiastes. ix. vbi dicitur qd non habet partē in opere quod sub sole genitur. intelligitur quo ad status mutatiōnez. Nam primū essentialē vel penaz eternā quilibet habebit ex opere suo: non alieno.

¶ Vtrum suffragia facta per pctōres valeant: Rñ. qd si loqmur de opere operato. sic sacrificiū altaris et alia sacramenta ex seipsis hñt efficaciam absqz opere operantis quā equaliter explent per quēcūqz fiat. si aut loquimur de opere operantis: sic distinguo: qd potest fieri per malū dupliciter. Primo vt pacto. et sic non psumt nisi forte per accidens. et ex cōsequēti. puta per elemosinas mali hois. boni pau peres exatati orant p defunctis illis. pro quibus ille malus dedit. Secūdo vt p ministrū: et sic. aut vt per ministrū ecclie publicū vt est sacerdos qui celebrat exequias mortuorū. et talia semp profunt. qd malicia ministri nō nocet operi boni actōis. Aut vt p ministrū puate persone. et tunc si ad pceptū existentis in charitate vel ad confortiū: sicut cū duo legunt psalmos vel officiū mortuorū et vnus ē bonus et alter malus. sic profunt illi p quo fiunt. Si vō ad pceptū nō existentis in charitate. qñ mādauit fieri. et sic non psumt defunctis nisi postea esset in charitate. qñ talia fiunt. et de nouo demandet vel demandationem de nouo acceptet. qd sic valent Si autem erat in charitate quando mādauit. licet postea non sit qñ exequiuntur nihilominus valēt de functis. Et aduerte qd licet quis existens in charitate de mandando psequatur fructū operi. licet ille exequatur: sit in mortali. nō tamen tñ suffragium sicut si exequeretur p existentē in charitate. qd tūc talia opera essent meritoria ex duabz partibz. hec ex Ric. in. iij. dist. xl. ar. iij. q. ij. et ceteris theologis ibidem.

¶ Vtrum recipiens multos ad pceptionē bonorū suorū. sua opera sint illi minus vtilia: Rñ. scōm Ric. in. iij. dist. xl. q. non. qd plus sibi affert illud opus charitatis. s. talis receptio bona sua cōmunicando qd sibi detrahatur etiā quo ad remissionem pene sue de fructu bonorū cōmunicatorū. et talia bona sic cōmunicata facienti ea in nullo minus. s. magis quo ad augmentū pmiij i gloria valent. Tho. in. iij. ca. di. tenet qd nō valent ad expiationem pene prope. nisi per modū meriti de congruo. s. ex gratia. non ex debito. Ratio qd duo reatus nō dimittuntur per vnā satisfactōem que ei nō adequatur. s. primū est verius. qd charitas operit multitudinē pctōz. et maior charitas plura peccata. vide de hoc s. satisfactio. S. v.

¶ Vtrum defuncti quorū legata nō exequuntur plus in purgatorio tardent: Respō. vide Executor. S. xxij.

¶ Que sunt suffragia que profunt defunctis: Rñ. 4

De q̄ quorū modis aīe defunctorū solūtur aut oblationibus sacerdotum: aut precibus sc̄ōz: aut elemosinis charozū. aut ieiunijs cognatorū. xij. q. ij. anime. Et duo p̄mi mōi sunt magis efficaces in quātum feruntur in deum q̄ duo vltimi qui ferūtur in primum. nisi forte per accidens in quātum s̄z elemosina impetrat prima duo vlt' vni eorum vel aliq̄n alia tria.

¶ Quā cultus exequiarū valeat defunctis? R. fm̄ Ri. in. iij. dif. xlv. ar. vj. q. j. q̄ sepultura valet per accidens in quātum. s. inspicit̄es recordantur et orāt p̄ eis. vñ d̄: monumentū q̄i monens mentē. vt dicit Aug. j. de ciui. dei. Itē valet sepultura i loco sacro. quia frequētius orant p̄ existentibz ap̄ se q̄ alibi. Et ecclia generaliter magis p̄ existentibus in loco sacro q̄ alibi: siue quia cōmendātur alicui sancto rōe cuius ibi elegit sepulturā et similia. Alia autē a sepultura vt sunt eius emamenta candelae in censum p̄m et h̄mōi p̄solatōes sunt viuoz nō suffragia mortuoz. quia eis p̄desse nō possunt. nisi p̄ accidens in quātum incitant ad orandus et alia bona faciēda p̄ defunctis: aut in quātum pauperes fructum capiunt vel in quātum ecclia decoratur. et sic elemosina cōputat̄ Tbobie. xij. c.

¶ Quā suffragia facta p̄ pluribus tñ valeat cui libet sicut si fierent p̄o quolibet eorum in singulari: R. q̄ cōmuni ep̄i. theologoꝝ in. iij. di. xlv. et q̄ non. fallit̄ hoc in casu d̄ quo supra. S. ij. et missa S. li. j. et li. j.

¶ Quibus defunctis valent suffragia. dic̄ q̄ soluz existentibus in purgatorio et non alijs. facit. c. c. iij. Martbe. de cele. mil.

uperbia est appetit' pprie excellentie. vnde supbus dicitur qui super vult videri q̄ est fm̄ fido. li. c. lvi. Et ideo si sumat fm̄ ppria sp̄m

quaz h̄z ex rōne pprii obiecti sic est sp̄ale peccatū. et sic est inordinatus appetitus pprie excellentie. Spor- ter q̄ actualiter intēdens ppriā excellentiā aliquid inordinate faciat vt sit sp̄ale peccatū supbie. Si vō sumatur fm̄ quandā redundantiā in alia peccata. sic h̄z quaudā generalitatē in quātum omnia peccatū p̄nt oriri ex ea. Et hoc dupliciter. Primo in quātum alia peccata ordinant̄ ad finem supbie. q̄ est ppria excellentia ad quā ordinari p̄t omne qd̄ quis appetit inordinate. Est secūdo generale peccatū in quātum ad effectū q̄ in om̄i peccō est effectus supbie. s. nō subdi legi d̄i h̄ quātum ad effectū nō est generale peccatū. vt q̄n p̄cedit peccatū ex infirmitate vel alia cā. et ideo est aliqd̄ peccatū quo ad effectū. quod nō est quo ad affectū si- cut volēs occidere hoīem occidit p̄rem nesciēs. sic quātum ad effectū est parricida. h̄ nō quātum ad affectū. Nec ex francisco de may. in secūdo sen. Ter- cio modo indirecte et per accidēs. s. remouendo p̄hibens in quātum. s. homo per superbiam contēnit legē diuinam per quā p̄hibet a peccando. Et ideo Greg. xxx. moral. non ponit eam peccatum specia- le. sed reginam om̄i.

¶ Quā sit peccatū mortale? R. q̄ fm̄ sp̄m suā acci- piēdo ex genere suo est peccatū mortale q̄ p̄suppo- nit cōceptum. diuine regule et legis: cui non vult

subijci ex amore pprie excellentie p̄sequēdo. Et hoc verū est sit in deliberatione voluntatis. Preuarica- tio vō diuine legis. aut in ope: aut voluntate q̄i p̄- uenit ex ignorantia vel ex infirmitate. sic nō est sup- bia. Quā vō est solū ex p̄cepto sic est supbia. put est generale viciū. Quā vō est vt q̄s p̄sequat̄ ppriā ex- cellentiā sic pprie est superbia et speciale peccatum mortale rōnis finis.

¶ Quot sunt sp̄es supbie? R. fm̄ Greg. xij. mo- ra. q̄ quor. Prima cū bonū qd̄ habet a se extimat̄ h̄e. Secūda cū extimat̄ qd̄ dat sibi supius a deo p̄ su- is meritis dari. Tercia cū se iactat h̄e qd̄ nō habz Quarta cū despectis ceteris singularit̄ appetit̄ vi- deri h̄e qd̄ nō h̄z. Aduerte tñ fm̄ Tho. xij. q. clxj. q̄ vera extimatio p̄t corūpi dupli. Primo in vni- uersali in his que ad fidē p̄tinēt. et h̄ p̄ infidelitates Secūdo in aliquo p̄ticulari eligibili. et hoc nō facit infidelitas. h̄ aliud sicut fornicator extimat̄ p̄ tēpo- re illo bonū fornicari. et nō per infidelitatē h̄ p̄pter delectatōem. Ideo in vniuersali dicere fornicatōez esse bonū. vel bonū aliquod h̄e a se et nō a deo vel suis meritis. hoc p̄tinēt ad infidelitatē. et est mortale peccatū infidelitatis. Sed qd̄ aliquis ex inordina- to appetitu pprie excellentie. ita de bonis suis glo- rietur. ac si ea a se h̄et vel meritis suis. hoc p̄tinēt ad superbiam et est mortale peccatū si est in deliberatōe voluntatis. Nec intelligas q̄ iste sp̄es supbie com- sistat in extimatōe. q̄ cū extimatio p̄tinet ad rō- nē nō esset peccatū. cū peccatū solū sit in voluntate p̄nci- paliter. Sed q̄ q̄s vehement̄ appetit̄ facilliter ex- timat̄. Ideo peccatū supbie cōsistit i inordinato appetitu pprie excellentie. ex quo facilliter extimat̄ se ea habere a se vel suis meritis. vel q̄ plus h̄z. vl ceteros despiciat.

¶ Que sunt ex' filie? R. q̄ sunt ambitio. p̄sumptio. arrogancia. pertinacia. curiositas. ingratitude in- diciū temerariū. irrisio. tēptare deū. et adulatō. De quibus in locis suis.

uperstitio est viciū p̄trariū relē gioni. nō q̄ plus ex- hibeat in cultū diuinū q̄ vera religio.

¶ h̄ quia exhibet cultū diuinū vel cui nō d̄z vlt' eo mō quo nō d̄z. Vñ superstitiosi dicitur fm̄ fido. li. c. lvi. eo q̄ deprecabatur et imolabant vt sui liberi superstitēs fierent. glo. autē ad 2. cor. ij. dicit superstitio est religio supra modū seruata vbi accipitur metaphouice religio. sicut quā dicitur bo- nus latro.

¶ Quā superstitionū diuerse sint sp̄es? R. q̄ sic. s. fm̄ diuersa obiecta vel diuersos fines fm̄ hoc em̄ actus morales sp̄es forūtur. Vñ p̄ma sp̄es sup- stitōis est. cū exhibet cultū deo cui exhibēdus est. h̄ mō indebito. vt si q̄s coleret deū nunc fm̄ legis ve- teris obfuantā. Secūda est cū cultū diuinū exhibet cui non debet. s. creature cuiusq̄ et ista h̄z multas sub se sp̄es. Itā si reuerentiā deo debitam exhibet creature est idolatria. Si vō hoc facit vt i- struat ab ea sic est diuiniatio. q̄ demones p̄sultit per aliqua pacta imita tacite vel expresse cū eis. Si autē hoc fit propter directionē humanorum actuum et sic est superstitio quarundam obseruantiarū. Et

Superstitio

hoc dicit Aug. ij. de doc. xpiana. Superstitiosum est inquit quicquid institutum est ab hominibus ad faciendam et colendam idola sicut deum creaturam vel aliam. Ecce primum subdit vel ad insultationes et pacta quedam signorum cum demonibus placita atque federata. Ecce secundum post subinfert. Ad hoc ergo pertinet omnes ligature execrabilius remediorum quas non comedat ars medicorum seu in precantationibus seu in caracteribus suspendendis atque ligandis. in quibus omnibus ars demonum est ex quadam pestifera hominum et malorum angelorum extorta. Unde et cuncta vitanda sunt christiano et omnino penitus execratione repudianda atque damnanda. xxvj. q. v. nec mirum. et in. c. alud. Prima autem species superstitiosum simpliciter est peccatum mortale. Secunda vero species sicut est mortale peccatum. et de hac habes s. foris. Sed quoniam consistit solum in observatione quarundam observantiarum sic adverte quod solum est mortale peccatum. quoniam duo concurrunt. Primum aliquid superstitiosum. Secundum quod sciat superstitiosum fore id servans quacumque intentione habet. Secus si ignoraret superstitiosum. quia sic non esset mortale peccatum.

2 Sed quero quomodo potest cognosci quod tale quid sit superstitiosum. R. quod considerandum est. virtus naturaliter videantur posse tales effectus causare per quos effectibus causandis talibus quos vult vti. et si sic non erunt superstitiosa. h. enim causas naturales ad inducendum effectus proprios adhibere. Si vero non possit naturaliter causare tales effectus consequens est quod non adhibeantur ad hos effectus causandos ut cause. h. tamen ut signa et non ut signa divina. Sicut sunt sacramentalia signa. sed tamen ut signa vana et superflua. et sic pertinet ad peccata significandem cum demonibus imita. et sic superstitiosum. Nec ob. quod sicut corpora naturalia subduntur corporibus celestibus. ita et corpora artificialia ut imagines ergo sicut illa. ita et ista sortiuntur aliquas virtutes ex impressione corporum celestium ad aliquos effectus causandos. quia R. quod naturales virtutes corporum naturalium consequuntur substantialia forma ipsorum quos sortiuntur ex impressione corporum celestium. et id ex eandem impressione formarum sortiuntur quasdam virtutes activas. Sed forme corporum artificialium procedunt ex conceptione artificis. Et ideo cum nihil aliud sint quam compositio et ordo. ut dicitur. ij. phi. non possunt naturalem virtutem habere ad agendum. Et inde est quod ex impressione corporum celestium sicut sunt artificialia nulla sortiuntur virtutem. h. tamen sicut materia naturalis. Et sic patet quod qui faciunt anulum in tali constellatione vel imprimunt imaginem ut valeat ad febres et huiusmodi modi superstitiosi sunt. concord. Tho. secunda secundum de. q. xxvj.

3 Vtrum ars notoria sit illicita et inefficax. R. quod sic. quia illa quibus virtus non habet virtutem causandi scientiam ut causa. h. tanquam signa sive quod inefficax est ad scientiam acquirendam. quia cum querat acquirere scientiam non per modum naturalis hominis. sed ad inveniendum vel addiscendum quod illud expectet a deo sicut sancti homines faciunt non per vana. h. per verum dei cultum. aut a diabolo ut faciunt quod arte notoria virtutem. quia per vanas superstitiosas quod demones cum non possint illuminare intellectum. ideo nunquam scientiam poterunt dare h. aliquid exprimat aliqua docu-

menta scientiarum. et ideo mortaliter peccant tali arte virtutes et ut plurimum efficiunt fatum.

4 Vtrum virtus imaginaria possit imutare corpora naturaliter. R. quod sic. v. naturalium. c. vlti. quod sic accipiendo imaginariam per ipsas virtutes interioribus ut patet in trabe posita supra aquam et in terra et multis alijs exemplis et etiam extranea quod non credo. quia nimis extendit eius virtutem etiam non intelligas in quacumque imutatione sed in aliquibus alijs impedimentis sublati.

5 Vtrum fascinatio sit possibilis. R. quod accipiendo fascinatioem per illusionem seu ludificationem sensuum per arte magicam facta. sic certum est quod est possibilis nisi prohibeat a deo mediante ministerio angelorum vel sanctorum. Si vero accipiat fascinatio per invidiam. et sic est etiam possibilis sicut multipliciter experientia docet. Si autem accipiat per imutationem ad malum facta in corpore alterius per oculos alterius respicientis in eum. sic similiter est possibilis naturaliter. ut dicitur Aug. vbi s. h. non in omni corpore neque ab omni aspectu. vide Ric. in quolibet qui hanc questionem format unde potest vetula infecta aspiciendo puerum ipsum inficere.

6 Vtrum herbe vel armonie habeant virtutem contra demones. R. quod non nisi per accidens. Nam cum actus actionum sint in patiente dispositio. sed de anima. Si demon invenit passionem melancolicam intentionem acris verberat eum in quo est quoniam est in maiori dispositione quam quoniam est in minori. Et sic cum herbe et armonie valeant naturaliter ad tale passionem levandam vel minuendam. sic consequenter valent contra demones ut minus possit verberare illum. Sed directe et proprie nulla herba aut res corporalis potest agere in purum spiritum naturalem. Et si aliquid valet est potest ex aliquo superstitiosum que prohibita est.

7 Vtrum liceat suspendere brevia ad collum. R. quod sic. si. v. concurrat. Primum quod sint nomina cognita et nota non ignota. Secundum quod illa nomina aut verba sint nomina sancta: puta evangelii aut sacre scripture aut aliquorum sanctorum. Tertium quod in eis non ponantur aliqui characteres seu signa preter signum crucis. Quartum quod non inseratur aliquid vanum seu falsum. Quintum quod in scribendo seu suspendendo aut portando non obsequetur aliquo d. superstitiosum: sicut quoniam creditur minus valeant scripta ante evangelium. vel alio die vel per puerum virginem et huiusmodi. aliter istis non concurrentibus superstitiosum est. ut patet. xxvj. q. vlt. non h. et c. non observetis.

8 Vtrum incantatio serpentium et aliarum sit licita. R. quod si in incantationibus serpentium et similibus habeat respectus tamen ad sacra verba et ad virtutem divinam non est illicita. Sed quia ut plurimum sunt illicite observantur circa tales incantationes et per demones sortiuntur effectum ideo reprobantur.

9 Vtrum carminatrices et carminatores qui carminant infirmos aut pueros peccent mortaliter. R. si nihil superstitiosum dicunt aut docent aut faciunt h. tantum virtutem licitis precibus et adiurationibus. sicut per passionem et crucem et similia non est peccatum: h. non dicitur contra nisi discretis personis vel religiosis. quia contra superstitiosas inveniunt.

- 10 **Q**uid de illis qui dicunt missam de mortuis p viuis vt mouant? R. q. peccant mortaliter. xxvj. q. v. qd. cunq. Et idem dic de crucibus altaria aut opulentibus imagines sanctorum. vt in. d. c. quicunq. Similiter de dicentibus psalmos aliquos ad h.
- 11 **Q**uoniam colligentes aliquas herbas vanas obseruationes facientes peccat mortaliter. R. q. sic si scientes superstitiosum esse factum. vt p. xxvj. q. v. c. non liceat. et. q. vlt. non licet.
- 12 **Q**uid de obseruationibus vanorum ad p. cognoscenda infortunia et hmoi. R. q. oia. p. hibita sunt. q. sunt signa ex vanitate hominum cooperante dyabolo. Ma. cu in hmoi a principio aliquid veni euenit. a casu in ceperunt hoies animu in his applicare. Et id dyabolus multa facit euenire in talibus vt hoies curiosiores fiant in talibus et laqueis errorum implicent vt dicit Aug. p. mo de doc. xpiana. et no. in. c. sciendum. xxvj. q. iij.
- 13 **Q**uoniam sciens maleficiu possit sine peccato illud soluere. R. Petrus aureo. in. iij. di. xxviij. q. ij. q. per aliud maleficiu fieri non potest sine peccato infidelitatis. Si tamen quis esset actu dispositus ad faciendum maleficiu potest aliquis vt eo. q. h. malo alterius vt ad bonu suum sicut dicit Aug. de iuramento in fidelis iurantis in noie dei sui. Vbi h. q. s. non possit inducere aliquem ad aliqd maleficiu faciendum. tamen si est aliquis dispositus actualiter facere aliqd maleficiu vt aliud destruat possum illo vt ad bonum meum. Potest etiam tolli per destructionem malefici si scit q. eo destructo demon non amplius fatigaret. q. a ex pacto non assistit nisi q. durat tale signum. Vbi dicit Seco. ead. di. q. nescit non est peccatum. imo meritorium destruere opa dyaboli. nec in hoc est infidelitas aliqua. quia destrues non acquiescit operibus dyaboli. h. credit demonem posse verare. et vel le fatigare du tale signu durat. et destructio signi talis imponit sine veratodi. potest etiam destruere q. s. maleficia per sacra: adiurationes: diuinas orones et hmoi meritoria.
- 14 **Q**uoniam credentes se cu alijs nocturnis bonis equitate: et vbiq. voluerint subdito posse trahere: aut in aliam speciem creaturam posse mutari peccant mortaliter. R. q. sic. post q. super talibus audierunt veritatem et sunt infideli deteriores. xxvj. q. v. episcopi. Secus si ex simplicitate ante informatos de veritate.
- 15 **Q**uid de obseruatione lune aut diei? R. Archi. in. c. si quis clericus. xxvj. q. v. q. si q. s. obseruet ad p. cognoscendos futuros euentus somnitos v. l. etiam ad p. cognoscendū futura opa hominum p. certitudinem: sic illicitu est et ars demonum. Si vero quis vtatur tali obseruatione vel alia p. sideratione astrotrii ad p. cognoscendū futura q. ex celestibus causantur. puta siccitates pluuias et hmoi. sic non est peccatu qm dubiu non est. qm res circa lunare globu p. stitute p. superiora regant imuent et p. curēt et qd dicit Aug. i. c. non obfuetis. xxvj. q. vlt. intelligitur fm primu modū: non fm secundū.

vel exercitium competens certe persone ecclesiastice aliquando a iure aliquando a iudice. plata. elicitur ex glo. in. c. ad reprimendam. de offi. ordi. et in de. cupientes. de penis.

In quibus casibus a iure incurrit aliqua suspensio? R. h. glo. in. d. de. cupientes. multos numeret. tamen ego fm paruitate ingenij mei ad. xxvij. casus reduco q. pertinet ad suspensionem maiorem que ppue dicitur suspensio. quorum.

Primus ponit in. c. vlt. xvij. di. Vbi epus est suspensus duobus mensibus ad officio si post prouinciale p. siliu celebratu infra sex menses non conuocat oes abbates p. sbyteros et clericos et non refert eis omnia acta concilij.

Secundus ponit in. c. nullus. lv. di. vbi epus ipso iure suspedit p. annu a celebratone nulle si ordinat soleniter penitentem scienter.

Tercius ponitur in. c. j. et ij. lxxij. di. vbi epus suspenditur per annum a celebratone nulle si ordinat aliquem inuitum de quo dicit vt s. Ordo. iij. S. xxij.

Quartus ponit. xxij. di. c. nullus. et. xv. q. viij. scilicet in quibus vbi clerici notorii p. cubinarij sunt suspensi. de quo dicit vt s. concubinarij. S. ij.

Quintus ponit. lxxij. di. c. si. vbi episcopus qui ordinat monachum sine lnia abbatis est suspensus a coione aliorum a sua dyocesi. aliqui dicunt ab alijs episcopis.

Sextus ponit in. c. nihil est. et in. c. cu i canctis. de elec. vbi clericus q. eligit indignu q. tui ad eadem legitimitates sciam et mores electoe actiua p. illa vice est p. uatus et a beneficijs eccie per trienniu est suspensus. Epus do q. facit vel p. mittit fieri p. illa vice p. uatus est potestate p. ferendi b. s. i. c. illud si ad eum p. tinet ipius collatio. et dy. suspendi a p. ceptione p. p. i. beneficij.

Septimus ponit in. c. q. quis de elec. vbi clericus p. sentiens electoi de se facte p. potestatis secularis abusus sit ineligibilis. et eligetes p. ma vice sunt suspensi electionis potestate.

Octauus ponit in diuersis capitulis et titulis circa ordinatos. vel extra tpa. v. l. ab ep. q. resignauit vel a no suo. aut de eius lnia vel ab excoicatio de p. dato suspensio et hmoi. de quibus dicit vt s. Ordo. iij. S. j. et Ordo. iij. S. xxij. et Ordo. iij. S. iij. et Ordo. vj. S. iij.

Nonus ponitur circa ordinantes ante tpa vel illitteratos vel non subditos. De quibus dicit vt supra in precedenti casu.

Decimus ponit in. c. quoru daz. de solit. vbi suspensus est ab administratione sp. s. aliu q. libet granans ecciam sibi commissam p. debitis alienis: aut lras sine sigillis p. cedēs quibus possint eccie obligari. Veru est q. non ligat hoc suspensio: nisi inferiores ep. s. fm Jo. in glo. ibid. et q. per ep. m. etiaz p. t. relaxari. h. no dy. facere nisi p. us sit satisfacti in dēntati eccie c. cu olim. de ver. sig.

Undecimus ponit in. c. j. de clericis pugnanti in duello. vbi clericus duellu suscipies vel alteri offerens suspensus est poterit tamen epus cu eo disp. clare. si mors vel mutilatio non sit secuta.

Suspensio de qua hic loquor est quedam ecclesiastica censura qua interdicitur aliquod officium

Handwritten note in red ink: h. i. v. p. d. l. x. x. x. x. x.

Suspensio. 1.

- 13 **¶** Duodecimus ponitur i. c. p. i. de elec. li. vi. vbi suspenduntur quicquid indices per annum continuu ab episcoporum confirmacione et consecracione qui se intromittunt de cognicione negotiorum in causis electionu episcopatuuz. quando antea ad papa est appellatum. Aut qui confirmacionem aut consecracionem conferunt electis post talem appellacionem. Et si sola confirmacionem conferunt sunt suspensi ab ea. Si confirmacionem et consecracionem. sic sunt ab utraque suspensi. Similiter si partibus recedentibus ab appellacione eam conferat. nisi prius inquirat si partes aliqua prauitate interueniente recesserunt a dicta appellacione.
- 14 **¶** Tertiusdecimus ponitur in. c. tanta. de exco. p. la. contra non fuantes interdictu. d. quo die ut s. in terdictu. vii. §. vii.
- 15 **¶** Quartusdecimus ponitur in. c. sacro. de sen. exco. vbi suspenditur per mensem ab ingressu ecclesie. pferens suam exco. cationis. nisi pmissa canonica monitione coram idoneis testibus.
- 16 **¶** Quintusdecimus ponitur in. c. cu medicinalis. de sen. ex. li. vi. vbi suspenditur per mensem ab ingressu ecclesie et a dimissis officijs ferens suam exco. cationis interdictu vel suspensionis non in scriptis. Idem est si non conscribat causam sine. Idem etiam est si requisitus non tradat infra mensem exemplum scripture de quo die ut s. Exco. catio. ij. §. ij.
- 17 **¶** Sextusdecimus ponitur in. c. q. sepe. de elec. li. vi. vbi suspenditur ab officijs et a quibuscuqz beneficijs pugnatis capitula collegia aut singulares persone infrascriptarum ecclesiarum qui decedente prelato alienius ecclesie cathedralis vel regularis vel collegiate bona ab eo dimissa. vel vacacionis tpe obuenientia occupant. et hec quod diu ea non restituant vel ecclesie aut successori non obstante quacumqz consuetudine privilegio aut statuto et in cle. statutu. d. elec. declaratur id habere locum in omni emolumento. et intellige quod prelati principalis decedit. vide s. Beneficium. §. xl.
- 18 **¶** Decimusseptimus ponitur in. c. hac constitucione. de offi. dele. li. vi. vbi seruatoz suspenditur per unum annum ab officio si scienter intromittit se de alijs quod de manifestis. d. quo die ut supra Conseruatoz. §. i.
- 19 **¶** Decimus octauus ponitur in. c. hec consultissimo de re. ec. no. alie. li. vi. vbi prelati submittentes bona ecclesiarum seu iura sine consensu sui capituli. et sedis apostolice licet laici sunt suspensi per triennium ab officio. i. executione officij et ab administracione se temporalium fin. Jo. an. Item clerici qui hoc scientes non denunciant superiori sunt suspensi per triennium a pceptione beneficiorum illius ecclesie. Quid autem requiratur ut hec suspensio incurrat. dic quod illa que requiruntur ut laici sint exco. municati qui vi aut metu id exigunt ab ecclesiasticis. de quo exco. municatio. vij. casu. xxi.
- 20 **¶** Decimus nonus ponitur i. c. cu. eterni. de sen. et re. indica. li. vi. vbi suspenditur per annum ab officio iudex ecclesiasticus ordinarius vel delegatus que contra iusticiam et pacem in grauam partem alterius in iudicio quecuqz faciens per gram vel sorides. S; hoc

non habet locum in arbitrio fin. Bern. qd limitat Jo. an. verum nisi succedat in locum ordinarij vel delegati. de offi. dele. c. vno delegatoz. et eadem rone nec in auditoze.

¶ Vigessimus ponitur in. c. p. n. de offi. ordi. li. vi. vbi epi et superiores suspenduntur ab ingressu ecclesie. inferiores vero ab officio et beneficio que in subiectis sibi dignitatibus personaribus potantur vel ecclesijs bona in ipsis inuentia post morte rectoris eorum vel tpe vacationis obuenientia quoquo modo occupant et tandem donec restituerint occupata. nisi ex speciali privilegio. aut consuetudine prescripta eis conueniant. Et aduerte quod hoc loquitur de alijs bonis ab his de quibus in. c. quia sepe. de elec. li. vi. de quibus supra. §. xvij.

¶ Vigessimus primus ponitur in. c. exigit. de cens. li. vi. vbi epi superiores suspenduntur ab ingressu ecclesie inferiores ab officio et beneficio qui visitantes capiunt pecunia vel munera vel a non visitatis recipiunt procuracionem de quo die ut infra Visitatio. §. iij.

¶ Vigessimus secundus ponitur in. c. vsuraz. de vsu. li. vi. vbi suspenduntur epi et maiores que vsurarijs manifestis non ouidus quocumqz titulo concedunt domos ad senus exercendi donec eos expellant.

¶ Vigessimus tertius est in. c. epoz. de pul. lib. vi. vbi interdicuntur ingressus ecclesie illis qui celebrant pntibus exco. cationis publice vel interdictis. aut eos recipiunt ad sacra ecclesiastica vel sepultura. et tandem donec ad arbitrium exco. cationis satisfecerint competeret. Et si hoc interdicto durante dimissis se ingerant in ecclesia in suo agentes officio sicut prius efficiuntur irregulares. c. is cui. de sen. ex. li. vi. Et h; Archi. hic limitet istud ad exco. cationem ab homine ppter verbu donec arbitrio eius cuius sententia. Tamē Jo. de fan. que sequit Bern. ibidem intelligit de sen. iur. Et sic illud verbu cuius sententia se si est iur. coditionis. si hois. hois. Simile habes in. c. nuper. de sen. ex. Et sic tene Jo. an. ut recitat Sc. ibidem arguit quod predicta pena sola h; locum quo ad exemptos non quo ad clericos non exemptos et posset teneri post factu. h; ante factu. sit tenendus quod etiam ligat non exemptos.

¶ Vigessimus quartus ponitur in. c. statum. de ele. li. vi. vbi suspenditur triennio a beneficijs qui defecerit in p. batione eius quod obiecit contra personam electi ad aliquam dignitate vel personam ad que beneficia si se ingererit infra illud tempus perpetuo p. uatus est nisi manifestissime constet quod calumiose negent. Intellige in beneficijs que habet in illa ecclesia pro qua electio celebratur. c. si copromissarius. de elec. li. vi.

¶ Vigessimus quintus ponitur in. c. cupientes. de elec. de qua s. electio. §. it.

¶ Vigessimus sextus est in. c. si copromissarius. de elec. li. vi. vbi eadem suspensio imponitur copromissario si eligit scienter indignu nisi copromittentes illud buerint ratu.

¶ Vigessimus septimus est in. c. solet de sen. exco. li. vi. vbi suspensus est ab omni actu legitimo exco. catus maioru exco. catione.

Suspensio. ij. CCLXXVII

- 29 **¶** Vigesima octava ponitur in c. nō solū. 2. i. c. cōstitutōez. de regula. li. vj. vbi suspendūtur a rece-
ptōne quouslibet ad professionē mendicantiū or-
dinū fratres qui aliquē ante annū pbationis com-
pletū recipiunt ad professionē.
- 30 **¶** Vigesima nona ponit in de. qñi. de vi. et ho.
deri. de qua s. clericus. iij. §. ij. contra clericos vir-
gatis vestibus utentes.
- 31 **¶** Trigesimus ponit in de. j. de re. ecc. nō alie. vbi
suspenditur ab officio quilibet religiosus p̄sides mo-
nasterio p̄oratu eccie seu administratiōni cuiuslibet
si iura redditus. vel possessiones eiusdey alicui ad
vitam seu ad certū tēpus cōcedit quous titulo ni-
si necessitas aut utilitas id exposcat monasterij v̄l
eccie. et tunc cū p̄sensu p̄sentis h̄y. Aut si nō h̄y sui
plati. Hoc tñ nō extēditur ad locatōes et venditio-
nes fructuū ad modicū t̄ps. vt ibidē.
- 32 **¶** Trigesimus primus ponit in de. religiosi. de de-
a. vbi suspendūtur religiosi h̄ntes administratiō-
nes vel b̄nficia ab officijs et administratiōibz qui
noualū aut decimālū aut decimarū debitariū fa-
ciunt fraudē. si requisiti infra mēsem nō destiterint
vel non satisfecerint vsurpatis. j. duos menses. et
tādiu donec satisfecerint.
- 33 **¶** Trigesimus secundus ponit in de. cupiētes d̄ pe.
vbi suspendūtur ab officio p̄dicatōis om̄s religio-
si exceptis illis qui decimas recipiunt q̄ postq̄ su-
erint requisiti p̄ rectores ecciaz sc̄iter omiserint fa-
cere p̄siam cōsistentibus de decimis soluedis et b̄
q̄diu nō fecerint si comoditatē habuerint.
- 34 **¶** Trigesimus tertius ponit in de. j. de sta. mona.
vbi suspenditur a beneficio collatōe abbas vel p̄-
or non h̄nt abbatē p̄p̄iū. alius v̄o ab administra-
tione si quā h̄y q̄ si non h̄y inhabilitat ad b̄ndum
beneficiū et administratōez. et hoc per annū si so-
culares non corrigatos et altos vel capucia nō si-
ta portare presumpserit. Itē fm̄ p̄missam persona-
rū distinctōem prefatas penas suspensionis et in-
habitatiōis per biennū ipso facto incurrit si vena-
tioni aut aucupationi clamorose. vel als cū cambz
aut ambus ex p̄posito interfuerint. et loquitur de
monachis nigris. et collatio pertinet ad porē clau-
strālē cū consilio et consensu maioris partis capi-
tuli seu cōuentus durate tēpore suspēsiōis abba-
tis vel prioris vt ibi.
- 35 **¶** Trigesimus quartus ponitur in de. cū sit. de ma-
gistris. vbi suspendūtur quilibet enā ep̄i et supio-
res per sex menses sequētes a collatōne magisterij
seu doctoratus qui aliquē p̄mouerunt ad tale of-
ficiū nisi p̄us recepto iur. amēto q̄ vltra tria milia
turonensū argenteorū in tali doctorationis solēni-
tate non expendet.
- 36 **¶** Trigesimus quintus ponit in de. multoz. de h̄f.
vbi suspendūtur ep̄i per triennū ab officio si odij
gr̄e aut amoris vel cōmodi t̄p̄alis obtētū s̄ iusticiā
et p̄siam cōmiserit p̄cedere in crimie heresis con-
tra quēq̄. vbi fuerat p̄cedendū aut obtētū eodem
prauitatē ip̄am vel impedimentū sui officij imponē-
do quoquo mō verauerint aliquē.
- 37 **¶** Trigesimus sextus ponit in de. religiosi. de p̄ui.
vbi suspendūtur religiosi q̄ ex administratōe eucha-

ristie. extreme vinctōis v̄l solēnitatiōne m̄rimoniū.
aut q̄cūq̄ absolutōe indebita aliqd̄ acq̄sierūt. nisi
postq̄ fuerint requisiti infra mensem restituerint
donec satisfecerint.

¶ Trigesimus septimus ponit in c. q̄ in oibus. de
usu. vbi clerici suspendūtur ip̄o facto ab officij exe-
cutōe fm̄ p̄a. ibidē qui recipiūt ad cōionē vel ob-
latōem altaris manifestos vsurarios. et tādiu do-
nec ad arbitriū ep̄i satisfecerint.

¶ Est et alia suspēsiō q̄ d̄ minor. H̄ac incurrit q̄s
ex duobus. Primo ex quocūq̄ mortali pctō i quo
q̄s existēs anteq̄ peniteat est suspēsus ab oi sacro-
rū p̄cipatōe. vt in c. quesitū. de coha. de. et muli.
Secūdo ex p̄cipatōe cū excoicatis in quo incidit
minorē excoicatiōem. Isti tamen si sic suspēsi cele-
brent non efficiūtur irregulares. vt in c. si celebrat
de de. ex. mi.

¶ Est et alia suspēsiō q̄ quis ē suspēsus q̄ ad alios
h̄ nō quo ad se q̄ p̄p̄ie suspēsiō nō p̄t dici. et ista
ligant clerici p̄grini. vt in c. j. et iij. de de. p̄grini.
tales nō p̄nt celebrare in publico anteq̄ h̄de certā
fecerint de eorū ordinatōe. h̄ b̄nt in secreto. vt in d.
c. iij. Si tñ celebrat non essent irregulares. vt no-
ta. p̄a. in d. c. si celebrat.

¶ Nullus ep̄us aut superior incurrit sniam inter
dicti vel suspensionis impositam a iure vel a iudi-
ce nisi de eis fiat sp̄alis et expressa mentio. c. q̄ peri-
culosum. de sen. ex. li. vj.

Suspensio. ij. quo ad plationē.
Sciendū q̄ debz
fieri in scriptis monitōe p̄yssa et cete-
ris sicut excoicatio. Et iō qd̄ dixi de sen-
tētia excoicatiōis. s̄. Excoicatio. ij. die de prolatiōne
suspensionis vel interdicti. vt patet in c. j. de sentē.
exco. li. vj.

¶ Vtrū appellatio suspendat interdictū v̄l suspē-
siōne sicut excoicatiōez. It. q̄ sic h̄ p̄cedat vt in c. ad
hoc qñi. d̄ appel. a p̄rio. Si tñ appellatio fieret cri-
am post suspensionē a t̄p̄alibz. v̄puta ab ingressu
domus vince et h̄mōi. vel inēdicto ignis vel aque
et h̄mōi. b̄nt appellatio post sequēs suspenderet cā-
l. nō tñ. ff. de appel. nisi casus esset in quo d̄natiū
publice interesset statim puniri. l. cōstitutōes. ff. de
appel. Ex quo patet q̄ suspensionē a beneficio ab
officio vel ingressu eccie nō tollit appellatio sequēs.
quia spiritualia sunt. Et sic intellige Inno. in d. c.
ad hoc qñi. Secus si suspēsiō est a perceptione fru-
ctuum beneficij que tēporalis est. vel a p̄bendaz
quia appellatio bene suspendit etiam post interpo-
sita. Secus si suspenderetur quis a canonica. quia
spiritualis est. Jo. an. tamē in c. is cui. de sen. ex. li.
vj. tenet q̄ etiā tollit appellatio sequens suspensio-
nem a beneficio. Et illud quod dicit nō suspende-
re appellationem sequentē interdictū vel suspēsiō-
nem dicit habere locū in mere sp̄ialibus per que
ligatur anima.

¶ Quid si snia suspēsiōis aut interdicti ferat sub
conditiōne? Rñ. non ligabit donec extet conditio.
Et breuiter qd̄ dicitur de excoicatiōne dic de suspē-
siōne fm̄ Jo. an. in c. licet. de sen. ex. li. vj. cū eadez
q̄ sit ratio.

¶ Quis potest suspendere vel interdicere. Rñ. q. qui potest excoicare et e contrario. Similiter q. potest excoicari potest suspendi vel interdici. Et qui potest per censuram ecclesiasticam cogere potest hoc tria facere. scilicet excoicare; suspendere; et interdicare. q. tria intelliguntur nomine censure ecclesiastice. c. querenti. de ver. sig.

Suspensio. iij. q. ad penam doc. satis intricate loquuntur. q. in. c. cum dilectus de consue. et in. c. si celebrat. de de. exco. mi. clarius dixerit nihilominus tu ut clar. capias

¶ Aduerte primo et distingue sic. Queda suspensio est a iure ut in casibus suprapositis. quedam ab homine. Et harum suspensionum quedam est ab aliquo qui proprie est actus alicuius ordinis. puta a celebratione ab officio ab ordine et hinc. quedam ab alijs actibus qui non pertinent ad aliquem ordinem. Si suspensio sit ab actibus alicuius ordinis sic. aut talis suspensio est cum tali modificatione. scilicet quousque satisfecerit vel penituerit. Et sic si est a iure ut. xvj. et. xxj. et. xxij. et. xxij. et. xxvj. et. xxvij. dist. sic fm. Archi. et nota. Et in. d. c. quia sepe non efficiuntur irregulares si celebrant vel exerceant actus ordini deputati. q. fm. cu. isti potius videtur a deo suspensi q. a iure. Si vero talis suspensio sit a iudice sic erunt irregulares contrarium tamen tenet glo. i. d. c. pñti. q. etiam suspensi a iure tali modo sunt irregulares. cuius opi. tenerent ante factum. h. post factum illa Archi. Si vero dicta suspensio non sit cum tali modificatione siue sit a iure vel a iudice efficiuntur irregulares exerceentes actus alicuius ordinis. ut in. c. j. de sen. ex. li. vj. et in. c. j. de sen. tentia et re. in. li. vj. Si autem dicta suspensio non sit circa ea que pertinent ad actus ordinis. h. circa alia ab ipsis sic si essent irregulares eam non fuantes. h. alio modo debet puniri. Et dicta duo. c. loquuntur ppe. quando exercet aliquod deputatus certo ordinis. ut no. in. dictis. c. cum dilectus. et c. si celebrat. et in. d. de. cupientes.

¶ Et aduerte secundo q. est quedam suspensio ab actibus ordinis que fit a prelati vel a iure de q. die ut dixi supra q. d. que fit a confessoribus ad certum tempus vel etiam simpliciter et talis non inducit irregularitates. h. non fuerit fm. Jo. an. in. c. is qui. de sen. ex. li. vj. q. non inuenitur iure expressum.

¶ Aduerte tercio q. ut p. ex. supra dictis in titu. su. suspensio. j. Suspensio multipliciter imponit. Et no. gl. in. d. de. cupientes. Et id. ut scias q. concernit actus ordinis explanabo. Aliquos enim quis suspendit a pontificalibus solum. et sic si celebrat etiam in pontificalibus non efficitur irregularis fm. Ho. et v. duradi. q. non sunt de substantia ordinis vel officij quia sine ipsis quodlibet officium potest celebrari. Ego tamen tenedo q. episcopus sit ordo. ut coiter tenet canoniste credo q. si celebrat in pontificalibus. vel exequitur aliquid quod ad ordinem episcopi pertinet efficitur irregularis. Secus exercendo iurisdictionalia quia illa sunt separata ab his que sunt ordinis episcopi. Et ideo episcopus si suspensus a pontificalibus non est suspensus a iurisdictionalibus. ut no. Pa. in. d. c. cu. dilectus. Aliquos suspenditur a sacrorum perceptione vel participatione.

et sic similiter non est irregularis si contrafaciat. ut in. c. si celebrat. de de. ex. mi. quia participare non est ordinis vel officij. quia laici etiam participant fm. In. no. in. c. j. de sen. ex. li. vj. Idem tenet Ho. Aliquos suspenditur a collatione sacrorum. et sic similiter licet conferat non est irregularis. quia sine solennitate conferunt etiam sacra a laicis fm. Inno. in. d. c. j. et Ho. ibidem. Limito verum quod confert sacra. non tanquam hinc ordinem. h. simpliciter sicut laicus. Aliquos suspendit quis ab ordine subdiaconi: et sic si exerceat officium dyaconi vel presbyteri erit irregularis. Secus si ab ordine presbyteri esset suspensus. q. posset exercere officium inferiorum ordinum. c. significavit. de cor. vicia. Si suspensus ab officio sacerdotij seu sacerdotialis est suspensus ab episcopibus. h. non e contrario. Similiter suspensus a collatione ordinum simpliciter est suspensus a collatione cuiuslibet ordinis. Sed suspensus a collatione sacerdotij non est suspensus a collatione ordinum inferiorum. Sed suspensus ab inferiori intelligitur suspensus a collatione superioris ordinis fm. Ho. in. c. dilectus filius. de tempo. ordi. Et id. efficiuntur irregulares si contrafaciunt. Aliquando suspenditur ab officio. et sic suspensus est a pontificalibus etiam. Ideo si ordinat vel celebrat efficitur irregularis. Unde suspensus ab officio idem est sicut de suspensio ab ordine. et talis est suspensus ab omnibus que fundantur in ordine fm. Pa. in. c. cu. dilectus. de consue. Et ideo est suspensus a iurisdictione spirituali fm. communem opinionem. h. glo. in. c. si celebrat. de de. ex. mi. tenet e contrario et male fm. Pa. ibidem. Ratio quia remota executione fundamenti remouetur et accessorius quod est iurisdictionis. nec obstat. c. dilecta. de ma. et obe. vbi abbatisa q. non habet ordinem tamen confert beneficia quod est iurisdictionis. quia illud conceditur sibi ratione religionis. h. non religioso non datur iurisdictionis spiritualis. nisi ratione ordinis. non tamen credo incurrat irregularitatem si ea que sunt iurisdictionis exerceat. ar. d. c. j. de sen. ex. li. vj. Item no. glo. in. c. quia sepe. de elec. li. vj. et in. c. pñti. de offi. or. li. vj. q. suspensus ab officio ipso facto suspensus est ab omnibus beneficijs. h. non e contrario. Si glo. i. d. de. cupientes. sic p. cordat. ut suspensus p. leui causa puta facto et q. iminer scandalum de quo dubitat an sit mortale sic non puatur. Si vero est p. delicto qui sic est in mora petende absolutiois puatur a perceptioe fructuum beneficii q. ppter officium datur beneficium. Si vero est in mora non puabitur fructibus beneficii. et sic concordat opinioes diuersas. Aliquos suspendit quis a diuinis officijs. Et tunc non potest nec officium nec cum alijs interesse seu audire fm. Ho. in. c. Ho. et Ray. Non tamen erit irregularis si solus interlit ut simplex laicus. ut p. ex. dictis.

¶ Durum interdictus ab ingressu ecclesie possit officari extra ecciam. R. q. sic h. non e contrario et cui interdicitur eccia intelligitur interdicta ecclesiastica sacra. xxxij. q. ij. laborem. fm. Jo. h. contrarium communiter tenetur in hoc casu quia talis celebrare potest extra ecciam.

¶ Quid si interdictus ab ingressu ecclesie intrat et audit ibi diuina: R. q. licet mortaliter peccet non

tamen efficitur irregularis. nisi ipse celebret quasi utens officio suo. sicut prius fm Se. in. d. c. is cui. de sen. ex. li. vj.

6 Sed nunquid pot inuare ecclesia ad orandum tpe quo ibi diuina no dicunt: k. quida tenent q no. Sed calde. que equit Se. in. d. c. is cui. tenet q sic licite. r place p rone m p f au. cas cui.

7 Aliqu suspensio quis ab administratoe ecclesie tam in spalius q in spialibus. et talis celebrans no est irregularis. q no est suspensio ab ordine fm Pa. in. c. si quorunda. de solu. r Jo. an. ibidem.

8 Aliqu suspensio quis ab aliquo officio: puta ab officio pdicationis. r no efficit irregularis si pdicat vel celebrat. vt in clem. cupientes. de penis. no. Pau. et sequit Gal. ibide. Secus si aliquo alio officio annexo alicui ordini.

9 Aduerte quarto qn quis suspensio est a canone ppter defectum corporalem ppter que pbibet pmo ueri. de quo b. s. s. corpore uiciatus. r talis si pmo uerit. celebrat. licz mortali peccet. no efficit irregularis fm Pa. in. d. c. si celebrat.

10 Quid si iudex post appellatione posuerit interdictum vel suspensionem. r post quis celebrauerit et iudex appellationis pnuiciauerit appellationez nou tenere erit ne irregularis talis qui celebrat: k. fm Ber. et Hof. in. c. pastoralis. de ap. q si appellauit ex ca friuola. r no pbabili. sic erit irregularis. als non.

Suspensio. iij. seu interdictum. quod relaxat Aduerte q: si imponitur a iure vel a iudice sic: donec satisfeceris vel penitueris. sic facta satisfactione vel pnia relaxatur ipso facto fm Pa. in. c. cum tu. de usu. no. in. c. no est. de spon. in ter. erit glo. Si vo imponit simpliciter sic necessaria est absolutio. Et d hoc vide. s. Interdictum. viij. in prin.

1 Sed quis pot absoluere: k. fm coiter docto. in d. c. si quorunda. q si simpliciter est imposta a iure pot. nisi vbi conditor canonis sibi reseruat. arg. c. nup. de sen. exc. Si vo no sit simpliciter sed ad ipsa facta. sic tenet glo. in. c. cupientes. de elec. li. vj. et in de. j. de here. q solus conditor canonis pot absoluere. Pa. etiā in. d. c. si quorundaz. tenet q etiā si simpliciter sit inflicta ppter peccatu q eps no pot. nisi in casibus in quibz pot dispesare. q pena ppter delictum posita intelligit ppetua: vt in. l. seruus. l. de penis. no. Inno. in. c. ex lris. de consti. Secus esset si ppter contumaciam esset inflicta. q sic posset epus absoluere. ar. in. d. c. ex lris. et qd not. Inno. in. d. c. j. de excels. pla. In snia vo suspensionis simpliciter facta ab hoie absoluet qui tulit vel eius superior fm q di de snia excoicatiois. xxij. q. j. si pe. trus.

2 Sed quod absolutio fiet: k. solo verbo fm Hofi. dicendo renoco vel remoueo vel absoluo a tali snia r hmoi. faciunt ad pfata que no. s. interdictum quod relaxat. q ambulat pari passu. interdictum. viij. per totum.

3 In quibus casibus suspensio quis r tamen no potest restitui a suo suspensore. sed solum a papa:

k. q in tribus. Primus qn clerici vel regulares ppter exhibitionem sacramentorum hereticis: aut ppter receptionem elemosynarum vel oblationum ab eis: vel propter traditionem ecclesiastice sepulture predictorum hereticorum sunt priuati ab eoz ordinarijs officio. c. excommunicamus. de hereti. Secundus est in suspensio a collatione beneficiorz per conciliū post primā et secundam mentionem inuenio culpabili in conferēdo beneficia indignis. c. graue. de preben. Posset tñ iste ab vno principa li patriarcha restitui vt in. d. c. graue. Tercius i de gradato. c. et tue. de etc. no resti.

Suspensio vide. s. Judicare. et. c. pre sumptio.

Sufurratio oblocutio mala d. p ximo facta occulte ad diuidendam amicitiam aliquorum. Conuenit enim cum detractioe quia vterqz dicit malum de proximo in eius absentia. Sed in intentione distinguit. quia susurro intendit discordia inter amicos defeminare vt dicit glo. ad Roma. j. Detractores autem aliorum bona minuunt vel negat. r honorem seu famam intendunt perimere. Dicit susurro bilinguis. qz vt plurimum duabz linguis vtitur. dicens vni malum de alio r econtrario. r necdum est peccatum mortale. sed grauissimum. vt patet Prouer. vj. Sex sunt que odit deus r c. et septimum quod detestatur anima eius scz qui seminat inter fratres discordias. Ratio. qz amicitia preeminet inter bona exteriora Eccle. vj. Amico fideli nulla est comparatio. Et grauius peccat q detractor. qui famam eripit. Aut contumeliosus qui honorem ledit. quia. viij. Libicorum. Ad hoc est amicus q honor. et amari q honorari. Et tenetur multo magis ad restitutionem q fures et latrones. Et ideo non potest absolui. nisi quantum potest restituat amicitia quaz abstulit vel alio mo satisficiat si eam restituere non pot. Nec ex Tho. scda sede. q. lxxij. arti. j. et. ij.

Abellio dicit habens publicum officium scribendi instrumenta ad faciendam fidem. als dicit tabularius: vt in. l. generali. l. de tabularijs scribis. et de multiplici e noie no. in. c. qm. contra. de pba.

Quis potest facere aliquem tabellionem: Rñ. q princeps et cui ipse committit. Item reges qui no cognoscunt superiorem. et ciuitates que habent iura principis. r papa. vt vult Inno. in. c. cum p. de fide instr. r Bar. in. l. infamen. ff. de publi. iudi. Idem dic de alijs magistratibz seu dñis iurisdictionem habentibz respectu iurisdictionis eozum. r no solum plati in tpalibus. sed etiaz in spialibus. De hoc vide Pa. in. d. c. cu p.

Sed querit an notarij constituti a talibz possint vbiqz conficere instra: Rñ. fm Pa. in. d. c. cu p. q non nisi in territorio pstituentis. vñ creatus ab impatore no conficiet in terris pape: nec econtrario. Sed hñ instra confecta in territorio illius qui euz constituit valent etiā extra territorium fm cōem opi. vt in. d. c. cum p. no. Pa.